

**Programmabegroting
2027 – 2030**

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Voor de raadsvergadering van 3 november 2026

Onderwerp: Programmabegroting 2027-2030

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2027-2030 aan.

In de begroting zijn de bestuursprogramma's en de daarbij behorende doelstellingen en resultaten voor 2027 opgenomen. In het bijbehorende raadsvoorstel schetsen we op hoofdlijnen het financieel meerjarenperspectief en gaan we nader in op de besluiten die we aan u voorleggen.

Wij stellen u voor de volgende besluiten te nemen:

1. De Programmabegroting 2027 vast te stellen.
2. De Meerjarenraming 2028-2030 voor kennisgeving aan te nemen.
3. De tarieven voor gemeentelijke belastingen en rechten 2027 vast te stellen overeenkomstig onderstaande voorstellen:
 - a. de onroerendezaakbelastingen te verhogen met 2,5% ten opzichte van 2026;
 - b. de afvalstoffenheffing met gemiddeld 2,3% te verhogen ten opzichte van 2026 en het dekkingspercentage te bepalen op 94,1%;
 - c. de rioolheffing met 5,5% te verhogen ten opzichte van 2026 en het dekkingspercentage te bepalen op 90,9%;
 - d. de lijkbezorgingsrechten met 2,5% te verhogen ten opzichte van 2026 en het dekkingspercentage te bepalen op 83,4%;
 - e. de forensenbelasting met 2,5% te verhogen ten opzichte van 2026.
4. Een krediet van in totaal € 13.162.000 beschikbaar te stellen voor het bestedingsplan 2027-2030 zoals opgenomen in bijlage 9.
5. Een krediet van in totaal € 1.732.500 beschikbaar te stellen voor het uitvoeringsplan riolering 2027 zoals opgenomen in paragraaf 4.1.8.
6. Een krediet van in totaal € 582.500 beschikbaar te stellen voor de in bijlage 1 vermelde vervangingsinvesteringen in 2027.
7. In te stemmen met de verwerking van een krediet van in totaal € 2.521.000 voor de in bijlage 10 vermelde investeringen in jaarschijf 2030.

8. Op basis van de Meerjaren Begroting Grondexploitaties 2026 e.v.:
 - a. de grondexploitaties voor woningbouwprojecten en bedrijventerreinen die onderhanden zijn gewijzigd vast te stellen;
 - b. het college te machtigen, indien de markt- en economische omstandigheden daartoe aanleiding geven, tegen andere grondprijzen te verkopen dan opgenomen in de desbetreffende grondexploitaties onder de voorwaarde van een blijvend minimaal sluitende grondexploitatie.
9. Een bedrag van € 490.000 te storten in de Algemene reserve vaste buffer en dit bedrag ten laste te brengen van het begrotingssaldo 2027.
10. Het audit-programma (jaarschijf 2027) vast te stellen zoals opgenomen in bijlage 3.

Burgemeester en wethouders van Steenwijkerland,

de secretaris,

de burgemeester,

J.M. (Josée) Woertman

H.K. (Erik) de Groot

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
2. De bestuursprogramma's	8
2.1. Wonen en fysieke leefomgeving	8
2.2. Sterke sociale basis	11
2.3. Werk en economie	14
2.4. Duurzaamheid, energie en klimaat	17
2.5. Leefbaarheid	19
2.6. Vitaal platteland	22
2.7. Financiën en bedrijfsvoering	24
3. Financiële positie	27
3.1. Inleiding	27
3.2. Begroting en meerjarenbeeld	27
3.3. Dashboard met financiële kengetallen	27
3.4. Uitgaven en inkomsten per programma	28
3.5. Uitgangspunten programmabegroting	30
3.6. Beleidskeuzes	30
3.7. Vervangingsinvesteringen	38
3.8. Overhead	38
3.9. Reserves en voorzieningen	39
3.9.1. Verloop algemene en bestemmingsreserves	39
3.9.2. Verloop voorzieningen	40
3.10. Overzicht totale programmabegroting	42
3.11. Overzicht algemene dekkingsmiddelen	43
4. Specifieke paragrafen	44
4.1. Paragraaf Lokale heffingen	44
4.1.1. Algemeen	44
4.1.2. Belastingen en heffingen	44
4.1.3. Uitgangspunten	44
4.1.4. Overzicht belastingopbrengsten	44
4.1.5. Lokale belastingdruk	45
4.1.6. Onroerendezaakbelastingen	46
4.1.7. Afvalstoffenheffing	47
4.1.8. Rioolheffing	49
4.1.9. Lijkbezorging	51
4.1.10. Onderbouwing kostendekkendheid leges	51
4.1.11. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	52
4.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	54
4.2.1. Algemeen	54
4.2.2. Inventarisatie weerstandscapaciteit	54
4.2.3. Inventarisatie risico's	55
4.2.4. Beleid en weerstandsratio	57
4.2.5. Uitwerking risico's	57
4.2.6. Diverse kengetallen	63
4.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	69
4.3.1. Algemeen	69
4.3.2. Beleids- en beheerplannen	69
4.4. Paragraaf Financiering	77
4.4.1. Algemeen	77
4.4.2. Ambitie	77

4.4.3. Doelstellingen	77
4.4.4. Onze inzet	77
4.4.5. Renterisiconorm	77
4.4.6. Kasgeldlimiet.....	78
4.4.7. Debiteuren-/crediteurenrisico	78
4.4.8. Schatkistbankieren	78
4.4.9. Leningenportefeuille	79
4.4.10. Rentetoerekening	80
4.4.11. Kredietrisico's	80
4.4.12. Financiering	81
4.4.13. Financieringspositie	81
4.4.14. Financieringstekort	81
4.4.15. Prognose Meerjarenbalans.....	82
4.4.16. EMU-saldo	83
4.5. Paragraaf Openbaarheid	85
4.6. Paragraaf Bedrijfsvoering	86
4.7. Paragraaf Verbonden partijen	91
4.7.1. Algemeen	91
4.7.2. Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen	91
4.7.3. Verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt	91
4.7.4. Voornemens tot het aangaan, wijzigen en/of beëindigen van nieuwe bestuurlijke participaties ..	91
4.7.5. Risico's	91
4.7.6. Beheersmaatregelen	91
4.7.7. Resumé	92
4.8. Paragraaf Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen.....	94
4.8.1. Algemeen	94
4.8.2. Uitgangspunten.....	94
4.8.3. Toelichting op diverse projecten.....	94
4.8.4. Oppen Swolle Vollenhove	96
4.8.5. Uitbreiding woonwagenstandplaatsen.....	96
4.8.6. Parameters	96
4.8.7. Stikstof en gebiedsontwikkeling	96
4.8.8. Grondbeleid	97
4.8.9. Woningbouw	97
4.8.10. Bedrijven	98
4.8.11. Resultaten grondexploitaties	98
4.8.12. Risico's.....	99
Bijlage 1. Vervangingsinvesteringen	100
Bijlage 2. Resultaat programmabegroting per taakveld	101
Bijlage 3. Audit-programma, jaarschijf 2027	105
Bijlage 4. Verloop reserves en voorzieningen	107
Bijlage 5. Incidentele baten en lasten per programma	108
Bijlage 6. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma	115
Bijlage 7. Verbonden partijen	116
Bijlage 8. Beleidsindicatoren.....	132
Bijlage 9. Bestedingsplan.....	133
Bijlage 10. Investerings jaarschijf 2030.....	135
Bijlage 11. Begrotingssubsidies 2027	136

1. Inleiding

Voor u ligt de programmabegroting 2027–2030. Dit is de eerste begroting die we in deze bestuursperiode als nieuw college aan u mogen aanbieden. In dit belangrijke document geven we u de doorvertaling van datgene wat we in ons coalitieakkoord *'Daadkrachtig en Dichtbij'* hebben opgeschreven. Tastbare plannen, concrete acties voor 2027 en duidelijke keuzes.

We beginnen daarbij gelukkig niet vanaf nul. In de afgelopen jaren is al veel in gang gezet. We bouwen voort op de fundamenteën uit de vorige bestuursperiode, zoals de krachtige inzet op woningbouw en regie op een vitaal platteland. Cruciale speerpunten voor een gemeente als de onze, waarvoor blijvend extra inzet nodig is om onze ambities waar te kunnen maken.

Zo'n stevig fundament ligt er ook op het gebied van onze financiële positie. In de afgelopen jaren is tijdig bijgestuurd en vooruitgekeken, waardoor we een financieel gezonde gemeente zijn. Dankzij onze solide financiële positie is er ruimte om slim en krachtig te investeren. Dat investeren in de samenleving doen we op een verantwoorde manier. We zetten onze reserves zorgvuldig in, zodat we ook in de toekomst financieel wendbaar en weerbaar blijven. Zo behouden we een positief begrotingssaldo en blijven de gemeentelijke lasten bij de laagste in Nederland.

In lijn met de afspraken die we bij de totstandkoming van het coalitieakkoord hebben gemaakt, is er volop ruimte bij de uitwerking van plannen voor de inbreng vanuit de raad. Voor diverse visies en projecten, zoals de aanpak van sportvelden en bedrijventerreinen, voeren we eerst onderzoek uit. Pas daarna maken we samen definitieve keuzes, met volledige helderheid over de financiën na 2027.

In deze begroting laten we zien hoe we onze ambities concreet realiseren. We zetten de ingezette versnelling in de woningbouw onverminderd voort, investeren gericht in onze kernen, verhogen onze subsidies voor evenementen en geven verder vorm aan de gebiedsontwikkeling van Steenwijk en Tuk. Tegelijk versterken we de leefbaarheid en samenhang in wijken en kernen met extra buurt- en jongerenwerk. Met de regeling *Kleine bijdrage, groot gebaar* maken we snelle en zichtbare verbeteringen in de directe leefomgeving mogelijk.

Het realiseren van onze ambities en het versterken van de leefbaarheid vraagt ook om doorzettingsvermogen. We hebben te maken met complexe opgaven, zoals netcongestie, stikstof en krapte op de arbeidsmarkt, die de uitvoering kunnen vertragen of beperken. Daarom kiezen we voor een uitvoeringsaanpak met slimme energieoplossingen, stellen we een gebiedsregisseur aan voor de herontwikkeling van bedrijventerreinen en zetten we de gebiedsgerichte aanpak van het platteland voort. We pakken regie waar dat kan en blijven u informeren over voortgang, risico's en afwegingen.

Tot slot. Samen bouwen we aan een sterk, aantrekkelijk en leefbaar Steenwijkerland.

2. De bestuursprogramma's

2.1. Wonen en fysieke leefomgeving

Een leefbare gemeente begint met voldoende woningen, maar gaat over veel meer. Wonen, leefomgeving en voorzieningen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het gaat om plekken waar mensen elkaar ontmoeten, naar school gaan, werken, sporten en recreëren, met oog voor natuur en toekomstige generaties. De ambitie van een vitaal Steenwijkerland, waarin iedereen een passende en betaalbare plek vindt, blijft ons kompas.

De afgelopen jaren hebben we met overtuiging de schouders gezet onder onze woningbouwopgave. Tegelijk blijft de druk op de woningmarkt groot en wordt bouwen steeds complexer. Ondanks schaarse ruimte, stikstofproblematiek, netcongestie en andere uitdagingen blijven we ons inzetten voor goed wonen in een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Voor iedereen, van starters tot senioren. We combineren woningbouw met kwaliteit: ruimte voor groen en water, een goede inrichting van onze kernen en bereikbare voorzieningen. Ook zorgen we voor passende mobiliteit, zodat wonen, werken en voorzieningen goed met elkaar verbonden blijven.

Dit willen we bereiken

De vraag naar betaalbare woningen is groot. Tot 2035 willen we 1.600 tot 2.100 woningen bouwen om te voldoen aan de lokale vraag. Daarnaast pakken we door met de uitvoering van de Visie Steenwijk voor nog eens 1.000 tot 1.500 extra woningen tot 2040 in en rond Steenwijk, waaronder in de omgeving van het intercitystation een nadrukkelijke inzet op hoogbouw. Om een evenwichtige samenleving te waarborgen is ons uitgangspunt een verdeling van 30% sociaal huur, 40% betaalbare koop en 30% vrije sector. Hierbij leggen we de nadruk op betaalbaarheid en snelheid voor onze inwoners en bevorderen we de doorstroming. Zo kunnen senioren passend wonen en komen er plekken vrij voor jonge gezinnen. Leefbaarheid betekent voor ons ook een gezonde en voor iedereen toegankelijk leefomgeving; we integreren groen, fiets- en wandelpaden en klimaatadaptatie direct in onze bouwplannen, zodat elke buurt een fijne plek is voor ontmoeting en ontspanning. We zorgen ervoor dat onze infrastructuur, zoals wegen, verlichting, groen, water en bruggen, in goede staat is en blijft.

Dit gaan we doen

Doel	Meer betaalbare woningen voor onze inwoners in alle kernen.
Beoogd resultaat	70% van de nieuwbouwwoningen is een sociale of betaalbare huur- of koopwoning.
Acties 2027	• Realiseren van harde plancapaciteit voor tenminste 160 woningen. • Uitvoeren van de Prestatieafspraken Steenwijkerland samen met de woningcorporaties. Met de corporaties, zorgaanbieders en welzijnsaanbieders onderzoek doen naar doorstroming. • Herijken van de kaders van het Volkshuisvestingsfonds, blijvend inzetten van de Starterslening en onderzoek instellen naar een vereveningsfonds. • We onderzoeken of we voor een deel van de woningvoorraad bewoningsplicht kunnen invoeren en of we instrumenten doelmatig en handhaafbaar kunnen toepassen.

Doel	Passende woningen beschikbaar voor alle doelgroepen.
Beoogd resultaat	Inwoners van Steenwijkerland hebben keuze uit woonmogelijkheden, passend bij de levensfase en/of zorg- en ondersteuningsbehoefte.
Acties 2027	• Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma in lijn met Wonen, Welzijn en Zorg.

	• We willen doorstroming op de woningmarkt stimuleren en onderzoeken hoe dit kan. • De mogelijkheden en de voor- en nadelen van woningdelen onderzoeken om betaalbare woningen te realiseren voor mensen uit aandachtsgroepen. • De ruimtelijke procedure van tenminste 1 locatie voor nieuwe woonwagens starten. • Ondersteunen van tenminste 1 nieuw CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) initiatief.
--	---

Doel	Kwalitatieve groei van Steenwijk en omgeving waarbij woningbouw, bereikbaarheid, economie en leefbaarheid in samenhang worden ontwikkeld.
Beoogd resultaat	Integrale gebiedsontwikkeling voor Tuk, de spoorzone en Steenwijk Zuid met behoud van identiteit.
Acties 2027	• Vaststellen van het Integraal gebiedsprogramma Tuk. • Opleveren van een concept stedenbouwkundig ontwerp voor de ontwikkeling van vrijkomende schoollocaties in Steenwijk. • Opname maatregelenboek Spoorzone in de Regionale Investeringsagenda van de Novex Regio Zwolle.

Doel	Een groene en veilige openbare ruimte met plek voor ontmoeting.
Beoogd resultaat	Levendige en uitnodigende speel- en ontmoetingsplaatsen waar spelen/bewegen, biodiversiteit en sociale samenhang samenkomen in één inclusieve buitenruimte.
Acties 2027	• Vaststellen van een uitvoeringsplan voor avontuurlijke speel- en ontmoetingsplaatsen met een hogere speelwaarde en voor iedereen toegankelijk.

Doel	Betere bereikbaarheid in Blokzijl , Ossenzijl en Giethoorn.
Beoogd resultaat	Een toegankelijker en aantrekkelijker leefomgeving in Blokzijl, Ossenzijl en Giethoorn met goed onderhouden infrastructuur, ruimte voor groen, ontmoeting en ontspanning.
Acties 2027	• Opstellen omgevingsplan randweg Blokzijl. • Opstellen van een inrichtingsplan voor de Kolk Blokzijl. • Lobbywerk verrichten voor de verwerving financiële middelen randweg Ossenzijl. • Voor het tracé Ontsluitingsweg "Koepad" Giethoorn een nadere uitwerking opstellen.

Doel	Aantrekkelijke fietsgemeente.
Beoogd resultaat	Wij behoren in 2030 tot de koplopers van Nederland op het gebied van fietsveiligheid, fietskwaliteit en fietsgebruik.
Acties 2027	• Realisatie fietspad Oldemarkt - Ossenzijl. • Versterken van het deelfietsennetwerk Pak 'm (binnen en buiten de gemeente) en werken aan een samenwerkingsovereenkomst met 3 provincies en 6 gemeenten voor de komende vier jaar. • Uitwerken veilige fietsverbinding Meppelerweg bij ontsluiting nieuwe woonwijk Steenwijk-Zuidoost • Voorbereiding verbetering fietspad Hamspad.

Dit gaat het kosten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten -	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
1. Wonen en fysieke leefomgeving	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 32.052	- 36.014	- 34.581	- 32.309	- 30.953	- 30.833
Baten	13.750	15.926	14.346	13.240	11.849	11.398
Saldo van baten en lasten	- 18.303	- 20.088	- 20.235	- 19.069	- 19.104	- 19.436
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 321	- 164	- 1.119	- 898	- 674	- 377
Onttrekkingen	-	-	2.115	780	571	276
Mutatie reserves	- 321	- 164	996	- 118	- 103	- 101
Resultaat	- 18.624	- 20.253	- 19.239	- 19.187	- 19.207	- 19.537

In de PPN 2026-2030 en in deze programmabegroting zijn diverse beleidskeuzes opgenomen die voor dit programma in onderstaande tabel worden weergegeven. De bijbehorende toelichting staat in hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

bedragen x € 1.000

Beleidskeuzes	Investering	S / I	Begroting	MJR	MJR	MJR
1. Wonen en fysieke leefomgeving			2027	2028	2029	2030
In begroting 2027-2030 opgenomen						
1.1a Aanpassingen Vendelweg en aanleg rotonde Gasthuislaan	- 1.080	S	- 86	- 85	- 83	- 82
1.1b Idem, bijdrage Spuk Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen	445	S	36	35	34	34
1.2a Herinrichting Kloosterweg Sint Jansklooster	- 424	S	-	- 27	- 27	- 26
1.2b Idem, te ontvangen bijdragen van derden	83	S	-	-	-	-
1.3a Monitoring en evaluatie ecologisch bermbeheer		I	- 50	-	-	-
1.3b Idem		S	-	- 3	- 3	- 3
1.4a Ruimtelijke procedure woonwagenstandplaatsen		I	- 80	- 50	-	-
1.4b Idem, ten laste van reserve volkshuisvesting		I	80	50	-	-
1.5 Woningbouw		I	- 290	- 290	- 290	-
1.6 Voorbereiden fietsverbinding Meppelerweg rotonde Schansweg		I	- 50	-	-	-
1.7 Actualisatie omgevingsvisie		I	- 50	- 10	-	-
1.8 Gebiedsdekkend omgevingsplan		I	- 326	- 257	- 107	- 100
1.9 Gebiedsontwikkeling Tuk, Steenwijk Zuid en Spoorzone		I	- 430	- 120	- 120	- 120
1.10 Randweg Ossenzijl		I	- 50	-	-	-
1.11a PAK'M deelfietsennetwerk		I	- 196	- 261	- 267	- 272
1.11b Idem, te ontvangen bijdragen van derden		I	147	208	212	217
1.12 Onderzoek vergroenen openbare ruimte		I	- 40	-	-	-
1.13a Waterbeheer openbare ruimte		S	- 262	- 262	- 262	- 262
1.13b Idem, vrijvallend budget		S	10	10	10	10
1.13c Idem, ten laste van voorziening riolering		S	137	137	137	137
1.14a Startersleningen		I	- 500	-	-	-
1.14b Idem, dekking uit reserve volkshuisvesting		I	500	-	-	-
Totaal wijzigingen beleidskeuzes	- 976		- 1.500	- 925	- 765	- 468

2.2. Sterke sociale basis

De kracht van Steenwijkerland zit in de kernen en wijken. Mensen kennen elkaar, verenigingen verbinden, vrijwilligers en mantelzorgers zijn onmisbaar. Die saamhorigheid is onze belangrijkste troef. Bestaanszekerheid blijft daarbij een onmisbare randvoorwaarde: wie dagelijks bezig is met rondkomen, heeft minder ruimte om mee te doen of voor een ander klaar te staan. Gelukkig staan we er niet slecht voor. De afgelopen jaren is geïnvesteerd in samenwerking tussen verschillende sectoren, in positieve gezondheid en in aanpakken als Samen voor Ryan en Welzijn op Recept. We hebben beter zicht op uitgaven, resultaten en kosten en waar we op kunnen bijsturen. Die grip houden we en versterken we.

Niettemin staan we voor een grote en langjarige opgave. Door vergrijzing neemt de vraag naar zorg en ondersteuning toe. Tegelijkertijd groeit het zorgpersoneel onvoldoende mee: de zorgvraag stijgt sneller dan het aantal zorgmedewerkers. Inwoners zullen daardoor meer op zichzelf en elkaar aangewezen zijn. Dit is een urgente en complexe opgave waar we met elkaar op in moeten spelen.

Dit willen we bereiken

We willen dat ondersteuning beschikbaar blijft voor wie dat nodig heeft, nu en in de toekomst. Dat vraagt om een andere aanpak: meer voorkomen, beter aansluiten bij de leefwereld, meer samenhang in kernen en wijken én ruimte om vaker buiten de gebaande paden te denken. Concreet willen we dat inwoners langer gezond blijven en minder snel professionele hulp nodig hebben, dat kwetsbare inwoners kunnen rekenen op een stevig netwerk van samenwerkende professionals en dat gemeenschappen in kernen en wijken zorgzamer worden. Mensen zien immers sneller dat een buurtgenoot hulp nodig heeft en helpen waar mogelijk vanzelf. We willen dat de gemeente duidelijk communiceert over wat zij wel en niet kan bieden en zorgen ervoor dat het sociaal domein houdbaar, betaalbaar en uitvoerbaar blijft.

Dit gaan we doen

Om de beweging naar zorg voor gezondheid te versnellen en de ambitie voor sterker gebiedsgericht werken waar te maken, is een gerichte investering in de sociale basis noodzakelijk. Deze investering stelt de gemeente in staat om inwoners, gemeenschappen en maatschappelijke partners te ondersteunen bij het vergroten van de kracht van inwoners en gemeenschappen: het vermogen van mensen om zelf richting te geven aan hun leven, collectief te handelen en invloed uit te oefenen op ontwikkelingen die hen raken. Hierbij werken we aan verschillende actielijnen, die met elkaar samenhangen: we versterken de sociale basis in kernen en wijken, we voorkomen zwaardere zorg, we versterken de bestaanszekerheid van inwoners, en zorgen voor een stevig vangnet voor wie dat nodig heeft. Hieronder geven we per actielijn aan welk wenkend perspectief we werken en welke acties we ondernemen. Van sommige van deze acties zullen inwoners direct iets merken, andere acties zijn meer gericht op het verbeteren van systeem van zorg en ondersteuning.

Doel	Sterke sociale basis in kernen en wijken.
Beoogd resultaat	Inwoners wonen in gemeenschappen waarin het vanzelfsprekend is dat mensen naar elkaar omzien, zich met elkaar verbonden voelen, elkaar helpen en ontmoeten.
Acties 2027	• Uitbreiden van het buurtopbouw-en jongerenwerk om inwoners en organisaties met elkaar te verbinden, netwerken en sociale gemeenschappen te versterken en samen initiatieven te ontwikkelen. • Opstellen van een werkagenda in samenspraak met de regionale netwerkpartners om invulling te geven aan het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord en het Hoofdlijnenakkoord Ouderen en middelen beschikbaar te krijgen voor de uitvoering hiervan.

	Vooruitlopend hierop inventariseren van 'Basisvoorzieningen Sociaal & Gezond' (zoals benoemd in het Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord) in wijken en buurten.
--	--

Doel	Zoveel mogelijk voorkomen van zwaardere zorg.
Beoogd resultaat	De fysieke en sociale omgeving nodigen uit tot gezond gedrag. Voor lichte problemen kunnen inwoners makkelijk terecht bij voorzieningen en activiteiten.
Acties 2027	- Met samenwerkingspartners en professionals verder werken aan de gezamenlijke aanpak van de Beweging van 0 en organiseren een publieksgerichte bewustwordingsactiviteit die bijdraagt aan het bespreekbaar maken van zorgen en problemen, het normaliseren van hulp vragen en het versterken van omzien naar elkaar. - De vastgestelde kaders voor de aangescherpte koers van Samen voor Ryan 2.0 uitwerken in een programma- en activiteitenplan en inrichten van de monitoringssystematiek. - Vooruitlopend op de werkagenda samen met netwerkpartners de voorbereidingen treffen voor de realisatie van een laagdrempelig steunpunt voor mensen met psychische kwetsbaarheid (Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord).

Doel	Bestaanszekerheid voor iedereen.
Beoogd resultaat	Inwoners beschikken over voldoende inkomen, voedsel, kleding, huisvesting en sociale contacten, waardoor langer gezond blijven en meedoen in de samenleving mogelijk worden gemaakt.
Acties 2027	- Samen met de Noord West Groep een toekomstplan ontwikkelen om adequaat in te spelen op de veranderende samenstelling van de doelgroep, de financiële uitdagingen en de maatschappelijke opgave. - Opstellen van een actieplan waarin we de verbinding tussen taalverwerving, werk en participatie verder versterken, gebaseerd op de inzichten over de gevolgen van het EU Migratiepact. - Inrichten van de basisdienstverlening zoals beschreven in het Beleidsplan Schuldhulpverlening 2026-2029 om de financiële zelfredzaamheid van onze inwoners te versterken.

Doel	Een stevig vangnet voor wie dat nodig heeft.
Beoogd resultaat	De meest kwetsbare inwoners ontvangen passende en goed op elkaar afgestemde professionele ondersteuning.
Acties 2027	- Aanpak ter Voorkoming van Escalatie (AVE): afspraken tussen partners over samenwerking, vroeg-signalering, regie, op- en afschalen bij complexe huishoudens. - Opstellen visie Stevig Lokaal Team (Hervormingsagenda Jeugd). - Aanbesteden van hulpmiddelen en opstellen nieuw contract. - Aanscherpen van de indicatiestelling voor begeleiding conform de uitgangspunten van positieve gezondheid.

Dit gaat het kosten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 2. Sterke sociale basis	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 92.665	- 96.912	- 87.681	- 86.929	- 83.999	- 83.994
Baten	34.765	36.513	23.089	24.204	24.305	24.305
Saldo van baten en lasten	- 57.899	- 60.399	- 64.592	- 62.725	- 59.694	- 59.689
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-	-	- 1.000	- 1.200	- 1.300	- 1.300
Onttrekkingen	-	-	496	682	610	610
Mutatie reserves	-	-	- 504	- 518	- 690	- 690
Resultaat	- 57.899	- 60.399	- 65.096	- 63.243	- 60.384	- 60.379

In de PPN 2026-2030 en in deze programmabegroting zijn diverse beleidskeuzes opgenomen die voor dit programma in onderstaande tabel worden weergegeven. De bijbehorende toelichting staat in hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

bedragen x € 1.000

Beleidskeuzes 2. Sterke sociale basis	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
In begroting 2027-2030 opgenomen						
2.1 Sterk contractmanagement Sociaal Domein		S	- 92	- 92	- 92	- 92
2.2 Regenboogbeleid		S	- 25	- 25	- 25	- 25
2.3 Aanpak complex ouderschap na scheiding		I	- 42	- 42	-	-
2.4 Doorontwikkeling toegang sociaal domein		I	- 59	- 30	-	-
2.5 Sterke sociale gemeenschappen		I	- 360	- 610	- 610	- 610
2.6a Matchingtool Werk en inkomen		I	- 20	-	-	-
2.6b Idem		S	- 30	- 30	- 30	- 30
2.7 Voorkoming suïcide		S	- 21	- 21	- 21	- 21
Totaal wijzigingen beleidskeuzes	-		- 649	- 850	- 778	- 778

2.3. Werk en economie

Werk biedt mensen zekerheid, structuur en een plek in de samenleving. Een sterke lokale economie is daarbij essentieel: zij creëert kansen, ondersteunt voorzieningen en maakt Steenwijkerland aantrekkelijk om te wonen en werken. Onze economie is veelzijdig en sterk geworteld in het MKB, met veel familiebedrijven, maar staat voor uitdagingen zoals arbeidskrapte, vergrijzing en een groeiende behoefte aan nieuwe vaardigheden door digitalisering en AI. Ook is de ruimte voor economische groei beperkt, onder meer door netcongestie en schaarste aan bedrijventerreinen, waardoor efficiënt gebruik van bestaande ruimte belangrijk wordt.

Samenwerking met ondernemers en regio's, zoals Regio Zwolle, is cruciaal om de economie toekomstbestendig te maken. Toerisme en recreatie, met het Nationaal Park Weerribben-Wieden als trekker, dragen sterk bij aan werkgelegenheid en identiteit, maar vragen om balans met natuur en leefbaarheid. Evenementen en cultuur versterken de levendigheid, terwijl de binnenstad van Steenwijk zich moet aanpassen aan veranderend winkelgedrag en leegstand.

Dit willen we bereiken

We realiseren duurzame, toekomstbestendige werklocaties en behouden en versterken de werkgelegenheid die aansluit bij onze economie. Een economie die past bij onze schaal en het karakter: krachtig, duurzaam en met oog voor de omgeving. Werk voor iedereen is daarbij het vertrekpunt. Binnen uitdagingen zoals stikstof, netcongestie en Natura 2000 zoeken we naar extra ruimte voor ondernemers, zowel fysiek als het versterken van het ondernemersklimaat. De focus ligt weliswaar op het beter benutten van bestaande ruimte, maar we blijven ons ook inzetten voor de realisatie van nieuwe terreinen, zoals de A32-corridor, Bedrijventerrein Tuk, Schaarkampen-Vollenhove, Groot Verlaat West. De aanpak van netcongestie is bij alle ontwikkelingen een cruciale randvoorwaarde. We streven naar een sterke balans tussen wonen en werken. Door lokaal voldoende werk te creëren beperken we woon-werkverkeer en versterken we leefbaarheid en duurzaamheid. Door samenwerking met de Businessclub Steenwijkerland en binnen de Regio Zwolle versterken we onze positie en zichtbaarheid als partner. We werken aan een goede balans tussen economie, ecologie en leefbaarheid met name in en rond onze hotspot Giethoorn.

Dit gaan we doen

Doel	Aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat met een sterkere ruimtelijke kwaliteit en economisch vitale bestaande bedrijventerreinen.
Beoogd resultaat	Nieuwe en bestaande ondernemers hebben ruimte om te ondernemen in een aantrekkelijke bedrijfsomgeving.
Acties 2027	• Inzetten op minimaal 250 bedrijfscontacten per jaar waarbij we inzetten op proactief accountmanagement om bedrijven op de juiste plek te krijgen en te houden. • Opstellen van een doelgroepaanpak voor jonge- en vrouwelijke ondernemers. Op basis van opgehaalde behoeften ontwikkelen en testen wij minimaal één gerichte interventie per doelgroep. • Samen met Business Club Steenwijkerland ontwikkelen van een gebiedsgerichte aanpak voor de toekomstbestendige ontwikkeling van bedrijventerrein Groot Verlaat, bestaande uit een businesscase voor ruimtelijke kwaliteit, energie en klimaat en een pilotaanpak voor de handhaving van illegale bewoning. • De haalbaarheid van de uitbreiding van Bedrijventerrein Groot Verlaat West onderzoeken.

Doel	Goede aansluiting op de arbeidsmarkt tussen inwoners, onderwijs en werkgevers.
Beoogd resultaat	Een sterk subregionaal arbeidsmarktnetwerk waarin partners samenwerken aan talentontwikkeling en arbeidsmarktparticipatie.
Acties 2027	• Samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en regionale partners (zoals RPA en Regio Zwolle) realiseren we een sterk subregionaal netwerk voor werk, scholing en ontwikkeling, waardoor minimaal 200 mensen deelnemen aan activiteiten gericht op scholing, ontwikkeling en instroom naar kansrijke sectoren. • Opleveren van een haalbaarheidsonderzoek van een regionaal talentplatform dat bedrijven uit Steenwijkerland verbindt met professionals, (top)talent en onbenut arbeidspotentieel uit de regio.

Doel	Een economisch vitale en leefbare binnenstad.
Beoogd resultaat	Door een goede mix van detailhandel, horeca, dienstverlening, wonen, cultuur en ontmoeten, ontstaat een binnenstad van morgen met een lagere leegstand dan in 2026.
Acties 2027	• Opstellen ontwikkelplan binnenstad Steenwijk, waarin de vastgestelde 'Visie Steenwijk' voor het deelgebied binnenstad en het advies van de retailexpert opgesteld in 2026 rondom leegstand worden geconcretiseerd. • In de loop van 2027 zijn de drie supermarkten aan het Steenwijkerdiep in gebruik genomen en de 21 appartementen op locatie "Gouden Engel" opgeleverd.

Doel	Evenementen die de leefbaarheid, identiteit en economie versterken.
Beoogd resultaat	Toekomstbestendige evenementen met goede ondersteuningsmogelijkheden voor organisatoren.
Acties 2027	• Vaststellen en implementeren van het nieuwe evenementenbeleid en opstellen van een aangepaste subsidieregeling voor cultuur- en sportevenementen. • Samen met de corso- en gondelvaartorganisaties een plan van aanpak opstellen om de bouwlocaties te legaliseren.

Doel	Een toekomstbestendige vrijetijdseconomie met balans tussen economie, ecologie en leefbaarheid.
Beoogd resultaat	De vrijetijdseconomie versterkt de kwaliteit van leven met daarbij een goede tussen economie, ecologie en leefbaarheid
Acties 2027	• Voor 'Giethoorn in Balans' een aanpak ontwikkelen om toerisme en leefbaarheid met elkaar in balans te brengen. • Minimaal twee projecten uitvoeren die bijdragen aan de versterking van de toeristische sector in samenwerking met de werkgroep horeca en toerisme van de BCS. • In afstemming met onze samenwerkingspartners evalueren van ons toeristisch beleid en bezien we of voortzetting of aanpassing daarvan nodig is.

Dit gaat het kosten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 3. Werk en economie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 2.033	- 5.714	- 3.715	- 1.896	- 1.762	- 1.692
Baten	823	1.510	151	151	151	151
Saldo van baten en lasten	- 1.210	- 4.205	- 3.564	- 1.745	- 1.611	- 1.541
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 268	- 189	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	501	170	70	-
Mutatie reserves	- 268	- 189	501	170	70	-
Resultaat	- 1.478	- 4.394	- 3.063	- 1.575	- 1.541	- 1.541

In de PPN 2026-2030 en in deze programmabegroting zijn diverse beleidskeuzes opgenomen die voor dit programma in onderstaande tabel worden weergegeven. De bijbehorende toelichting staat in hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

bedragen x € 1.000

Beleidskeuzes 3. Werk en economie	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
In begroting 2027-2030 opgenomen						
3.1 Bijdrage meerjare agenda regio Zwolle 2027		I	- 266	-	-	-
3.2 Gebiedsgerichte aanpak bedrijventerreinen		I	- 70	- 70	- 70	-
3.3 Illegale bewoning bedrijventerreinen		I	- 100	- 100	-	-
Totaal wijzigingen beleidskeuzes	-		- 436	- 170	- 70	-

2.4. Duurzaamheid, energie en klimaat

De gemeente staat voor grote opgaven rond duurzaamheid, energie en klimaat. Klimaatverandering leidt tot zichtbare effecten zoals wateroverlast, droogte en hitte, wat aanpassing van de leefomgeving en het energiegebruik vraagt. De energietransitie is in gang gezet, met beleid en kaders voor duurzame energie, waaronder windenergie. Onze focus verschuift van ambitie naar uitvoering, waarbij keuzes nodig zijn door beperkte ruimte en middelen: niet alles kan tegelijk of overal. Netcongestie vormt hierbij een belangrijke belemmering en vraagt om gerichte prioritering en slimme oplossingen voor energieopwekking, opslag en gebruik. De opgaven hangen nauw samen met onderwerpen als klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulaire economie en vragen om een integrale aanpak. Naast de andere spelers op dit complexe speelveld nemen we hier onze rol en werken samen met inwoners en ondernemers aan een balans tussen ambities, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid.

Dit willen we bereiken

We hebben een grote uitdaging ten aanzien van energie en houden daarbij koers richting een energieneutraal Nederland in 2050 en een aardgasvrij Steenwijkerland in 2045. Dit doen we met oog voor haalbaarheid, draagvlak en de kwaliteit van onze leefomgeving. We werken stap voor stap aan een toekomstbestendig energiesysteem door energiegebruik te verminderen, het volle elektriciteitsnet slim te benutten en lokale opwek, opslag en gebruik beter op elkaar af te stemmen. Energiebesparing heeft daarbij prioriteit en we willen energiearmoede verminderen. We streven naar een evenwichtige mix van duurzame energiebronnen, passend bij lokaal gebruik, en leren daarbij van anderen. Inwoners, ondernemers en organisaties betrekken we actief, met nadruk op participatie en lokaal eigenaarschap. We beschermen in onze gemeente de biodiversiteit en richten onze leefomgeving klimaatbestendig in, met aandacht voor water, bodem en ruimte, nu en in de toekomst.

Dit gaan we doen

Doel	Beschikbaarheid van duurzame en betrouwbare energie voor alle inwoners en ondernemers.
Beoogd resultaat	De energietransitie is toegankelijker en uitvoerbaarder voor inwoners en ondernemers door een beter benut elektriciteitsnet.
Acties 2027	Opstellen van een uitvoeringsaanpak netcongestie om ruimte te creëren op het elektriciteitsnet, netbewust te ontwikkelen en lokale opwek, opslag en energiereductie te stimuleren.

Doel	Betaalbare energie voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.
Beoogd resultaat	Inwoners hebben toegang tot duidelijke informatie, passende ondersteuning en/of financiële regelingen voor woningverduurzaming.
Acties 2027	- Ontwikkelen van een voor iedereen beschikbare digitale routekaart voor woningverduurzaming, ondersteund door minimaal 8 informatie-bijeenkomsten en inwonersacties. 400 isolatiesubsidies verstrekken, deze waar mogelijk en doelmatig verhogen, en via het fixteam en energiecoaches 350 huishoudens ondersteunen. - Samen met andere gemeenten de aanbesteding voor het ecologische onderzoek voor het Soortenmanagementplan doen en het langjarig onderzoek opstarten.

Doel	Klimaatbestendige leefomgeving.
Beoogd resultaat	Een toekomstbestendige, veilige, gezonde en groene leefomgeving die bestand is tegen weersextremen door klimaatverandering, zoals hitte, droogte en wateroverlast.

Acties 2027	- Opstellen van de Maatlat groene omgeving die duidelijk maakt hoe klimaatadaptief bouwen en inrichten eruitziet. - Uitwerken van de Basis Kwaliteit Natuur (BKN) naar richtlijnen voor de bebouwde omgeving. - Maken van vergroeningsplan waarmee de mogelijkheden om te vergroenen kunnen worden benut.
--------------------	---

Doel	Circulair werken ontwikkelen.
Beoogd resultaat	50% van de toegepaste materialen in de openbare ruimte van de gebouwde omgeving is in 2029 circulair.
Acties 2027	- Opstellen van een plan van aanpak voor de realisatie van een marktplaats voor herbruikbare materialen (circulaire hub). - Circulariteitseisen formuleren en vertalen naar de LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte).

Dit gaat het kosten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten -	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
4. Duurzaamheid, energie en klimaat	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 10.454	- 10.075	- 10.968	- 9.475	- 9.496	- 9.520
Baten	9.185	7.101	7.076	7.074	7.074	7.074
Saldo van baten en lasten	- 1.269	- 2.974	- 3.892	- 2.400	- 2.421	- 2.445
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	-	-	25	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	25	-	-	-
Resultaat	- 1.269	- 2.974	- 3.867	- 2.400	- 2.421	- 2.445

In de PPN 2026-2030 en in deze programmabegroting zijn diverse beleidskeuzes opgenomen die voor dit programma in onderstaande tabel worden weergegeven. De bijbehorende toelichting staat in hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

bedragen x € 1.000

Beleidskeuzes	Investering	S / I	Begroting	MJR	MJR	MJR
4. Duurzaamheid, energie en klimaat			2027	2028	2029	2030
In begroting 2027-2030 opgenomen						
4.1a Hergebruik van grondstoffen en materialen		I	- 25	-	-	-
4.1b Idem		S	- 6	- 6	- 6	- 6
4.2a Noodfonds energie en voorzetting Fixteam		I	- 79	- 90	- 60	-
4.2b Idem, dekking vanuit budget CDOKE en uitvoering notitie nieuwe energie		I	79	90	60	-
4.3a Onderzoek, uitvoering en juridische ondersteuning netcongestie		I	- 150	-	-	-
4.3b Idem, dekking vanuit budget CDOKE		I	150	-	-	-
Totaal wijzigingen beleidskeuzes	-		- 31	- 6	- 6	- 6

2.5. Leefbaarheid

Onze gemeente bestaat uit een netwerk van kernen met een eigen identiteit, sterke gemeenschappen en een rijk verenigingsleven. Deze vormen samen een stevige basis voor leefbaarheid, waarin voorzieningen zoals scholen, dorpshuizen en sportplekken bijdragen aan ontmoeting en verbondenheid. Veiligheid en sociale samenhang zijn hierbij essentieel: een samenleving waarin mensen elkaar kennen en naar elkaar omkijken helpt problemen vroeg te signaleren en te voorkomen.

Bij een vitale gemeente horen voldoende woningen, goede voorzieningen en aantrekkelijke mogelijkheden voor werk, sport, recreatie en ontmoeting. Cultuur, erfgoed en evenementen spelen daarbij een belangrijke rol in het verbinden van mensen en versterken het gevoel van trots en identiteit. Ook sport draagt bij aan gezondheid en sociale binding. We willen de kracht van onze gemeenschappen verder ondersteunen door te werken vanuit de leefwereld van inwoners en ondernemers, met respect voor de eigenheid van elke kern en oog voor de samenhang binnen de gemeente als geheel.

Dit willen we bereiken

In onze gemeente moet iedereen zich vrij, veilig en welkom voelen, ongeacht achtergrond. Inwoners voelen zich thuis en doen actief mee in hun eigen kern en gemeenschap. We hebben sterke, leefbare dorpen en wijken waar sociale samenhang vanzelfsprekend is en een rijk verenigingsleven ontmoeting en verbondenheid stimuleert. Dit vormt de basis voor veiligheid, leefbaarheid en weerbaarheid. Goed basisonderwijs zien wij als fundament voor vitale kernen. Door samenwerking tussen scholen blijven voorzieningen, ook in kleinere kernen, zoveel mogelijk behouden. Sport en bewegen houden we toegankelijk voor iedereen, met passende voorzieningen die een gezonde leefstijl bevorderen. Tegelijk geven we ruimte aan lokale initiatieven en kiezen we voor maatwerk per kern. Cultuur speelt daarbij een verbindende rol en versterkt onze gezamenlijke identiteit.

Dit gaan we doen

Doel	Krachtige kernen en gemeenschappen.
Beoogd resultaat	Goede ondersteuning van initiatieven vanuit de samenleving.
Acties 2027	• Uitwerken van de regeling "Kleine bijdrage, groot gebaar". • Samen met Plaatselijk Belang Blokzijl en Belangenvereniging Vollenhove Stad komen tot een planning op hoofdlijnen voor de uitvoering van hun stadsvisies.

Doel	Basisvoorzieningen op orde.
Beoogd resultaat	Inwoners hebben toekomstbestendige en toegankelijke voorzieningen in hun eigen omgeving.
Acties 2027	• Herijking van het Integraal huisvestingsplan en afronding aanbesteding voor de school in Sint Jansklooster, oplevering IKC Wanneperveen. • Verdere verduurzaming van theater de Meenthe en gymzaal Steenwijkerwold. • Start nieuwbouw huisartsenpraktijk de Oerthe. • Herijking meerjarig plan verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Doel	Inwoners – jong en oud - structureel in beweging.
Beoogd resultaat	Iedere inwoner kan dichtbij huis sporten en bewegen en voelt zich uitgenodigd om mee te doen door goede sportvoorzieningen, aantrekkelijke activiteiten en ondersteuning waar nodig.

Acties 2027	• Samen met Actief Steenwijkerland en andere betrokkenen een nieuw sport- en beweegakkoord maken. • Uitwerken van een voorstel voor de aanleg van kunstgrasvelden, inclusief locaties en financiële onderbouwing. • Renoveren van minimaal 2 sportvelden (natuurgras) aan de hand van een Meerjaren InvesteringsPlan.
--------------------	---

Doel	Cultuur en erfgoed als dragers van verbondenheid, leefbaarheid en identiteit.
Beoogd resultaat	Zoveel mogelijk inwoners maken kennis met culturele activiteiten of erfgoedinitiatieven in de eigen kern of gemeente en doen mee aan programma's en activiteiten van de bibliotheek voor betere taal- en digitale vaardigheden.
Acties 2027	• Vaststellen van een nieuwe cultuurvisie. • Vaststellen van het meerjarenbeleidsplan bibliotheek. • Inventariseren en evalueren van het erfgoedbeleid. • Herijking van de museumplannen en de bibliotheek in de binnenstad van Steenwijk.

Doel	Een weerbare samenleving.
Beoogd resultaat	Steenwijkerland is een veilige, weerbare en veerkrachtige gemeente.
Acties 2027	• Vaststellen van het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2027-2030 en uitwerken van de prioriteiten in een uitvoeringsplan. • Opstellen van een plan van aanpak voor het versterken van de weerbaarheid, met bundeling van bestaande initiatieven en inzicht in benodigde aanvullende inzet. • Vaststellen van een beleidsplan toezicht en handhaving en uitwerken van de prioriteiten in een uitvoeringsplan.

Dit gaat het kosten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 5. Leefbaarheid	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 19.695	- 31.864	- 23.980	- 22.827	- 22.457	- 22.604
Baten	3.660	5.500	2.201	2.128	2.128	2.129
Saldo van baten en lasten	- 16.036	- 26.364	- 21.780	- 20.698	- 20.329	- 20.476
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	-	-	3.181	207	200	200
Mutatie reserves	-	-	3.181	207	200	200
Resultaat	- 16.036	- 26.364	- 18.599	- 20.491	- 20.129	- 20.276

In de PPN 2026-2030 en in deze programmabegroting zijn diverse beleidskeuzes opgenomen die voor dit programma in onderstaande tabel worden weergegeven. De bijbehorende toelichting staat in hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

Beleidskeuzes	Investerings	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
5. Leefbaarheid						
In begroting 2027-2030 opgenomen						
5.1a Theaterspecifieke investeringen De Meenthe	- 1.086	S	- 52	- 106	- 104	- 101
5.1b Verhoging huur De Meenthe		S	52	106	104	101
5.1c Verhoging subsidie De Meenthe		S	- 52	- 106	- 104	- 101
5.2a Toekomstbestendig maken: Dorpshuis De Botter		S	- 30	- 30	- 30	- 30
5.2b Toekomstbestendig maken: Dorpshuis De Zandbelt		I	- 147	-	-	-
5.2c Idem, te ontvangen bijdragen van derden en reeds bestaand budget		I	55	-	-	-
5.3a Versterking Mfc Willemsoord		I	- 553	-	-	-
5.3b Idem, te ontvangen bijdragen van derden en reeds bestaand budget		I	265	-	-	-
5.4 Bibob-onderzoeker		S	- 94	- 94	- 94	- 94
5.5 Uitbreiding Boa formatie		S	- 146	- 146	- 146	- 146
5.6 Verhoging exploitatiesubsidie de Buze		S	- 125	- 125	- 125	- 125
5.7 Verhoging subsidiebedragen evenementen, cultuur en sport		S	- 118	- 118	- 118	- 118
5.8 Actualisatie sportbeleid		I	- 84	- 84	-	-
5.9 Kleine bijdrage groot gebaar		I	- 50	- 100	- 100	- 100
5.10a Verduurzaming vastgoed		I	- 75	-	-	-
5.10b Idem, dekking vanuit budget CDOKE		I	75	-	-	-
Totaal wijzigingen beleidskeuzes	- 1.086		- 1.079	- 802	- 717	- 714

2.6. Vitaal platteland

Onze gemeente kent een uniek landschap waarin landbouw, natuur, water, cultuurhistorie en recreatie nauw samenhangen. Dit maakt het gebied waardevol, maar ook kwetsbaar. De komende jaren staan in het teken van grote veranderingen in het landelijk gebied, met urgente opgaven rond natuurherstel, klimaat, waterbeheer en droogte. Als prioritair gebied heeft de gemeente een belangrijke rol in het behartigen van de belangen van inwoners en (agrarische) ondernemers, binnen kaders van Rijk en provincie. De transformatie van de landbouwsector en toenemende ruimedruk vragen om een zorgvuldige balans tussen economie, ecologie en leefbaarheid. Samen werken we aan een vitaal platteland, met behoud van voorzieningen in de kernen. Gebiedsprocessen laten zien dat innovatie en duurzaamheid perspectief kunnen bieden, ondanks complexe regelgeving. Ook de rietsector blijft belangrijk: deze draagt bij aan het behoud van het karakteristieke landschap en verdient blijvende ondersteuning richting de toekomst.

Dit willen we bereiken

Ons doel is een vitaal platteland, waarin we actief regie nemen en samen met inwoners en ondernemers bouwen aan een toekomstbestendig perspectief. We sturen op opgaven waar we niet zelf aan het roer staan en werken aan leefbare kernen met sterke voorzieningen en sociale samenhang. Tegelijk streven we naar een duurzame landbouwsector met ruimte voor innovatie, goed ondernemerschap en toekomstkansen voor familiebedrijven en jonge boeren. We willen een zorgvuldige balans bereiken tussen landbouw, natuur en leefbaarheid, waarbij de kwaliteiten van ons landschap centraal staan. Omdat natuur, recreatie en economie elkaar immers versterken zetten we in op actieve betrokkenheid van onze inwoners en ondernemers bij gebiedsontwikkelingen. We willen bereiken dat landbouw en duurzaamheid samen opgaan, ondersteund door innovatie en slimme technieken die bijdragen aan een sterke sector én een gezonde leefomgeving. De rietsector blijft hierbij een onmisbare pijler voor het landschap.

Dit gaan we doen

Doel	Toekomstbestendige agrarische ondernemers in het landelijk gebied.
Beoogd resultaat	Agrarisch ondernemers zijn goed geïnformeerd over de consequenties van de door het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) aangekondigde maatregelen en worden waar mogelijk ondersteund in de noodzakelijke ontwikkeling van hun bedrijf.
Acties 2027	• Voortzetten van het programma Vitaal Platteland om invulling te geven aan de status van prioritair gebied, aangewezen door LVVN. In dit kader herijken we het programmaplan Vitaal Platteland. • Organiseren van minimaal één grote netwerkbijeenkomst om onze boeren zo goed mogelijk te informeren. • Vijf initiatieven ondersteunen die bijdragen aan een toekomstbestendige balans tussen ecologie, economie en leefbaarheid (bijvoorbeeld rondom rietteelt).

Doel	Een sterk en leefbaar buitengebied.
Beoogd resultaat	Initiatieven en ontwikkelingen die de vitaliteit van het landelijk gebied versterken zijn gerealiseerd. Vrijkomende agrarische erven krijgen een nieuwe invulling.
Acties 2027	• Verkennen en analyseren van de praktijk en ontwikkelingen rond gewasbeschermingsmiddelen om een onderbouwde richting te bepalen. • Het ondersteunen van veehouders die gebruik maken van de Landelijke Beëindigingsregeling Veehouders (LBV) en het passend bij onze doelstelling voor Vitaal Platteland inrichten van vrijkomende locaties. • Ondernemers die een locatie voor hun bedrijvigheid zoeken actief wijzen op vrijkomende agrarische bebouwing.

Dit gaat het kosten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 6. Vitaal platteland	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 1.481	- 1.832	- 1.245	- 1.212	- 1.212	- 1.212
Baten	492	440	451	451	451	451
Saldo van baten en lasten	- 988	- 1.392	- 795	- 761	- 761	- 761
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	-	-	274	285	350	350
Mutatie reserves	-	-	274	285	350	350
Resultaat	- 988	- 1.392	- 521	- 476	- 411	- 411

In de PPN 2026-2030 en in deze programmabegroting zijn diverse beleidskeuzes opgenomen die voor dit programma in onderstaande tabel worden weergegeven. De bijbehorende toelichting staat in hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

bedragen x € 1.000

Beleidskeuzes 6. Vitaal platteland	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
In begroting 2027-2030 opgenomen						
6.1a Voortzetting programma Vitaal Platteland		I	- 350	- 350	- 350	- 350
6.1b Idem, dekking ten laste van bestaand budget		I	159	98	-	-
Totaal beleidskeuzes	-		- 191	- 252	- 350	- 350

2.7. Financiën en bedrijfsvoering

We kunnen alleen investeren in wonen, leefbaarheid, zorg, onderwijs, duurzaamheid en economie als het financiële fundament op orde is en de gemeentelijke organisatie voldoende slagkracht heeft. Door stabiel en realistisch financieel beleid staat we er financieel goed voor. Onze inzet is erop gericht om Steenwijkerland betaalbaar te houden voor onze inwoners en ondernemers en tegelijkertijd de noodzakelijke investeringen te doen in de vitaliteit van onze kernen. Daarbij hoort een gemeentelijke organisatie die betrouwbaar, toegankelijk en slagvaardig is. Een organisatie waar met plezier wordt gewerkt, die dienstverlenend is, de taal van de streek spreekt en dichtbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners staat.

Dit willen we bereiken

Wij willen een financieel gezonde en robuuste gemeente blijven, voorbereid op onverwachte tegenvallers. Onze reserves zetten we zorgvuldig in, zodat we kunnen blijven investeren, terwijl we tegelijkertijd een gezond weerstandsvermogen behouden en de lokale lasten laag houden. Ons streven is om blijvend tot de 25% gemeenten met de laagste woonlasten in Nederland te behoren.

Daarnaast werken we verder aan een professionele en toegankelijke organisatie. Inwoners en ondernemers kunnen rekenen op snelle, duidelijke communicatie en goede bereikbaarheid, zowel fysiek als digitaal. We investeren in onze medewerkers en organisatie, met ruimte voor ontwikkeling en samenwerking. De opgaven en een goede advisering naar het bestuur staan daarbij voorop. We werken gebiedsgericht waar de opgave dit vraagt en gaan door met het professionaliseren van onze projectmatige en programmatische aanpak. Door slimme inzet van digitalisering en kunstmatige intelligentie verbeteren we onze dienstverlening en werkprocessen. Bij inkoop hebben we oog voor lokale ondernemers.

Dit gaan we doen

Doel	Financieel gezonde en robuuste gemeente.
Beoogd resultaat	Een structureel sluitende meerjarenbegroting met een gezond weerstandsvermogen (een ratio tussen 1 en 2) en voldoende buffer voor niet voorziene uitgaven.
Acties 2027	• Uitwerken van financiële kaders om indien gewenst incidentele middelen structureel te benutten. • Ontwikkelen van een verwervingskader voor gemeentelijke grondverwerving.

Doel	Wonen in onze gemeente blijft betaalbaar voor inwoners.
Beoogd resultaat	Gematigde ontwikkeling gemeentelijke lasten: we blijven behoren tot de 25% Nederlandse gemeenten met de laagste woonlasten.
Acties 2027	• Uitvoeren jaarlijkse toets op onze positie in de COELO-Atlas.

Doel	Een toekomstbestendige organisatie.
Beoogd resultaat	Een gemeentehuis dat is gerenoveerd en verduurzaamd.
Acties 2027	• Werkende projectorganisatie voor het moderniseren en het verduurzamen van het gemeentehuis aan de Vendelweg. • Opstellen van de ontwerpen voor werkomgeving en verduurzaming. • Starten met de eerste fase (programma van eisen, aanbesteding, opdrachtverlening).

Doel	De gemeente is toegankelijk en denkt mee.
Beoogd resultaat	In participatieprocessen maken we helder of al dan niet sprake kan zijn van een participatieproces, en wanneer daar sprake van is zijn we duidelijk over wat er met de inbreng van onze inwoners gebeurt en hoe deze is meegewogen.
Acties 2027	• Doorvertalen van de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Doel	Moderne, toegankelijke en digitale dienstverlening.
Beoogd resultaat	Inwoners kunnen ons bereiken op een manier die bij hen past: via website, socials, e-mail, post, telefonisch of fysiek. Ze merken dat onze dienstverlening gebruiksvriendelijk, betrouwbaar en inclusief is.
Acties 2027	• Voorbereiden van de aanbesteding en het in gebruik nemen van een toekomstgerichte website. • Uitvoeren deelprojecten herijkte visie op dienstverlening. • Verder digitaliseren van diensten, via bijvoorbeeld gebruiksvriendelijke e-formulieren. • Uitvoeren van inwonertevredenheidsonderzoeken en daarmee dienstverlening verbeteren.

Dit gaat het kosten

bedragen x € 1.000						
Overzicht baten en lasten - 7. Financiën en bedrijfsvoering	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 27.237	- 27.301	- 27.952	- 28.623	- 30.301	- 28.153
Baten	135.134	135.632	140.440	135.933	135.173	137.686
Saldo van baten en lasten	107.898	108.331	112.488	107.310	104.872	109.533
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 11.413	- 17.258	- 490	-	-	-
Onttrekkingen	13.261	33.281	1.195	1.916	1.753	-
Mutatie reserves	1.847	16.023	705	1.916	1.753	-
Resultaat	109.745	124.353	113.193	109.226	106.624	109.533

In de PPN 2026-2030 en in deze programmabegroting zijn diverse beleidskeuzes opgenomen die voor dit programma in onderstaande tabel worden weergegeven. De bijbehorende toelichting staat in hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

Beleidskeuzes	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
7. Financiën en bedrijfsvoering						
In begroting 2027-2030 opgenomen						
7.1a Personenlift gemeentewerf	- 35	I	- 3	- 3	- 3	- 3
7.1b Idem, beheerkosten		S	- 1	- 1	- 1	- 1
7.2a Beveiliging werf en de Deukten (camera)	- 30	I	- 7	- 7	- 7	- 7
7.2b Beveiliging werf en de Deukten (afsluiting deuren)	- 35	I	- 3	- 3	- 3	- 3
7.2c Idem, beheerkosten		S	- 2	- 2	- 2	- 2
7.3 Professionalisering website		I	- 30	- 88	-	-
7.4 Samenwerking met inwoners, ondernemers en partners		I	- 136	-	-	-
7.5 Coördinatie Woo verzoeken		S	- 59	- 59	- 59	- 59
7.6 Gerichte uitvoeringskracht		S	- 200	- 200	- 200	- 200
7.7a Toekomstgerichte werkomgeving		I	- 500	- 1.750	- 1.750	-
7.7b Idem	- 11.000	S	-	-	- 1.112	- 1.088
Totaal beleidskeuzes	- 11.100		- 941	- 2.112	- 3.136	- 1.362

3. Financiële positie

3.1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft het financiële beeld en de achtergronden ervan weer. Het overzicht met financiële kengetallen biedt meer inzicht in de financiële positie.

3.2. Begroting en meerjarenbeeld

Meerjarenbeeld (bedragen x € 1.000)		2027	2028	2029	2030
Begrotingssaldo vastgestelde Perspectiefnota	S	2.650	673	2.321	2.264
Saldo incidentele claims Perspectiefnota	I	816	1.514	1.648	1.300
Meicirculaire 2026	S	999	925	1.075	3.041
Raadsbesluit Stationstraat	S	- 39	- 39	- 39	- 39
Raadsbesluit Voorzieningen Vollenhove t.b.v. basisscholen	I	- 2.083	- 75	-	-
Raadsbesluit Voorzieningen Vollenhove t.b.v. basisscholen	S	21	- 28	- 27	- 26
Raadsbesluit Onderwijshuisvesting 't PuzzelsTuk	S	- 62	- 60	- 59	- 57
Diverse posten (w.o. begroting VRIJ, stelposten PPN)	S	20	152	123	124
Rentelasten kortlopende financiering	S	1.000	1.600	1.600	1.600
NJN2026	S	- 178	- 173	- 155	317
NJN2026	I	- 198	-	-	-
Aanvulling algemene reserve vaste buffer	S	- 490	-	-	-
Subtotaal mutaties t.o.v. PPN		- 1.010	2.302	2.518	4.960
Waarvan structureel	S	1.271	2.377	2.518	4.960
Waarvan incidenteel	I	- 2.281	- 75	-	-
Structureel begrotingssaldo Programmabegroting voor beleidskeuzes	S	3.921	3.049	4.839	7.224
Incidenteel saldo Programmabegroting voor beleidskeuzes	I	- 1.465	1.439	1.648	1.300
Beleidskeuzes *)	S	- 1.113	- 1.197	- 2.307	- 2.280
Beleidskeuzes *)	I	- 3.382	- 3.856	- 3.451	- 1.336
Begrotingssaldo Programmabegroting 2027-2030	S	2.808	1.852	2.532	4.944
Saldo incidenteel Programmabegroting 2027-2030 t.l.v. algemene reserve vrij besteedbaar	I	- 4.847	- 2.417	- 1.804	- 36

*) Dit betreffen de nieuwe beleidskeuzes. In hoofdstuk 3.6 en bijlage 9 zijn ook de beleidskeuzes uit de PPN 2026-2030 opgenomen.

3.3. Dashboard met financiële kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven dus inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid.

Naast een aantal verplichte kengetallen hanteren we een 'eigen' kengetal, de weerstandsratio¹.

De weerstandsratio is een hulpmiddel waarbij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's die we lopen. Het zegt iets over het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Alle kengetallen zijn opgenomen in hoofdstuk 4.2.4, inclusief een nadere toelichting. Hieronder wordt een totaaloverzicht gegeven dat kan dienen als 'dashboard' om te bepalen of de gemeente financieel gezien 'op koers' ligt. De gezamenlijke provinciale toezichthouders en het Rijk hebben signaleringswaarden opgesteld voor de verplichte kengetallen. Zij hebben gekozen voor een indeling in drie categorieën, waarbij kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en C het meest risicovol. In de volgende tabel zijn de signaleringswaarden opgenomen.

¹ Bij de vaststelling van de 'Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2019' is afgesproken dat de signaleringswaarde voor de weerstandsratio minimaal 1,0 is.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Verplichte kengetallen			
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%
Overige kengetallen			
6. Weerstandratio	> 2	1 - 2	< 1

De scores op de kengetallen moeten in samenhang worden bekeken. De waarden worden niet gebruikt als norm bij het beoordelen van het materieel evenwicht van de meerjarenbegroting.

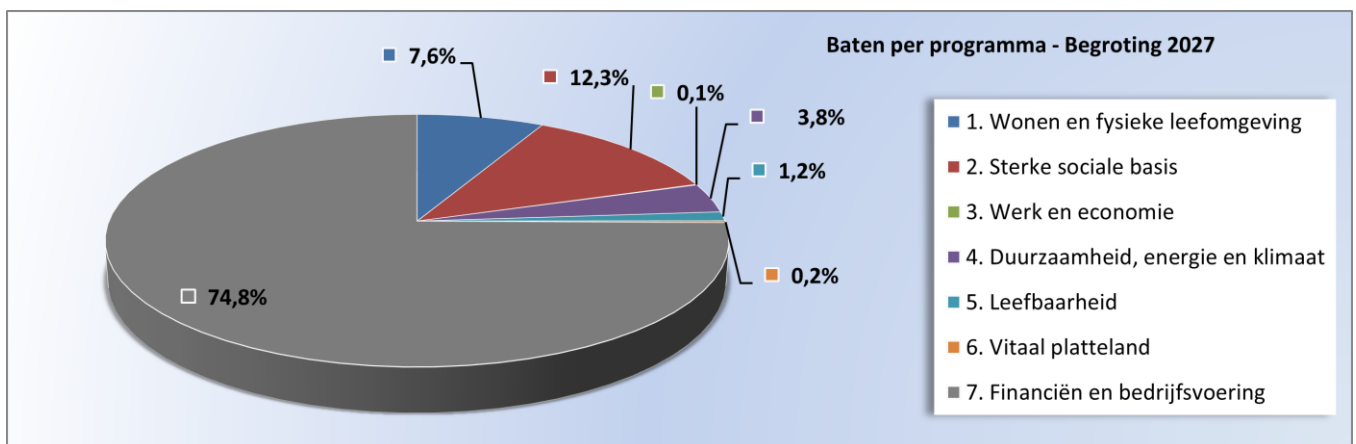
Kengetallen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Verplichte kengetallen						
1a. Netto schuldquote	31%	43%	67%	79%	83%	80%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	25%	36%	60%	72%	77%	74%
2. Solvabiliteitsratio	39%	33%	27%	24%	24%	26%
3. Grondexploitatie	3%	3%	1%	1%	1%	0%
4. Structurele exploitatieruimte	7,0%	4,2%	1,5%	1,0%	1,4%	2,7%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	66%	76%	78%	82%	85%	87%
Overige kengetallen						
6. Weerstandratio	6,4	4,6	4,9			

3.4. Uitgaven en inkomsten per programma

bedragen x € 1.000

Baten per programma - Begroting 2027	Bedrag	Percentage
1. Wonen en fysieke leefomgeving	14.346	7,6%
2. Sterke sociale basis	23.089	12,3%
3. Werk en economie	151	0,1%
4. Duurzaamheid, energie en klimaat	7.076	3,8%
5. Leefbaarheid	2.201	1,2%
6. Vitaal platteland	451	0,2%
7. Financiën en bedrijfsvoering	140.440	74,8%
Totaal	187.753	100,0%

Grafisch weergegeven ziet de verdeling van de inkomsten er als volgt uit:

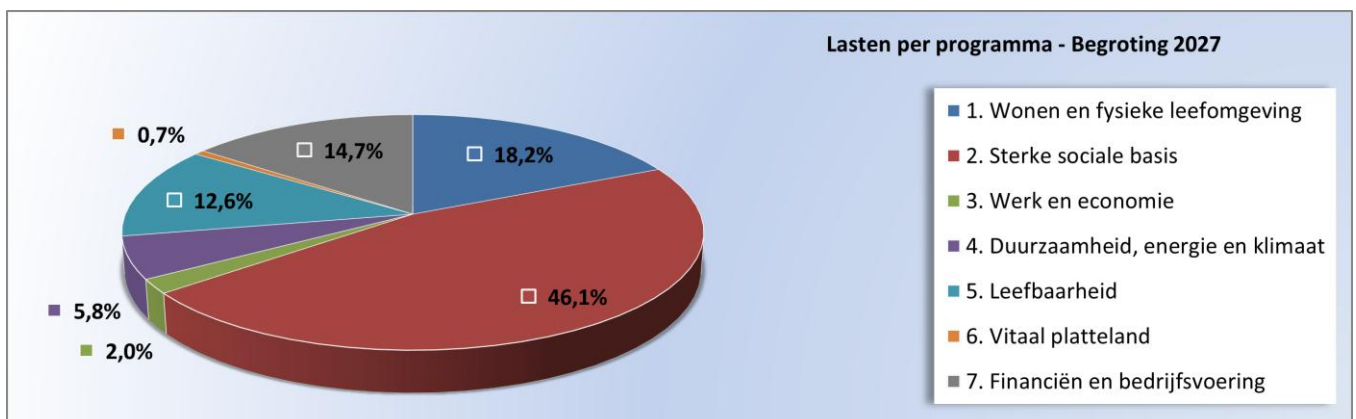

Uit het overzicht blijkt dat het grootste gedeelte van de inkomsten betrekking heeft op het programma 'Financiën en bedrijfsvoering'. Dit heeft vooral te maken met de inkomsten van het Rijk via de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de gemeentelijke belastingen.

bedragen x € 1.000

Lasten per programma - Begroting 2027		Bedrag	Percentage
1. Wonen en fysieke leefomgeving		34.581	18,2%
2. Sterke sociale basis		87.681	46,1%
3. Werk en economie		3.715	2,0%
4. Duurzaamheid, energie en klimaat		10.968	5,8%
5. Leefbaarheid		23.980	12,6%
6. Vitaal platteland		1.245	0,7%
7. Financiën en bedrijfsvoering		27.952	14,7%
Totaal		190.123	100,0%

Grafisch weergegeven ziet de verdeling van de uitgaven er als volgt uit:

3.5. Uitgangspunten programmabegroting

Uitgangspunten programmabegroting	Grondslag	
Raadsbesluiten	t/m 20 okt 2026	
Looninflatie	3,0%	
Prijsinflatie inkomstenbudgetten	2,5%	
Prijsinflatie uitgavenbudgetten	2,5%	
Prijsinflatie grondexploitatie uitgavenbudgetten	3,0%	
Prijsinflatie grondexploitatie inkomstenbudgetten	2,5%	
Prijsinflatie sociaal domein	4,0%	
Rente grondexploitaties	0,6%	
Rekenrente (omslagpercentage)	0,6%	
Marktrente	3,0%	
Prijsinflatie verstrekte subsidies	2,5%	
Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten	2,5%	
Areaaluitbreiding wegen en wegmeubilair, openbare verlichting en openbaar groen	230 woningen	
Tarief 2027 voor het prestatiecontract	€ 107	
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	Meicirculaire 2026	
Aantal woonruimten per 1-1-2026 (geraamde groei 2026)	20.689	(230)
Aantal inwoners per 1-1-2026 (geraamde groei 2026)	45.925	(250)

3.6. Beleidskeuzes

In deze begroting zijn diverse beleidskeuzes verwerkt die hieronder worden toegelicht.

De financiële consequenties zijn in de tabellen aan het eind van elk programma in hoofdstuk 2 in beeld gebracht en in bijlage 9 als totaaldocument weergegeven.

1.1 Aanpassingen Vendelweg en aanleg rotonde Gasthuislaan (meegenomen in kader PPN 2026-2030)

De verkeersmaatregelen in de nabije omgeving van de Unilocatie vormen een integraal onderdeel van de plannen voor de nieuwe school. Vanwege de toename van meer leerlingen en personeelsleden verandert de verkeersstroom aanzienlijk. Dat vraagt om een andere inrichting van de weg en kruisingen.

1.2 Herinrichting Kloosterweg St. Jansklooster

De riolering in de Kloosterweg wordt vervangen door schades aan het rioolstelsel en het bereiken van het einde van de levensduur. Bij de inspectie is geconstateerd dat de weg tevens vraagt om een herinrichting die past bij de normen van een 30 km-zone. Samen met bewoners en belanghebbenden is gewerkt aan een breed gedragen integraal herinrichtingsplan voor de straat. Met dit project worden de kwaliteit van de openbare ruimte, de verkeersveiligheid en de leefbaarheid direct verbeterd.

1.3 Monitoring en evaluatie ecologisch bermbeheer

In 2025 is via een raadsmotie gevraagd om een evaluatie van het gemeentelijke ecologische bermbeheer. Deze evaluatie zal worden uitgevoerd in combinatie met onderzoek en monitoring om te bepalen of de doelen uit de Natuurherstelverordening worden gehaald en waar bijsturing vereist is.

1.4 Ruimtelijke procedure woonwagendplaatsen

Eind 2025 is het woonwagenbeleid vastgesteld. Om de uitbreiding van het aantal standplaatsen tijdig te kunnen realiseren, is een voortvarende start van de ruimtelijke procedure noodzakelijk. Denk hierbij aan een stedenbouwkundig plan, bodemonderzoek, scan flora en fauna en participatie.

1.5 Woningbouw

Het realiseren van extra woningen is een van de belangrijkste uitvoeringsprioriteiten in ons coalitieakkoord. De vraag naar extra woningen in onze gemeente blijft de komende jaren onverminderd hoog. Om aan zowel de lokale als de regionale woningvraag te kunnen voldoen, zijn in diverse kernen plannen opgestart. Het voortzetten van de versnelling op woningbouw vereist extra inzet en het inhuren van externe expertise, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof en stedenbouw.

1.6 Voorbereiding fietsverbinding Meppelerweg en rotonde Schansweg/Meppelerweg/Bedelaarspad

Een specifiek doel uit ons fietsplan is de verbetering van de fietsroute langs de Meppelerweg tussen Steenwijk en Havelte. Daarbij speelt dat de woningbouwlocatie Steenwijk Zuidoost zal worden ontsloten via de kruising Meppelerweg/Schansweg/Bedelaarspad. Voor de verdere uitwerking van deze plannen zijn technische onderzoeken, tekeningen en een participatietraject met de omgeving nodig.

1.7 Actualisatie omgevingsvisie

Begin dit jaar is de omgevingsvisie vastgesteld, waarin ruimtelijke thema's en beleidstrajecten zijn gebundeld. In 2027 starten we, zoals afgesproken, met de eerste actualisatieslag. In deze vervolgfase worden 'nieuw strategisch ruimtelijk beleid' en 'gebiedsgerichte programma's' verder geïntegreerd.

1.8 Gebiedsdekkend omgevingsplan

Uiterlijk op 1 januari 2032 moet de gemeente één omgevingsplan hebben voor het hele grondgebied. Hierin worden alle huidige bestemmingsplannen, vergunningen voor afwijkende ontwikkelingen (BOPA's) en verordeningen samengevoegd. Daarnaast is voor het opstellen van het omgevingsplan een wettelijk onderzoek naar de milieueffecten (PLAN-MER) verplicht. Omdat dit een omvangrijk en complex traject is, is extra externe expertise nodig om het plan tijdig en zorgvuldig uit te werken.

1.9 Gebiedsontwikkeling Tuk, Steenwijk Zuid en Spoorzone

De stadsvisie Steenwijk 2050 richt zich op een vitale, duurzame en goed verbonden stad. De totale opgave omvat 1.000 tot 1.500 woningen en 12 hectare bedrijventerrein met behoud van leefbaarheid. Voor de start van de uitvoering van deze visie zal een realisatieplan worden opgesteld en zijn middelen benodigd voor het projectmanagement van de gebiedsontwikkeling.

1.10 Randweg Ossenzijl

In de afgelopen periode is een intensief lobbytraject gestart voor het realiseren van een randweg in Ossenzijl. Om dit subsidie- en lobbytraject succesvol voort te zetten is externe lobby-deskundigheid noodzakelijk.

1.11 PAK'M deelfietsennetwerk

Dit project betreft de voortzetting van het deelfietsennetwerk PAK'M binnen een regionaal samenwerkingsverband van gemeenten en provincies. Hiermee wordt direct invulling gegeven aan de ambitie uit het coalitieakkoord om te investeren in mobiliteitshubs. De provincies dekken ongeveer twee derde van de kosten, waar de deelnemende gemeenten gezamenlijk de rest cofinancieren.

1.12 Onderzoek vergroenen openbare ruimte

Voor nieuwe wijken geven we met de 3-30-300 regel invulling aan onze wens voor een groene, gezonde en klimaatbestendige woonomgeving. Tegelijk kijken we naar bestaande wijken en voeren een onderzoek uit dat inzichtelijk maakt waar vergroening gewenst, noodzakelijk of al voldoende is. Vanuit dit onderzoek maken we een plan.

1.13 Waterbeheer openbare ruimte

Als waterrijke gemeente hebben we een omvangrijke beheeropgave voor wettelijke watertaken, riolering, bruggen en klimaatadaptatie. Door de groei in areaal en complexiteit neemt de belasting van de infrastructuur

toe, terwijl achterstallig onderhoud de risico's op storingen, veiligheidsproblemen en schade vergroot. Uitbreiding van de capaciteit is noodzakelijk om aan de zorgplicht te kunnen voldoen.

1.14 Starterslening

Omdat we de focus hebben op het aanbieden van betaalbare woningen en ook kansen willen aanbieden aan de jongeren/starters in onze gemeente, stellen we voor om aanvullend budget beschikbaar te stellen voor het verlenen van startersleningen via SVn. Er zijn de afgelopen periode veel startersleningen aangevraagd waardoor er nog maar beperkt "budget" beschikbaar is.

2.1 Sterk contractmanagement Sociaal Domein

Sterk contractmanagement is essentieel om strak grip te houden op de uitgaven en kwaliteit in het sociaal domein. Door het stijgende aantal regionale zorgaanbieders is intensiever toezicht noodzakelijk om misbruik van zorggelden te voorkomen en de kosten te beheersen. Versterking van de capaciteit maakt het mogelijk om ook kleinere contracten en PGB-aanbieders effectiever te monitoren.

2.2 Regenboogbeleid

Iedereen moet zich in onze gemeente vrij, veilig en welkom voelen. Zoals we hebben opgenomen in het coalitieakkoord zetten we daarom het huidige regenboogbeleid, dat in nauwe samenwerking met de lokale Stichting Regenboog wordt uitgevoerd, voort. De voorheen incidentele subsidie zetten we om in een structurele financiële bijdrage.

2.3 Aanpak complex ouderschap na scheiding

Langdurige ouderlijke strijd bij echtscheidingen heeft ernstige gevolgen voor de ontwikkeling en veiligheid van kinderen. Escalatie leidt vaak tot zware jeugdhulp, juridische trajecten en ingrijpende veiligheidsmaatregelen. Gedurende een tweejarig traject wordt samen met netwerkpartners een preventieve werkwijze ontwikkeld en geïmplementeerd.

2.4 Doorontwikkeling toegang sociaal domein

Het landelijke Convenant Stevige Lokale Teams vraagt van gemeenten dat zij hun lokale toegang en werkprocessen vóór eind 2028 volgens de landelijke kaders inrichten. Deze organisatiebrede veranderopgave vereist integrale regie op beleid, uitvoering en samenwerking met ketenpartners. Een projectleider borgt een samenhangende en toekomstbestendige inrichting die aansluit bij de behoeften van inwoners.

2.5 Sterke sociale gemeenschappen

Het versterken van de sociale basis in wijken en kernen is een belangrijke uitvoeringsprioriteit uit het coalitieakkoord. De kracht van Steenwijkerland zit in inwoners die zich inzetten voor elkaar, verenigingen en voorzieningen. Die kracht willen we verder versterken door de beweging van zorg naar gewoon leven te stimuleren: ondersteuning begint waar mogelijk in de eigen omgeving en gemeenschap. Daarom investeren we de komende jaren in ten minste vijf wijken of kernen in extra buurt- en jongerenwerk. Daarnaast breiden we de beleidscapaciteit uit om de samenhang tussen zorg, wonen en leefbaarheid te versterken.

2.6 Matchingtool Werk & Inkomen

Voor de arbeidsbemiddeling binnen de participatiewet wordt een digitale matchingtool aangeschaft. Dit is nodig, omdat de toegang tot het UWV-matchingssysteem voor gemeenten is weggefallen. Deze applicatie brengt de profielen en vaardigheden van werkzoekenden en vacatures efficiënt samen. Hiermee worden duurzame uitstroom naar werk en een veilige regionale gegevensuitwisseling geborgd.

2.7 Voorkoming suïcide

Suïcidepreventie is sinds 1 januari 2026 voor gemeenten een wettelijke taak geworden. Het via het gemeentefonds hiervoor beschikbaar gestelde bedrag van € 21.000 zal worden ingezet voor de uitvoering van bijbehorende activiteiten.

3.1 Bijdrage Meerjarige Agenda regio Zwolle (meegenomen in kader PPN 2026-2030)

De gemeente is partner en regio Zwolle en heeft zich gecommitteerd aan de uitvoering van de Meerjarige Agenda 2024-2028. Deze agenda richt zich op het verstrekken van de brede welvaart in de regio. De aanvullende bijdrage voor 2027 was, vanwege de eerdere financiële druk op de gemeentelijke begroting, nog niet beschikbaar gesteld.

3.2 Gebiedsgerichte aanpak bedrijventerrein

Het Toekomstbeeld Bedrijventerreinen laat zien dat de terreinen voor grote opgaven staan rond verduurzaming, energietransitie en klimaatadaptatie. Een gebiedsregisseur wordt aangesteld om ondernemers, overheden en netwerkpartners te verbinden en projecten te realiseren. Hiermee wordt invulling gegeven aan een belangrijke uitvoeringsprioriteit uit het coalitieakkoord.

3.3 Illegale bewoning bedrijventerreinen

Op verzoek van het bedrijfsleven, de politie en de veiligheidsregio wordt illegale bewoning op bedrijventerreinen aangepakt. Bedrijfspanen voldoen niet aan de veiligheidseisen voor bewoning en functiemenging zet het vestigingsklimaat onder druk. Op bedrijventerrein Groot Verlaat start een pilotproject voor inventarisatie en persoonsgerichte handhaving.

4.1 Hergebruik van grondstoffen en materialen

Om te voldoen aan de landelijke doelstelling van 50% circulariteit in 2030 is een actieve gemeentelijke aanpak nodig. Er wordt een plan van aanpak voor een Circulair materialenplan opgesteld en we sluiten aan bij een marktplaats van herbruikbare materialen.

4.2 Noodfonds energie en voortzetten Fixteam

Met middelen uit het Tijdelijk Noodfonds Energie wordt het lokale programma Gewoon Besparen voortgezet en verder uitgebreid. Belangrijk onderdeel daarbij zijn de diensten die het Fixteam levert. Het Fixteam brengt gratis kleine energiebesparende voorzieningen aan bij huishoudens met een laag inkomen om energiearmoede effectief te bestrijden.

4.3 Onderzoek, uitvoering en juridische ondersteuning netcongestie

Netcongestie belemmert de voortgang van allerlei ruimtelijke ontwikkelingen en is daarom ook specifiek benoemd als uitvoeringsprioriteit in het coalitieakkoord. Komend jaar wordt een uitvoeringsaanpak opgesteld voor het beter benutten van het elektriciteitsnet, waarvoor aanvullend onderzoek nodig is. Daarnaast is projectleiding nodig voor de ruimtelijke inpassing van fysieke netversterkingen en wordt specialistische juridische expertise ingeschakeld om netbewust bouwen en ontwikkelen af te dwingen.

5.1 Theaterspecifieke investeringen De Meenthe

Theater De Meenthe vervult een centrale rol in het culturele en maatschappelijke leven in Steenwijkerland. Om de kwaliteit en veiligheid te waarborgen is een aantal investeringen noodzakelijk voor het onderhoud van het theaterpand. Het betreft kostbare onderdelen zoals de trekkenwand, toneelverlichting, tribune en theaterstoelen. Volgens het huurcontract is De Meenthe verantwoordelijk voor deze investeringen, maar die nemen wij nu over. De meerkosten worden in eerste instantie doorberekend via de huurprijs. Om de continuïteit en exploitatie van het theater te borgen, zal de subsidie aan De Meenthe met hetzelfde bedrag verhoogd worden.

5.2 Toekomstbestendig maken van De Botter en De Zandbelt

Ondersteuning is nodig voor het behouden van twee vitale dorpsvoorzieningen. Voor MFC De Botter in Kuinre zal daarom jaarlijks een subsidie verstrekt worden om de exploitatie van de sporthal te borgen. Bij Dorpshuis De Zandbelt (Belt-Schutsloot) wordt eenmalig geïnvesteerd in de verwarming, vloerisolatie en legionellapreventie. Hiermee blijven de ontmoetingsfunctie, het verenigingsleven en het bewegingsonderwijs voor beide dorpen behouden.

5.3 Versterking Multifunctioneel Centrum Willemsoord

Dit project omvat de uitbreiding van Multifunctioneel Centrum Et Kloniehuus in Willemsoord voor maatschappelijke functies en kinderopvang. Door het wegvallen van zaalruimte elders in het dorp is extra capaciteit nodig voor verenigingen. Tevens wordt in het gebouw een erfgoedcentrum gerealiseerd rond het verhaal van de Koloniën van Weldadigheid.

5.4 Bibob-onderzoeker

Sinds de herziening van het gemeentelijke Bibob-beleid in 2022 is het aantal en de complexiteit van integriteitsonderzoeken sterk gestegen. Ook ontbreekt de noodzakelijke functiescheiding, doordat alle rollen bij één jurist belegd zijn. Met het aanstellen van een Bibob-onderzoeker is er voldoende capaciteit om de wettelijke taken zorgvuldig en tijdig uit te voeren en wordt de vereiste functiescheiding hersteld.

5.5 Uitbreiding Boa formatie

De druk op de inzet van BOA-capaciteit neemt steeds verder toe. Hierbij gaat het onder meer om de uitvoering van parkeer- en vergunningenbeleid, de groeiende vraag naar toezicht en handhaving in de openbare ruimte (zoals bij jeugdproblematiek) en de inzet die voortvloeit uit nieuwe bevoegdheden en regelgeving. Binnen de huidige formatie is geen ruimte om deze extra taken op te vangen.

5.6 Verhoging exploitatiesubsidie de Buze

Poppodium de Buze is een onmisbare ontmoetingsplek voor cultuur, popmuziek en talentontwikkeling voor jongeren in Steenwijkerland. Na een succesvol verlopen driejarige pilot functioneert de stichting volledig zelfstandig. Om het voortbestaan van deze culturele jongerenvoorziening te garanderen, wordt de incidentele subsidie structureel gemaakt en verhoogd.

5.7 Verhoging subsidiebedragen evenementen, cultuur en sport

Verenigingen en organisaties vervullen een cruciale rol in het leefbaar houden van onze lokale samenleving. We verhogen een aantal subsidies voor evenementen, cultuur en sport die geen jaarlijks indexatie kennen, zoals de normsubsidie per lid van een sportvereniging. Om het huidige cultuuraanbod in stand te houden corrigeren we daarnaast enkele subsidies, omdat de werkelijke inflatie hoger is geweest dan de gemeentelijke indexering.

5.8 Actualisatie sportbeleid

Het huidige sportbeleid sluit niet meer aan bij veranderende behoeften van inwoners en onze ambities. Om toekomstbestendige keuzes te maken is actualisatie noodzakelijk. Dat doen we in nauwe samenwerking met verenigingen en maatschappelijke partners.

5.9 'Kleine bijdrage groot gebaar'

Zoals ook in het coalitieakkoord aangegeven stellen we met het initiatief 'Kleine bijdrage groot gebaar' budget beschikbaar om snel kleine, zichtbare fysieke verbeteringen in de eigen leefomgeving van inwoners te realiseren. Dit geeft professionals de ruimte om vlot en direct in te spelen op initiatieven uit buurten en dorpen. Zo kunnen waardevolle buurtwensen zonder lange procedures worden gerealiseerd.

5.10 Verduurzaming vastgoed

We hebben een grote verduurzamingsopgave voor het gemeentelijk vastgoed. Door gestegen kosten en nieuwe inzichten is herijking van eerdere scenario's nodig. Dit onderzoek brengt de benodigde middelen en capaciteit in beeld en verkent de koppeling met regulier onderhoud.

6.1 Voortzetting programma Vitaal Platteland

In het coalitieakkoord hebben we aangegeven dat we bij de ingrijpende transitie van het landelijk gebied een actieve en sturende rol willen blijven spelen. Om deze regierol waar te maken is het essentieel om het programma Vitaal Platteland onverkort voort te zetten, inclusief de bijbehorende uitvoeringsgelden.

7.1 Personenlift gemeentewerf (meegenomen in kader PPN 2026-2030)

De vergaderruimten op de 1^e etage van de werf worden de laatste jaren steeds meer gebruikt voor cursussen, vergaderingen, presentaties etc. De toegang tot de genoemde ruimten is alleen via een trap bereikbaar, waardoor invaliden en mensen die slecht ter been belemmerd worden in hun aanwezigheid. Voorgesteld wordt om hier een personenlift te laten plaatsten.

7.2 Beveiliging werf en de Deukten (meegenomen in kader PPN 2026-2030)

Gezien eerdere incidenten (in de omgeving) zijn er maatregelen in het kader van de beveiliging bij de werf en de Deukten noodzakelijk waaronder het aanleggen van een camerasysteem en het afsluiten met overheaddeuren.

7.3 Professionalisering website

De gemeentelijke website is een belangrijk kanaal voor onze dienstverlening en informatie aan inwoners. Het huidige systeem voldoet steeds minder aan de wensen voor doorontwikkeling en gebruiksgemak. Met een vernieuwd contentbeheersysteem maken we de website toekomstbestendig en klaar voor nieuwe ontwikkelingen, zoals AI-toepassingen.

7.4 Samenwerking met inwoners, ondernemers en partners

Het is van belang dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zorgvuldig en transparant worden betrokken bij beleid en besluiten. Hiervoor is een duidelijke en organisatiebrede aanpak nodig. Ook brengen wetten zoals de Omgevingswet en de Wet versterking participatie wettelijke verplichtingen mee. Met extra expertise en een vervolgonderzoek wordt na 2028 deze aanpak in de organisatie geborgd.

7.5 Coördinatie Woo-verzoeken

Het aantal verzoeken op grond van de Wet open overheid (Woo) is gestegen van 11 in 2019 naar 96 in 2025. Ook de (juridische) complexiteit van de vragen neemt toe. Extra formatie is benodigd om verzoeken tijdig en rechtmatig te kunnen afhandelen.

7.6 Gerichte uitvoeringskracht

Om de ambities uit ons coalitieakkoord waar te maken is gerichte uitvoeringskracht in eigen huis nodig om projecten aan te jagen en vlot in uitvoering te krijgen. Projectleiders die breed inzetbaar zijn en complexe vraagstukken daadkrachtig oppakken. Denk aan verandertrajecten, betere dienstverlening en complexe opgaven in het sociale, fysieke en bedrijfsvoeringsdomein.

7.7 Toekomstgerichte werkomgeving

Verduurzaming en modernisering van het gemeentehuis is noodzakelijk. De verouderde installaties en de indeling van het gebouw passen niet langer bij de eisen van hybride en activiteitgericht werken. Met de keuze voor het scenario 'Hybride met verbeterd comfort + isoleren' verhogen we het werkcomfort en bereiden we het gebouw voor op een gasloze toekomst.

Bestedingsplan	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
In begroting 2027-2030 opgenomen						
<u>1. Wonen en fysieke leefomgeving</u>						
1.1a Aanpassingen Vendelweg en aanleg rotonde Gasthuislaan	- 1.080	S	- 86	- 85	- 83	- 82
1.1b Idem, bijdrage Spuk Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen	445	S	36	35	34	34
1.2a Herinrichting Kloosterweg Sint Jansklooster	- 424	S	-	- 27	- 27	- 26
1.2b Idem, te ontvangen bijdragen van derden	83	S	-	-	-	-
1.3a Monitoring en evaluatie ecologisch bermbeheer		I	- 50	-	-	-
1.3b Idem		S	-	- 3	- 3	- 3
1.4a Ruimtelijke procedure woonwagenstandplaatsen		I	- 80	- 50	-	-
1.4b Idem, ten laste van reserve volkshuisvesting		I	80	50	-	-
1.5 Woningbouw		I	- 290	- 290	- 290	-
1.6 Voorbereiden fietsverbinding Meppelerweg rotonde Schansweg		I	- 50	-	-	-
1.7 Actualisatie omgevingsvisie		I	- 50	- 10	-	-
1.8 Gebiedsdekkend omgevingsplan		I	- 326	- 257	- 107	- 100
1.9 Gebiedsontwikkeling Tuk, Steenwijk Zuid en Spoorzone		I	- 430	- 120	- 120	- 120
1.10 Randweg Ossenzijl		I	- 50	-	-	-
1.11a PAK'M deelfietsennetwerk		I	- 196	- 261	- 267	- 272
1.11b Idem, te ontvangen bijdragen van derden		I	147	208	212	217
1.12 Onderzoek vergroenen openbare ruimte		I	- 40	-	-	-
1.13a Waterbeheer openbare ruimte		S	- 262	- 262	- 262	- 262
1.13b Idem, vrijvallend budget		S	10	10	10	10
1.13c Idem, ten laste van voorziening riolering		S	137	137	137	137
1.14a Startersleningen		I	- 500	-	-	-
1.14b Idem, dekking uit reserve volkshuisvesting		I	500	-	-	-
<u>2. Sterke sociale basis</u>						
2.1 Sterk contractmanagement Sociaal Domein		S	- 92	- 92	- 92	- 92
2.2 Regenboogbeleid		S	- 25	- 25	- 25	- 25
2.3 Aanpak complex ouderschap na scheiding		I	- 42	- 42	-	-
2.4 Doorontwikkeling toegang sociaal domein		I	- 59	- 30	-	-
2.5 Sterke sociale gemeenschappen		I	- 360	- 610	- 610	- 610
2.6a Matchingtool Werk en inkomen		I	- 20	-	-	-
2.6b Idem		S	- 30	- 30	- 30	- 30
2.7 Voorkoming suïcide		S	- 21	- 21	- 21	- 21
<u>3. Werk en economie</u>						
3.1 Bijdrage meerjare agenda regio Zwolle 2027		I	- 266	-	-	-
3.2 Gebiedsgerichte aanpak bedrijventerreinen		I	- 70	- 70	- 70	-
3.3 Illegale bewoning bedrijventerreinen		I	- 100	- 100	-	-

Bestedingsplan	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
<u>4. Duurzaamheid, energie en klimaat</u>						
4.1a Hergebruik van grondstoffen en materialen		I	- 25	-	-	-
4.1b Idem		S	- 6	- 6	- 6	- 6
4.2a Noodfonds energie en voorzetting Fixteam		I	- 79	- 90	- 60	-
4.2b Idem, dekking vanuit budget CDOKE en uitvoering notitie nieuwe energie		I	79	90	60	-
4.3a Onderzoek, uitvoering en juridische ondersteuning netcongestie		I	- 150	-	-	-
4.3b Idem, dekking vanuit budget CDOKE		I	150	-	-	-
<u>5. Leefbaarheid</u>						
5.1a Theaterspecifieke investeringen De Meenthe	- 1.086	S	- 52	- 106	- 104	- 101
5.1b Verhoging huur De Meenthe		S	52	106	104	101
5.1.c Verhoging subsidie De Meenthe		S	- 52	- 106	- 104	- 101
5.2a Toekomstbestendig maken: Dorpshuis De Botter		S	- 30	- 30	- 30	- 30
5.2b Toekomstbestendig maken: Dorpshuis De Zandbelt		I	- 147	-	-	-
5.2c Idem, te ontvangen bijdragen van derden en reeds bestaand budget		I	55	-	-	-
5.3a Versterking Mfc Willemsoord		I	- 553	-	-	-
5.3b Idem, te ontvangen bijdragen van derden en reeds bestaand budget		I	265	-	-	-
5.4 Bibob-onderzoeker		S	- 94	- 94	- 94	- 94
5.5 Uitbreiding Boa formatie		S	- 146	- 146	- 146	- 146
5.6 Verhoging exploitatiesubsidie de Buze		S	- 125	- 125	- 125	- 125
5.7 Verhoging subsidiebedragen evenementen, cultuur en sport		S	- 118	- 118	- 118	- 118
5.8 Actualisatie sportbeleid		I	- 84	- 84	-	-
5.9 Kleine bijdrage groot gebaar		I	- 50	- 100	- 100	- 100
5.10a Verduurzaming vastgoed		I	- 75	-	-	-
5.10b Idem, dekking vanuit budget CDOKE		I	75	-	-	-
<u>6. Vitaal platteland</u>						
6.1a Voortzetting programma Vitaal Platteland		I	- 350	- 350	- 350	- 350
6.1b Idem, dekking ten laste van bestaand budget		I	159	98	-	-
<u>7. Financiën en dienstverlening</u>						
7.1a Personenlift gemeentewerf	- 35	I	- 3	- 3	- 3	- 3
7.1b Idem, beheerkosten		S	- 1	- 1	- 1	- 1
7.2a Beveiliging werf en de Deukten (camera)	- 30	I	- 7	- 7	- 7	- 7
7.2b Beveiliging werf en de Deukten (afsluiting deuren)	- 35	I	- 3	- 3	- 3	- 3
7.2c Idem, beheerkosten		S	- 2	- 2	- 2	- 2
7.3 Professionalisering website		I	- 30	- 88	-	-
7.4 Samenwerking met inwoners, ondernemers en partners		I	- 136	-	-	-
7.5 Coördinatie Woo verzoeken		S	- 59	- 59	- 59	- 59
7.6 Gerichte uitvoeringskracht		S	- 200	- 200	- 200	- 200
7.7a Toekomstgerichte werkomgeving		I	- 500	- 1.750	- 1.750	-
7.7b Idem	- 11.000	S	-	-	- 1.112	- 1.088
Totaal bestedingsplan	- 13.162		- 4.826	- 5.118	- 5.822	- 3.678

3.7. Vervangingsinvesteringen

Zoals gebruikelijk zijn de meerjarige vervangingsinvesteringsplannen geactualiseerd. In voorliggende programmabegroting zijn op basis van deze plannen voor de jaren 2027 en volgende de kapitaallasten van de geplande investeringen gereserveerd. Wij verwijzen u naar bijlage 1 van deze begroting. Het betreffen de vervangingsinvesteringen voor:

- tractie;
- ICT;
- begraafplaatsen;
- huishoudelijke dienst.

De kapitaallasten voortvloeiende uit de vervangingsinvesteringen kunnen volledig worden gedekt uit de gereserveerde vrijvallende kapitaallasten.

Voor 2027 stellen wij voor de volgende kredieten beschikbaar te stellen:

bedragen x € 1.000

Kredieten 2027		Investering
Bedrijfsmiddelen		
Tractie		435
ICT		100
Huishoudelijke dienst		48
Begraafplaatsen		-
Totaal beschikbaar te stellen krediet		583

3.8. Overhead

De volgende definitie wordt gehanteerd voor de overhead: *Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.*

Dit gebruiken wij om vast te stellen welke kosten verband houden met de sturing en ondersteuning van de gemeentelijke taken.

De kosten van sturing en ondersteuning van de directe medewerkers (overhead) bestaan in ieder geval uit:

- loonkosten (onder meer: financiën, personeel en organisatie, inkoop, juridische zaken, leidinggevenden;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- ICT kosten;
- huisvesting en facilitaire zaken;
- uitbestedingskosten bedrijfsvoering;
- overige materiële kosten (waaronder tractie, gereedschappen, kantoorbenodigdheden).

Met deze definitie wordt een eenduidig inzicht geboden in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden. In de praktijk zijn dit veelal loonkosten die direct zijn toe te rekenen tot bepaalde activiteiten binnen een van de bestuursprogramma's. Die kosten zijn dan ook opgenomen onder het desbetreffende programma en niet betrokken bij de berekening van het bedrag aan overhead.

We hebben één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten en verantwoorden van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan de grondexploitaties en de investeringen (prestatiecontract). Deze uitzondering is gemaakt omdat het niet toerekenen van overhead aan dergelijke investeringen zou leiden tot een begrotingstekort. In onze begroting hebben we rekening gehouden met een bedrag van ruim € 0,3 miljoen.

Zoals uit onderstaande tabel blijkt, bedragen de kosten voor overhead in totaal bijna € 19 miljoen in 2026. Uitgedrukt in een percentage van de totale exploitatielasten, vóór mutaties in de reserves, bedraagt de overhead 10,3%.

bedragen x € 1.000

Overhead	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
A. Loonkosten overhead	- 14.896	- 14.882	- 14.825	- 14.825
B. ICT kosten	- 3.061	- 3.126	- 3.036	- 3.014
C. Huisvestingskosten	- 1.662	- 2.728	- 4.554	- 2.444
D. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	- 788	- 551	- 435	- 435
E. Overige materiele kosten	- 1.965	- 1.729	- 1.776	- 1.779
F. Prestatiecontract	337	337	337	337
G. Totaal overhead	- 22.035	- 22.680	- 24.290	- 22.161
H. Totale lasten begroting (exclusief mutaties reserves)	- 190.123	- 183.271	- 180.180	- 178.008
Totaal overhead / Totale lasten (G/H)	11,6%	12,4%	13,5%	12,4%

3.9. Reserves en voorzieningen

Per ultimo 2027 bedraagt de vermogenspositie naar verwachting € 54,5 miljoen (excl. voorzieningen). Het meerjarig verloop van de reserves en voorzieningen is opgenomen in bijlage 4.

bedragen x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Realisatie Ultimo 2025	Begroting Ultimo 2026	Begroting Ultimo 2027	MJR Ultimo 2028	MJR Ultimo 2029	MJR Ultimo 2030
Reserves						
Saldo rekening	13.452	0	0	0	0	0
Algemene reserve	43.269	41.959	36.869	34.978	33.398	33.639
Bestemmingsreserves overig	12.807	11.899	11.811	11.761	11.761	11.761
Totaal Reserves	69.528	53.859	48.680	46.739	45.159	45.400
Voorzieningen						
Voorzieningen	18.666	13.918	12.636	12.513	11.980	11.365
Totaal Voorzieningen	18.666	13.918	12.636	12.513	11.980	11.365
Totaal	88.194	67.777	61.316	59.252	57.140	56.765

3.9.1. Verloop algemene en bestemmingsreserves

We kennen de volgende reserves:

- algemene reserve(s);
- de bestemmingsreserves.

In onderstaande toelichting wordt nader ingegaan op een aantal van deze reserves.

Algemene reserves

Algemene reserve vaste buffer

In de 'Nota Reserves en Voorzieningen 2023' is vastgelegd dat de norm voor de Algemene reserve vaste buffer 10% van de som van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst onroerendezaakbelasting (OZB) bedraagt. Om veelvuldige toevoegingen en onttrekkingen aan genoemde reserve te voorkomen als gevolg van fluctuaties in de algemene uitkering en de opbrengst OZB geldt een marge naar boven en beneden van 5%. Afwijking van de bandbreedte is maximaal 3 jaar toegestaan.

De Algemene reserve vaste buffer bedraagt ultimo 2026 € 12.790.000. Dit bedrag is lager dan de gestelde norm van € 13.280.000. Om deze reserve weer op het niveau van 10% te brengen, wordt € 490.000 toegevoegd ten laste van het begrotingssaldo 2027.

bedragen x € 1.000

Norm Algemene reserve vaste buffer	Begroting 2027
Vaststelling norm 10%	
<u>Grondslag normbepaling</u>	
Algemene uitkering uit gemeentefonds	123.324
Opbrengst Onroerende-zaakbelasting	9.473
Grondslag normbepaling	132.797
Vaststelling norm 10%	13.280
Algemene reserve vaste buffer	
Algemene reserve vaste buffer per ultimo 2026	12.790
Storting programmabegroting 2027-2030	490
Algemene reserve vaste buffer	13.280
Afwijking t.o.v. norm	
Afwijking t.o.v. norm (hoger)	0
Afwijking in %	0,0%

Bestemmingsreserves

We kennen de volgende bestemmingsreserves:

- reserve energiecompensatie maatschappelijke instellingen;
- reserve koppengeld;
- reserve startersleningen;
- reserve volkshuisvesting.

Het overzicht met bestemmingsreserves is opgenomen in bijlage 4.

3.9.2. Verloop voorzieningen

Voorzieningen worden onder meer gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorziening groot onderhoud wegen

De omvang van de voorziening is gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan met een looptijd van 10 jaar. Dit plan wordt jaarlijks herijkt en voor zover deze herijking invloed heeft op de hoogte van de voorziening wordt deze bij de samenstelling van de jaarrekening bijgesteld.

Voorziening Algemeen Maatschappelijk Vastgoed

De omvang van de voorziening is gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan met een looptijd van 10 jaar. Dit plan wordt jaarlijks herijkt en voor zover deze herijking invloed heeft op de hoogte van de voorziening wordt deze bij de samenstelling van de jaarrekening bijgesteld.

Egalisatievoorziening reiniging

De exploitatiesaldi worden ten gunste of ten laste van de egalisatievoorziening reiniging gebracht. Er vindt een onttrekking van € 215.000 aan de voorziening plaats. In paragraaf 4.1.7. Afvalstoffenheffing wordt een nadere toelichting gegeven.

Voorziening riolering (exploitatie)

De exploitatiesaldi worden ten gunste of ten laste van de voorziening riolering (exploitatie) gebracht. Er vindt een onttrekking van € 615.000 aan de voorziening plaats. In paragraaf 4.1.8. Rioolheffing wordt een nadere toelichting gegeven.

Voorziening overdracht wethouderspensioenen

Op grond van de wet APPA (algemene pensioenwet politieke ambtsdragers) is de gemeente verplicht om een voorziening te treffen voor wethouders om hen in staat te stellen hun pensioen over te dragen aan een pensioeninstelling. Indien dit gebeurt is een eenmalige afkoopsom benodigd. Op dit moment is de gemeente voor de bestuurders die hieraan niet de voorkeur geven, na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, verplicht pensioen uit te betalen. Het gereserveerde bedrag gaat vervolgens over naar de voorziening te betalen pensioen voormalige bestuurders.

Voorziening te betalen pensioenen voormalig bestuurders

Voor voormalig bestuurders, die vanaf 2015 pensioenrechten hebben, dienen de te betalen pensioenen volledig uit een voorziening bekostigd te worden. Elk jaar wordt de omvang van deze voorziening geactualiseerd.

Ontwikkeling

Tot nu toe betaalt de gemeente zelf de pensioenen van oud-wethouders. Dit gebeurt op basis van de APPA-regeling. Hiervoor is geld apart gezet in een voorziening. Vanaf 1 januari 2028 verandert dit. Dan worden de opgebouwde pensioenrechten van wethouders en voormalige bestuurders ondergebracht bij het landelijke pensioenfonds ABP. Dat betekent dat de gemeente eenmalig geld moet overmaken naar het ABP om de opgebouwde pensioenen over te dragen. Daarna betaalt de gemeente geen pensioenuitkeringen meer rechtstreeks aan oud-wethouders, maar draagt alleen nog premie af voor zittende wethouders. Tot 1 januari 2028 zullen we de voorziening aanhouden en actualiseren.

3.10. Overzicht totale programmabegroting

In onderstaand overzicht is het financieel resultaat weergegeven voor de komende jaren waarbij de baten en lasten zijn uitgesplitst per bestuursprogramma.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Programma's						
Lasten						
1. Wonen en fysieke leefomgeving	- 31.052	- 34.981	- 34.381	- 32.309	- 30.953	- 30.833
2. Sterke sociale basis	- 92.665	- 96.912	- 87.681	- 86.929	- 83.999	- 83.994
3. Werk en economie	- 2.033	- 5.714	- 3.715	- 1.896	- 1.762	- 1.692
4. Duurzaamheid, energie en klimaat	- 10.454	- 10.075	- 10.968	- 9.475	- 9.496	- 9.520
5. Leefbaarheid	- 19.695	- 31.864	- 23.980	- 22.827	- 22.457	- 22.604
6. Vitaal platteland	- 1.481	- 1.832	- 1.245	- 1.212	- 1.212	- 1.212
7. Financiën en bedrijfsvoering	- 7.596	- 4.953	- 4.521	- 4.216	- 4.216	- 4.213
Totaal Lasten	- 164.975	- 186.330	- 166.492	- 158.864	- 154.094	- 154.068
Baten						
1. Wonen en fysieke leefomgeving	13.750	15.926	14.346	13.240	11.849	11.398
2. Sterke sociale basis	34.765	36.513	23.089	24.204	24.305	24.305
3. Werk en economie	823	1.510	151	151	151	151
4. Duurzaamheid, energie en klimaat	9.185	7.101	7.076	7.074	7.074	7.074
5. Leefbaarheid	3.660	5.500	2.201	2.128	2.128	2.129
6. Vitaal platteland	492	440	451	451	451	451
7. Financiën en bedrijfsvoering	3.560	3.561	3.932	3.858	3.858	3.858
Totaal Baten	66.235	70.550	51.245	51.106	49.816	49.365
Totaal Programma's	- 98.740	- 115.781	- 115.248	- 107.757	- 104.278	- 104.703
Algemene dekkingsmiddelen						
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen	- 1.071	- 1.381	- 462	- 569	- 561	- 546
Overhead	- 19.503	- 22.499	- 23.594	- 24.238	- 25.849	- 23.719
Onvoorzien	- 66	499	425	400	325	325
Totaal Lasten	- 20.641	- 23.381	- 23.631	- 24.407	- 26.085	- 23.940
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen	129.914	130.504	134.949	130.516	129.756	132.269
Overhead	1.418	1.568	1.559	1.559	1.559	1.559
Onvoorzien	242	-	-	-	-	-
Totaal Baten	131.574	132.071	136.508	132.075	131.315	133.828
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	110.934	108.690	112.877	107.668	105.230	109.888
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 12.003	- 17.612	- 2.609	- 2.098	- 1.974	- 1.677
Onttrekkingen	13.261	33.281	7.787	4.040	3.554	1.436
Totaal Mutatie reserves	1.258	15.669	5.178	1.942	1.580	- 241
Saldo programmabegroting	13.452	8.578	2.808	1.852	2.532	4.944

3.11. Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Onderstaand overzicht biedt inzicht in de samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen, inclusief de verplichte taakvelden voor overhead en onvoorzien.

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Algemene dekkingsmiddelen						
Uitkeringen Gemeentefonds	118.874	118.999	124.260	119.729	118.771	121.286
Algemene uitkering	118.874	118.999	123.324	118.793	117.835	120.350
Overige	-	-	936	936	936	936
Onroerende Zaak Belasting	8.275	8.356	8.692	8.692	8.692	8.692
OZB woningen	5.373	5.429	5.625	5.625	5.625	5.625
OZB niet-woningen	3.655	3.754	3.848	3.848	3.848	3.848
Uitvoering wet WOZ	- 754	- 827	- 781	- 781	- 781	- 781
Belastingen overig	- 9	- 4	- 5	- 5	- 5	- 5
Bestrijding hondenpoep	- 9	- 17	- 17	- 17	- 17	- 17
Heffing en invordering overige belastingen	-	13	12	12	12	12
Overige	- 0	-	-	-	-	-
Treasury	1.703	1.772	1.541	1.532	1.737	1.751
Dividend	1.769	1.889	1.906	2.006	2.205	2.205
Overige	- 66	- 117	- 365	- 474	- 468	- 454
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	128.843	129.122	134.488	129.948	129.195	131.724
Overhead						
Overhead	- 18.085	- 20.931	- 22.035	- 22.680	- 24.290	- 22.161
Totaal Overhead	- 18.085	- 20.931	- 22.035	- 22.680	- 24.290	- 22.161
Onvoorzien						
Onvoorzien	176	499	425	400	325	325
Totaal Onvoorzien	176	499	425	400	325	325
Totaal	110.934	108.690	112.877	107.668	105.230	109.888

4. Specifieke paragrafen

4.1. Paragraaf Lokale heffingen

4.1.1. Algemeen

De gemeente heeft voor het goed kunnen uitvoeren van haar taken geld nodig. Een groot deel van dit geld wordt ontvangen van de rijksoverheid via de zogenaamde 'Algemene uitkering uit het gemeentefonds'. Dit geld uit 'Den Haag' is echter onvoldoende om alle taken te kunnen uitvoeren. Daarom maakt de gemeente gebruik van haar bevoegdheid om inkomsten te verkrijgen via burgers, bedrijven en bezoekers. Dit gebeurt met behulp van onder meer lokale belastingen en heffingen.

4.1.2. Belastingen en heffingen

De gemeentelijke belastingen die worden geheven zijn:

- onroerendezaakbelasting (OZB);
- toeristenbelasting;
- forensenbelasting.

Naast belastingen rekent de gemeente heffingen. Dit zijn kosten voor individuele dienstverlening aan burgers en ondernemers. Voor de tarieven van deze heffingen geldt dat de opbrengsten de kosten van de dienstverlening op begrotingsbasis niet mogen overschrijden. De gemeentelijke heffingen die worden geheven zijn:

- rioolheffing;
- afvalstoffenheffing;
- begraafrechten;
- gemakkelikhedenretributie;
- overige rechten.

4.1.3. Uitgangspunten

Ons uitgangspunt is dat we willen blijven behoren tot de top 25% van gemeenten in Nederland met de laagste lokale lasten. Dat doen we door zo min mogelijk bovengemiddelde stijging in de tarieven voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing door te voeren.

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing worden wijzigingen in de kosten verhaald door de betreffende tarieven daarop aan te passen (gesloten huishouding). Om grote tariefschommelingen te voorkomen, wordt gebruik gemaakt van de egalisatievoorziening reiniging en de voorziening riolering.

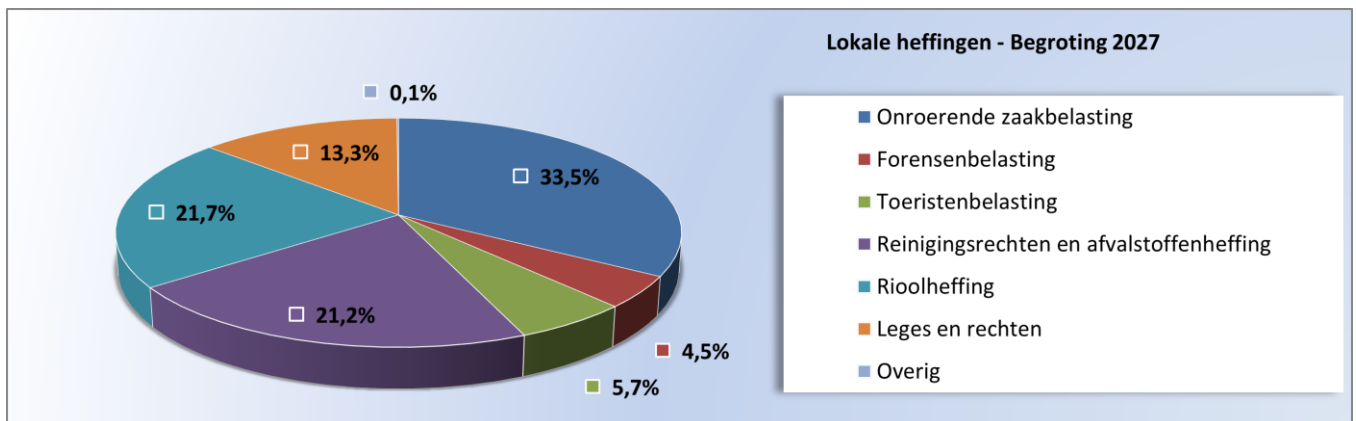
4.1.4. Overzicht belastingopbrengsten

De totale opbrengst voor belastingen en heffingen in 2026 bedraagt € 28 miljoen. Dit bedrag is als volgt gespecificeerd:

bedragen x € 1.000

Lokale belastingen en heffingen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Belastingen						
Onroerende zaak belasting gebruikers	1.438	1.439	1.475	1.475	1.475	1.475
Onroerende zaak belasting eigenaren	7.591	7.745	7.999	7.999	7.999	7.999
Toeristenbelasting	1.331	1.335	1.625	1.625	1.625	1.625
Forensenbelasting	1.186	1.235	1.266	1.266	1.266	1.266
Totaal Belastingen	11.546	11.754	12.364	12.364	12.364	12.364
Heffingen						
Rioolheffing	5.537	5.822	6.133	6.470	6.470	6.470
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	4.939	5.870	6.003	6.003	6.003	6.003
Marktgeden	21	29	30	30	30	30
Totaal Heffingen	10.497	11.721	12.165	12.503	12.503	12.503
Leges en rechten						
Secretarieleges burgerzaken	602	681	714	651	651	651
Begraafplaatsrechten	616	650	753	753	753	753
Overige leges en rechten	2.309	3.440	2.296	2.296	2.296	2.296
Totaal Leges en rechten	3.528	4.771	3.762	3.699	3.699	3.699
Kwijtscheldingen						
Kwijtscheldingen	- 204	- 235	- 255	- 255	- 255	- 255
Totaal Kwijtscheldingen	- 204	- 235	- 255	- 255	- 255	- 255
Totaal lokale belastingen en heffingen	25.367	28.011	28.037	28.311	28.311	28.311

In onderstaande cirkeldiagram is het aandeel van de belastingsoorten en verschillende heffingen in het totaal van de gemeentelijke belastingen in beeld gebracht.

4.1.5. Lokale belastingdruk

Onze inwoners en ondernemers gaan gemiddeld 3,3% meer aan lokale lasten betalen. De ontwikkeling van de lokale belastingdruk ziet er als volgt uit:

Woonlasten eigenaar en gebruiker	2026	2027	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Eigenaar en gebruiker				
Onroerende-zaakbelastingen (eigenarendeel)	€ 255,21	€ 261,59	€ 6,38	2,5%
Afvalstoffenheffing	€ 297,13	€ 303,86	€ 6,73	2,3%
Rioolheffing	€ 246,68	€ 260,25	€ 13,57	5,5%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 799,02	€ 825,70	€ 26,68	3,3%
Gebruiker				
Afvalstoffenheffing	€ 297,13	€ 303,86	€ 6,73	2,3%
Rioolheffing	€ 107,22	€ 113,12	€ 5,90	5,5%
Woonlasten gebruiker	€ 404,35	€ 416,98	€ 12,63	3,1%

Bij de OZB is uitgegaan van een WOZ-waarde van € 362.000 (waardepeildatum 1-1-2025). Geen rekening is gehouden met de effecten van de hertaxatie met waardepeildatum 1-1-2026. Op basis van de laatste COELO atlas² is de gemeente Steenwijkerland op de ranglijst van gemeenten met de laagste lokale lasten gedaald (2025: 10e plaats en 2026: 21e plaats). In de atlas staan alle gemeenten vermeld, dus ook de ons omringende gemeenten. Ook zijn de gemiddelde woonlasten van de provincie Overijssel en Nederland in beeld gebracht.

Woonlasten per gemeente	Woonlasten meerpersoonshuishouden	Positie
Steenwijkerland	€ 894	21
Meppel	€ 869	13
Weststellingwerf	€ 968	63
Zwartewaterland	€ 954	55
Staphorst	€ 947	47
Noordoostpolder	€ 1.050	141
Westerveld	€ 952	51
Provincie Overijssel	€ 1.009	
Nederland	€ 1.095	

4.1.6. Onroerendezaakbelastingen

De wettelijke kaders van de OZB zijn neergelegd in de artikelen 220 tot en met 220h van de Gemeentewet en de Wet Waardering Onroerende zaken (Wet WOZ). Voor binnen de gemeente gelegen onroerende zaken kunnen twee belastingen geheven worden: een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De hoogte van de OZB is afhankelijk van de in het kader van de Wet WOZ aan de onroerende zaak toegekende waarde. Het tarief is een percentage van deze waarde. Er kunnen verschillende tarieven vastgesteld worden voor woningen en niet-woningen. Binnen deze groepen mag niet verder gedifferentieerd worden. Voor alle woningen en alle niet-woningen gelden dus dezelfde tarieven. Hiernaast kunnen verschillende tarieven vastgesteld worden voor de eigenarenbelastingen en de gebruikersbelasting.

De hertaxatie van het WOZ-bestand met waardepeildatum 1-1-2026 is nog niet afgerond. In december 2026 wordt het definitieve besluit over de tarieven voor 2027 genomen. Uitgangspunt daarbij is een gelijkblijvende opbrengst.

² Atlas van de lokale lasten 2025 (COELO). De atlas wordt jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de Economie voor Lagere Overheden (COELO) uitgegeven. Het COELO berekent de lokale lasten voor de burger op basis van de door gemeenten aangeleverde informatie.

Een stijging van de waarde van het totale woningbestand zal dan leiden tot een gelijke daling van de tarieven en omgekeerd.

4.1.7. Afvalstoffenheffing

Ontwikkeling baten en lasten

Het vaste tarief wordt verhoogd met 2,5%. Hierbij is rekening gehouden met de gemeentelijke inflatie van 2,5% en zijn ook de kostenstijgingen van de ROVA, op basis van de ROVA-index van 4,12% verwerkt.

Zoals uit onderstaande tabel kan worden afgeleid, stijgt het gemiddelde tarief per aansluiting van € 297,13 naar € 303,86 (2,3%). Het dekkingspercentage dat staat vermeld in de tabel is gestegen met 2,5% ten opzichte van de primitieve begroting. De overhead is gecijferd op 11% (toegelicht in hoofdstuk 3.8).

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afval	Begroting 2026		Begroting 2027	
Lasten heffing				
Netto lasten				
Lasten, incl. (omslag)rente	5.600		5.578	
Baten, excl. Heffingen	- 761		- 761	
Netto lasten	4.839		4.817	
Toe te rekenen lasten				
Overhead *	616		613	
BTW **	939		936	
Toe te rekenen lasten taakveld	1.555		1.549	
Totale lasten heffing	6.394		6.366	
Baten heffing				
Dekking uit tarieven	5.860	91,6%	5.993	94,1%
Dekking uit voorziening	374	5,8%	215	3,4%
Dekking uit algemene middelen	160	2,5%	158	2,5%
Totale baten heffing	6.394	100%	6.366	100%
Dekkingspercentage tarieven	91,6%		94,1%	
Tarief woning nominaal (€) (2026 = € 297,13)	€ 297,13		€ 303,86	
Indexcijfer tariefontwikkeling (2026 = 100)	100,0		102,3	

* De overhead is berekend op basis van een percentage van de lasten. Om te voorkomen dat een onevenredig deel ten laste van de afvalstoffenheffing komt, wordt een deel uit algemene middelen gedekt.

** De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten.

Afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een woning. Het vaste tarief stijgt met € 6,73. Dit is een stijging met 2,5%. Het tarief per zak en per lediging blijft ongewijzigd op € 1,55. Per saldo is er sprake van een gemiddelde stijging met 2,3%. De belangrijkste ontwikkeling die van invloed is op de stijging van het tarief is de ROVA-index. De ROVA past deze index toe met een tariefstijging van 4,12%.

De reden waarom het tarief gemiddeld minder sterk stijgt dan de 4,12% wordt veroorzaakt door de kosten voor de verwerking van afval- en grondstoffen, een hogere vergoeding voor oud papier, lagere tonnages voor gft afval, een lager verwerkingstarief en een minder sterke stijging van de afvalstoffenbelasting dan vorig jaar gedacht.

Ontwikkeling egalisatievoorziening reiniging

In de 'Nota Reserves en Voorzieningen 2023' staat vermeld dat de egalisatievoorziening reiniging een bovengrens kent van 10% van de jaarlijkse inkomsten, waarbij wel wordt gekeken naar de komende 4 jaar. De voorziening mag niet negatief staan. De bovengrens bedraagt 10% en is daarmee € 599.000. De komende jaren zal de voorziening verder worden afgebouwd.

De egalisatievoorziening is ingesteld om jaarlijkse mee- en tegenvallers van het huishoudelijk afval op te vangen. De verwachte stand bedraagt per 1-1-2027 € 949.000. Dit is hoger dan de norm uit de genoemde nota. Dit biedt de ruimte om het tarief afvalstoffenheffing de komende 4 jaren te dempen en gefaseerd toe te werken naar 100% kostendekking.

Er is sprake van 3 belangrijke risico's:

- het PMD dossier blijft een (landelijk) discussiepunt tussen het verpakkend bedrijfsleven en de gemeenten. Inmiddels is de hoogte van de vergoedingen voor de komende jaren bekend. Wel is dit sterk afhankelijk van de vervuilingsgraad. Er wordt regelmatig getest op de mate van vervuiling en er zijn een aantal indelingsklassen. De klasse waar je in terecht komt, bepaald de vergoeding per ton. Voorlopig gaan we uit van een gelijkblijvende vergoeding. Er zullen echter nog wel stappen moeten worden gezet om dit voor elkaar te krijgen;
- de opbrengst van oud papier wordt bepaald door de (wereld)marktprijs;
- ontwikkelingen rondom de afvalstoffenbelasting en CO2-heffing.

bedragen x € 1.000

Egalisatievoorziening reiniging	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Stand per 1 januari	1.323	939	724	510	296
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	- 384	- 215	- 214	- 214	- 214
Stand per 31 december	939	724	510	296	82

4.1.8. Rioolheffing

De tarieven rioolheffing nemen met 5,5% toe. Op basis hiervan stijgt het tarief met € 13,57. Het tarief komt uit op € 260,25 en het dekkingspercentage op 90,9 %. Belangrijkste oorzaak voor de stijging is het meenemen van de kosten voor btw in de tarieven. Dit is gefaseerd meegenomen, waardoor er in 2027 nog een stijging was voorzien van 5%. Daarnaast zijn extra personele kosten rondom waterbeheer gedeeltelijk gedekt vanuit de rioolheffing.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendeckendheid riolering	Begroting 2026		Begroting 2027	
Lasten heffing				
Netto lasten				
Lasten, incl. (omslag)rente	5.164		5.307	
Baten, excl. Heffingen	-		-	
Netto lasten	5.164		5.307	
Toe te rekenen lasten				
Overhead *	568		585	
BTW **	845		856	
Toe te rekenen lasten taakveld	1.413		1.441	
Totale lasten heffing	6.577		6.748	
Baten heffing				
Dekking uit tarieven	5.822	88,5%	6.133	90,9%
Dekking uit voorziening	755	11,5%	615	9,1%
Dekking uit algemene middelen	- 0	0,0%	-	0,0%
Totale baten heffing	6.577	100%	6.748	100%
Dekkingspercentage tarieven	88,5%		90,9%	
Tarief woning nominaal (€) (2026 = € 246,68)	€ 246,68		€ 260,25	
Indexcijfer tariefontwikkeling (2026 = 100)	122,3		103,3	

* De overhead is berekend op basis van een percentage van de lasten. Om te voorkomen dat een onevenredig deel ten laste van de rioolheffing komt, wordt een deel uit algemene middelen gedekt.

** De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten.

De kosten voor het taakveld riolering zijn voor 100% doorberekend in de rioolheffing. Dit betreft onder meer kosten voor onderzoek, planvorming en onderhoud.

De kosten voor het maaien en onderhouden van sloten worden voor 66% doorberekend. Sloten hebben een belangrijke functie om hemelwater af te koppelen van de riolering en passen bij duurzaam (stedelijk) waterbeheer. Hieronder valt tevens het verwijderen van exoten. Dat is noodzakelijk om de doorstroming van watergangen te borgen.

De kosten voor het baggeren in stedelijk gebied worden doorberekend in de rioolheffing. Het baggeren van watergangen is noodzakelijk om de doorstroming te garanderen, daarnaast om eventuele vervuiling vanuit de riool overstorten en met regenwater meegespoeld sediment te verwijderen. De kosten voor onderhoud en vervanging van oeverbeschermingen worden voor 67% toegerekend aan de rioolheffing. Het onderhouden en vervangen van oeverbeschermingen is noodzakelijk om de oevers op hun plaats te houden en om te voorkomen dat de watergang haar inrichting en bergend vermogen verliest.

Voor de investeringen die voor 2027 op de planning staan, is een krediet van in totaal € 1.732.500 beschikbaar gesteld. Het krediet is bedoeld voor de volgende investeringen:

- vervangen rioolgemalen: € 750.000;
- vervangen riolering: € 650.000;
- vervangen oeverconstructies: € 332.500.

Bij de bepaling van de tarieven voor de rioolheffing is rekening gehouden met de (kapitaal)lasten, die voortvloeien uit deze investeringen.

Voorziening riolering (exploitatie)

In de 'Nota Reserves en Voorzieningen 2023' staat vermeld dat de 'voorziening riolering (exploitatie)' een positieve bovengrens kent van 10% van de jaarlijkse inkomsten, waarbij wel wordt gekeken naar de komende 4 jaar. De voorziening mag niet negatief staan. De bovengrens bedraagt 10% en is daarmee € 613.000. De komende jaren zal de voorziening verder worden afgebouwd.

De egalisatievoorziening is ingesteld om jaarlijkse mee- en tegenvallers op te vangen. De verwachte stand per 1-1-2027 bedraagt € 1,7 miljoen. Dit is hoger dan de norm uit de genoemde nota. Dit biedt ruimte om het tarief voor rioolheffing de komende jaren te dempen en gefaseerd toe te werken naar 100% kostendekkendheid.

Het belangrijkste risico zijn de renteontwikkelingen. De investeringen op het gebied van riolering zijn nu nog geraamd tegen de omslagrente van 0,6%. Naar alle waarschijnlijkheid gaat dit percentage de komende jaren stijgen.

bedragen x € 1.000					
Voorziening riolering (exploitatie)	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Stand per 1 januari	2.415	1.713	1.098	806	527
Toevoeging	-	-	-	-	24
Onttrekking	- 702	- 615	- 292	- 280	- 406
Stand per 31 december	1.713	1.098	806	527	144

Ontwikkeling tarieven 2027-2028

Bij het verloop van de voorziening wordt naast de stijging voor 2027 voorzien dat de het tarief in 2028 nog met 5,5% stijgt. Dit komt boven op de stijging voor het dan geldende inflatiepercentage. Hier is bij het verloop in de voorziening en bij de verwachte inkomsten vanaf 2028 al rekening mee gehouden.

4.1.9. Lijkbezorging

De lijkbezorgingsrechten worden verhoogd met 2,5%. Het dekkingspercentage bedraagt daardoor 83,4%. De overhead is gecijferd op 11% (toegelicht in hoofdstuk 3.8).

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid begraafplaatsen en crematoria		Begroting 2026		Begroting 2027	
Lasten heffing					
Netto lasten					
Lasten, incl. (omslag)rente		772		813	
Baten, excl. Heffingen		-		-	
Netto lasten		772		813	
Toe te rekenen lasten					
Overhead		85		89	
BTW *		-		-	
Toe te rekenen lasten taakveld		85		89	
Totale lasten heffing		857		902	
Baten heffing					
Dekking uit tarieven		650	75,9%	753	83,4%
Dekking uit voorziening		-	0,0%	-	0,0%
Dekking uit algemene middelen		207	24,1%	149	16,6%
Totale baten heffing		857	100%	902	100%
Dekkingspercentage tarieven		75,9%		83,4%	

* De BTW voor lijkbezorging werkt kostenverhogend en is daarom meegenomen bij het bepalen van de hoogte van de lasten.

4.1.10. Onderbouwing kostendekkendheid leges

In onderstaande tabellen is de kostendekkendheid van onze leges weergegeven. Geconcludeerd kan worden dat over het geheel genomen het kostendeckingspercentage voor leges ligt op 90%.

bedragen x € 1.000

1. Algemene dienstverlening		Begroting 2027		
		Lasten	Baten	Dekkingspercentage
1.1	Burgerlijke stand	120	92	76%
1.2	Reisdocumenten en Nederlandse Identiteitskaart	498	507	102%
1.3	Rijbewijzen	400	299	75%
1.4	Verstrekingen uit basisregistratie personen	206	61	30%
1.5	Bestuursstukken	-	-	-
1.6	Vastgoedinformatie	-	-	-
1.7	Overige publiekszaken (eigen verklaringen)	11	7	61%
1.8	Gemeentearchief	5	3	51%
1.9	Bijzondere wetten	205	72	35%
1.10	Diversen	8	7	87%
Totaal Algemene dienstverlening		1.455	1.048	72%

bedragen x € 1.000

2. Omgevingswet		Begroting 2027		
		Lasten	Baten	Dekkingspercentage
2.1	Algemene bepalingen	-	-	-
2.2	Voorfase	1	0	18%
2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	1.379	1.591	115%
2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	14	2	15%
2.5	Milieubelastende activiteiten	-	-	-
2.6	Lozingsactiviteiten	-	-	-
2.7	Aanlegactiviteiten	25	10	41%
2.8	Overige activiteiten	11	3	30%
2.9	Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	-	-	-
2.10	Gelijkwaardigheid	-	-	-
2.11	Overige tarieven	1	0	6%
2.12	Modaliteiten	117	81	69%
2.13	Vermindering	-	-	-
2.14	Teruggaaf	0	0	0%
Totaal Omgevingswet		1.549	1.688	109%

bedragen x € 1.000

3. Europese dienstenrichtlijn		Begroting 2027		
		Lasten	Baten	Dekkingspercentage
3.1	Horeca	38	26	70%
3.2	Seksbedrijven	0	0	0%
3.3	Winkeltijdenwet	0	0	0%
3.4	Organiseren evenement of markt	14	6	45%
3.5	Diversen	76	49	65%
3.6	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	-	-	-
Totaal Europese dienstenrichtlijn		128	83	65%

bedragen x € 1.000

Totaal kostendekkendheid		Begroting 2027		
		Lasten	Baten	Dekkingspercentage
1.	Algemene dienstverlening	1.455	1.048	72%
2.	Omgevingswet	1.549	1.688	109%
3.	Europese dienstenrichtlijn	128	83	65%
Totaal kostendekkendheid		3.132	2.818	90%

4.1.11. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Wij verlenen voor 100% kwijtschelding aan de burger voor de volgende belastingsoorten:

- afvalstoffenheffing (voor de vaste component en voor het aanbieden van maximaal 13 zakken);
- rioolrechten;
- onroerendezaakbelasting.

Honorering van een kwijtscheldingsverzoek is met name afhankelijk van het inkomen, het vermogen en de uitgaven van de aanvrager. De aanvragen worden beoordeeld op basis van de door het Rijk vastgestelde normen en richtlijnen (Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990).

De budgetten voor kwijtschelding zijn verdisconteerd in de tarieven van de betreffende belastingsoorten. In vergelijking met 2026 verwachten wij een stabilisering van het aantal (geheel of gedeeltelijk) toe te wijzen kwijtscheldingsverzoeken. Dit is gebaseerd op de tot op heden gehonoreerde verzoeken (stand per 1 september 2026) en de verwachting voor het restant van dit jaar. Bij de berekening van de hoogte van het bedrag aan

kwijtschelding in 2027 is rekening gehouden met de maatregel om de tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolrechten 100% kostendekkend te maken.

We houden ook rekening met de kwijtschelding voor inwoners met alleen een AOW-uitkering. Huishoudens met alleen een AOW-uitkering zonder, of met een zeer laag eigen vermogen komen ook in aanmerking voor gedeeltelijke of volledige kwijtschelding.

bedragen x € 1.000

Kwijtscheldingsverzoeken	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028
Bedrag	- 161	- 204	- 235	- 255	- 255
Aantal (deels) gehonoreerde verzoeken	611	658	650	650	650

Als iemand gedurende twee achtereenvolgende jaren kwijtschelding heeft ontvangen, hoeft hij/zij geen aanvraag meer in te dienen. Jaarlijks wordt een steekproef gehouden onder de groep huishoudens die elk jaar automatisch kwijtschelding ontvangen.

4.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.2.1. Algemeen

De 'Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer er zich plotseling een eenmalige financiële tegenvaller voordoet, waar in de vastgestelde begroting geen dekking voor aanwezig is en waarbij je niet de keuze hebt om het wel of niet te doen. Met voldoende weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. Deze paragraaf bevat:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

De weerstandsratio betreft de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de totale omvang van de gewogen risico's.

4.2.2. Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden om onverwachte tegenvallers op te vangen als deze zich voordoen.

De totale weerstandscapaciteit aan zowel de vermogenskant als de exploitatiekant bestaat uit:

- Algemene reserve vaste buffer;
- onroerendezaakbelasting (OZB).

Algemene reserve

In de nota 'Reserves en voorzieningen 2023' is aangegeven dat de Algemene reserve vaste buffer uitsluitend kan worden ingezet voor uitzonderlijke situaties (soort ijzeren voorraad voor het opvangen van calamiteiten).

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De onbenutte belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de norm die het rijk hanteert voor toelating tot artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (FVW). Indien het normtarief van het rijk hoger is dan het door de gemeente gehanteerde gemiddelde tarief is er sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Het Rijk heeft het normtarief in de meicirculaire 2026 voor toelating tot artikel 12 van de FVW voor 2027 vastgesteld op 0,1595%. Dat resulteert in een maximale opbrengst van € 15,7 miljoen. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt € 6,1 miljoen. Dit bedrag is als volgt gespecificeerd:

bedragen x € 1.000

Onbenutte belastingcapaciteit	Begroting 2026	Begroting 2027
WOZ waarden		
WOZ waarde woningen	7.002.441	7.780.944
WOZ waarde niet-woningen eigenaar	1.020.112	1.081.563
WOZ waarde niet-woningen gebruiker	910.051	958.866
Totaal WOZ waarden	8.932.604	9.821.373
Percentage art. 12 Financiële Verhoudingswet	0,1648%	0,1595%
Maximale opbrengst volgens art. 12 Fwv	14.721	15.665
Totale opbrengst	9.258	9.549
Onbenutte belastingcapaciteit	5.463	6.116

De totale weerstandscapaciteit per inwoner bedraagt:

bedragen x € 1

Weerstandscapaciteit	Begroting 2026	Begroting 2027
Weerstandscapaciteit vermogen		
Algemene reserve vaste buffer	€ 11.702.779	€ 12.789.825
Storting cf begroting	€ 1.087.046	€ 490.000
Weerstandscapaciteit exploitatie		
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 5.463.046	€ 6.115.642
Totaal weerstandscapaciteit	€ 18.252.871	€ 19.395.467
Aantal inwoners Steenwijkerland	45.717	45.925
Weerstandscapaciteit per inwoner	€ 399	€ 422

In de begroting is geen budget voor onvoorzien opgenomen.

In hoofdstuk 3.9.1 is de berekening van de benodigde storting in de Algemene reserve vaste buffer toegelicht.

4.2.3. Inventarisatie risico's

In dit hoofdstuk worden de risico's vermeld die tot het moment van het opstellen van de programmabegroting bekend zijn. Onder risico wordt verstaan: *elk financieel risico dat zich in 2027 kan voordoen, waarvoor geen voorziening is gevormd of beheersmaatregelen is getroffen en die van materiële betekenis is.*

De risicokans is uitgedrukt in klassen. Aan deze klassen is een rekenpercentage per risico gekoppeld. Vervolgens is een indeling gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen.

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico: < € 200.000			
Dividenduitkering nutsbedrijven en BNG Bank	200		
BTW compensatiefonds	275		
BUIG-budget	200		
Totaal omvang risico: < € 200.000	675	-	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000			
Openeindregeling sociaal domein			425
Onderhoud wegen	500		
Totaal omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	500	-	425
Omvang risico: > € 500.000			
Participatiewet			1.300
Vermakelijkhedenretributie/lopende rechterlijke procedures	2.900		
Algemene uitkering		pm	
Informatieveiligheid en uitval ICT	4.000		
Totaal omvang risico: > € 500.000	6.900	-	1.300
Totaal omvang risico	8.075	-	1.725

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico			
Omvang risico: < € 200.000	675	-	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	500	-	425
Omvang risico: > € 500.000	6.900	-	1.300
Totaal omvang risico	8.075	-	1.725
Rekenpercentage	20%	40%	60%
Omvang risico x rekenpercentage			
Omvang risico: < € 200.000	135	-	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	100	-	255
Omvang risico: > € 500.000	1.380	-	780
Totaal omvang risico x rekenpercentage	1.615	-	1.035

De omvang van de hierboven weergegeven risico's (omvang risico x kans) bedraagt € 2.650.000.

De omvang van het risico bij de grondexploitatie (zie paragraaf 4.8) bedraagt € 1.274.000.

Het totale ingeschatte risico komt daarmee uit op € 3.924.000.

4.2.4. Beleid en weerstandsratio

De gemeente hanteert als uitgangspunt dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende moet zijn om de financiële gevolgen van de belangrijkste risico's op te vangen. Risico's worden periodiek geïnventariseerd en beoordeeld, waarbij waar mogelijk beheersmaatregelen worden getroffen. Door de beschikbare weerstandscapaciteit af te zetten tegen de benodigde weerstandscapaciteit (gewogen uitkomst van de risico's) wordt vastgesteld of het weerstandsvermogen toereikend is.

Daarbij kunnen zich de volgende scenario's voordoen:

- weerstandscapaciteit/risico's > 1, er is voldoende weerstandscapaciteit aanwezig;
- weerstandscapaciteit/risico's < 1, er is onvoldoende weerstandscapaciteit aanwezig;
- weerstandscapaciteit/risico's = 0, risico's en middelen zijn voldoende.

De weerstandsratio bedraagt voor 2027: 4,9 (zie paragraaf 4.2.6.7).

4.2.5. Uitwerking risico's

Voor een adequate risicobeheersing gaat het niet alleen om het treffen van financiële buffers om te zorgen voor voldoende weerstandscapaciteit. Het is ook zaak om niet-financiële maatregelen te treffen om de kans van optreden van geïdentificeerde risico's te beperken. Wij hebben hieraan invulling gegeven door in de onderstaande overzichten naast een omschrijving van het risico ook aandacht te besteden aan de impact van het risico en de te treffen beheersmaatregelen.

CATEGORIE: OMVANG RISICO: < € 200.000

Dividenduitkering	
Omschrijving risico	Op basis van de ontvangen gegevens hebben we voor onze deelname in de nutsbedrijven en de BNG een dividenduitkering geraamd. Het risico bestaat dat ze, ondanks hun eigen begrote buffers, minder of geen dividend uitkeren.
Impact	De nutsbedrijven hebben al besloten om ter zekerheidstelling van hun continuïteit in de komende jaren tot een beperkte dividenduitkering over te gaan. De dividenduitkering van de BNG is begroot op € 325.000. De kans dat deze uitkering lager uitvalt dan € 200.000 wordt ingeschat op laag.

CATEGORIE: OMVANG RISICO: > € 200.000 - < € 500.000

Openeindregelingen sociaal domein	
Omschrijving risico	Jeugdzorg en Wmo zijn voorbeelden van openeindregelingen. Inwoners moeten aanspraak kunnen doen op de noodzakelijke zorg ook als het budget niet toereikend is.
Impact	Vanuit onze zorgplicht is het belangrijk dat inwoners aanspraak kunnen maken op noodzakelijke zorg. We schatten het bedrag in op € 425.000, waarvan € 200.000 veroorzaakt wordt door de aanbesteding Wmo. De kans dat dit risico zicht voordoet schatten wij in op hoog.

BUIG	
Omschrijving risico	Wij krijgen via het Rijk BUIG-budget. Hieruit betalen wij bijvoorbeeld bijstandsuitkeringen op grond van de Participatiewet. Wij ontvangen altijd eerst een voorlopige beschikking en later in het begrotingsjaar een definitieve beschikking. Het

	risico is dat het budget dat wij op basis van de definitieve beschikking ontvangen lager uitvalt dan het budget in de voorlopige beschikking.
Impact	Het financieel risico wordt ingeschat op € 200.000 (laag).

Onderhoud wegen	
Omschrijving risico	Om grip te houden op de kwaliteit van onze wegen en kunstwerken worden deze tweejaarlijks geïnspecteerd. De inspectieresultaten dienen als basis voor een (meerjaren)onderhoudsplanung. Vanuit de aanlegjaren van onze wegen/kunstwerken en de technische levensduur daarvan ontstaat een overzicht van de wegen/kunstwerken die aan vervanging toe zijn. Het risico bestaat dat door onvoorziene oorzaken er sprake is van uitval of schade waarvoor gezien de functie van deze voorziening direct ingrijpen noodzakelijk is (bijv. aanleg van noodvoorzieningen).
Impact	Het financieel risico wordt ingeschat op € 500.000 (laag).

BTW-compensatiefonds (BCF)	
Omschrijving risico	Gemeenten declareren btw terug op grond van het Btw-compensatiefonds (BCF). Voor dit fonds geldt een maximaal te declareren bedrag. Zolang dit zogeheten plafond niet is bereikt, wordt het niet gebruikte gedeelte op begrotingsbasis toegevoegd aan de Algemene uitkering van het gemeentefonds. In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de septembercirculaire een voorschot wordt genomen op de verwachte onder- of overschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op dat kalenderjaar volgt dan de afrekening. De provinciaal toezichthouder staat toe een meerjarige stelpost op te nemen als inschatting op de jaarlijkse onderschrijding van het plafond, dit tot maximaal de hoogte van de laatst bekende afrekening. Dit bedrag varieert elk jaar en is afhankelijk van de gezamenlijke declaraties van gemeenten. In de begroting is een bedrag van € 525.000 opgenomen als inschatting van de jaarlijkse onderschrijding.
Impact	Indien het maximum te declareren bedrag bij BCF wordt bereikt of een overschrijding hiervan in enig jaar, betekent dit dat er een nadeel optreedt binnen de Algemene uitkering van het gemeentefonds. Het risico wordt ingeschat als laag met een omvang van € 275.000.

CATEGORIE: OMVANG RISICO: > € 500.000

Participatiewet (uitkeringen)	
Omschrijving risico	In de begroting 2027 wordt er rekening mee gehouden dat er in dat jaar gemiddeld 777 bijstandsuitkeringen worden verstrekt. De begrote uitgaven bedragen € 14.800.000. Voor de IOAW en IOAZ bedragen de aantallen gemiddeld 21 uitkeringen en een begroot bedrag van € 439.000. Op basis van verwachtingen omtrent taakstelling statushouders en algemene trends moeten we rekening houden met het risico dat er meer uitkeringen moeten worden verstrekt dan we nu in de begroting hebben opgenomen.

Impact	Ingeschat wordt dat de gemeente een hoog risico loopt dat het gemiddeld aantal bijstandsuitkeringen in 2027 9% hoger uitvalt dan waar nu rekening mee wordt gehouden. Dit komt neer op een bedrag van € 1.300.000.
---------------	--

Lopende rechterlijke procedure Vermakelijkhedenretributie (VMR)	
Omschrijving risico	Halverwege 2024 heeft de Rechtbank uitspraak gedaan in de beroepsprocedure, aangespannen door de bootverhuurders in Steenwijkerland, tegen de aanslagen in het van de opgelegde aanslagen in kader van de VMR. In vier gevallen is de gemeente Steenwijkerland in het gelijk gesteld en zijn de aanslagen correct opgelegd. Met deze uitspraak heeft de gemeente een aanvang gemaakt met de invordering van de opstaande aanslagen. Tegen de uitspraak is hoger beroep aangevraagd. Dit heeft tot risico dat in een volgende rechtszaak de gemeente in ongelijk kan worden gesteld en de gemeente tot terugbetaling over dient te gaan.
Impact	Als we de rechtszaak zouden verliezen dan lopen we de inkomsten over 2021 t/m 2027 mis. Het risico wordt ingeschat op € 2.900.000, met risicokans laag.

Informatieveiligheid en uitval van ICT-systemen	
Omschrijving risico	Onze dienstverlening leunt sterk op digitale systemen. Een hack, gijzelsoftware (ransomware) of langdurige stroom- of netwerkstoring kan die systemen platleggen. Balies en online loketten worden dan onbereikbaar en (persoons)gegevens kunnen worden gewist of openbaar gemaakt. Het nationaal cyberdreigingsniveau voor overheden staat sinds kort op 'substantieel', dus we houden er nadrukkelijk rekening mee dat dit kan gebeuren. Om het risico te verkleinen hanteren we de volgende maatregelen: • iedere medewerker logt in met tweestapsverificatie; • software up-to-date; • leveranciers krijgen duidelijke beveiligingseisen opgelegd; • een gespecialiseerd team houdt ons netwerk 24/7 in de gaten; • we beschikken over dubbele datacenters, noodstroom en back-ups.
Impact	Bij een ernstig incident vallen gemeentelijke processen mogelijk dagen of weken uit. Herstel, noodvoorzieningen, onderzoek en eventuele boetes kunnen in het slechtste geval zo'n € 4 miljoen kosten, met risico inschatting op laag. Bovendien schaadt een datalek het vertrouwen van inwoners en ondernemers in de gemeente.

Grondexploitatie	
Omschrijving risico	Het risicoprofiel van het gemeentelijke grondbedrijf wordt jaarlijks bepaald op basis van de zogenaamde RISMAN-methode. Hierin wordt ingegaan op algemene risico's en projectspecifieke risico's. Van de projectspecifieke risico's wordt vervolgens aangegeven of deze kwantitatief of kwalitatief van aard zijn. De beide soorten risico's worden omgezet in een bedrag voor de hoogte van het risico per project. Uitgangspunt is dat de kans dat alle onderkende risico's zich op exact hetzelfde moment zullen voordoen 75% is. Dit percentage komt overeen met de richtlijnen die worden gehanteerd door de Vereniging van Grondbedrijven (70-80%).
Impact	Het actuele risicoprofiel van het grondbedrijf bedraagt circa € 1,3 miljoen (zie paragraaf Grondbeleid).

CATEGORIE: Risico's met niet directe of niet te kwantificeren financiële gevolgen

Algemene uitkering uit het gemeentefonds	
Omschrijving risico	Gemeenten ontvangen het grootste gedeelte van hun inkomsten uit de Algemene uitkering van het gemeentefonds. Het risico bestaat dat het Rijk kortingen doorvoert op het gemeentefonds, waardoor wij minder geld uitgekeerd krijgen. Dit kan leiden tot een lagere Algemene uitkering uit het gemeentefonds.
Impact	De gemeente is voor een groot gedeelte afhankelijk van de inkomsten uit het gemeentefonds. Mutaties kunnen daarom een fors financieel effect hebben voor gemeenten. Dit valt op voorhand niet te kwantificeren.

Beschermd wonen	
Omschrijving risico	De gemeente Zwolle voert als centrumgemeente het Beschermd Wonen uit. Het Rijk is al langere tijd voornemens dit door te decentraliseren, inclusief de verdeling van middelen, naar elke individuele gemeente. Besluitvorming hierover wordt steeds uitgesteld en wordt niet eerder verwacht dan in 2029. De middelen die resteren worden over de deelnemende gemeenten verdeeld. In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met een structurele verrekening (= inkomst) van € 2 miljoen en het overige deel als eenmalig. De verwachting is dat dit lager wordt na de doordecentralisatie.
Impact	Wijziging van de huidige verdeling van de middelen voor Beschermd Wonen kan tot een lager overschot leiden. Dit heeft impact op onze begroting. Omdat een wijziging vroegtijdig bekend zal worden gemaakt, moet daar begrotingstechnisch op geanticipeerd worden. Daardoor hoeft er geen eenmalig weerstandsvermogen aangehouden te worden.

Inning heffingen, belastingen en overige inkomsten	
Omschrijving risico	We lopen in deze onzekere tijd meer risico ten aanzien van de inning van de gemeentelijke heffingen. Met name voor de ondernemers en andere bedrijven verwachten we betalingsproblemen. Het is mogelijk dat een eventueel verleend uitstel van betaling uiteindelijk leidt tot oninbaarheid.

Rentestijging	
Omschrijving risico	De diverse geopolitieke ontwikkelingen en spanningen in de wereld kunnen van invloed zijn op de ontwikkeling van het rentepercentage.
Impact	Jaarlijks wordt op basis van de rentegegevens een herberekening gemaakt van de rentecomponent. In de meerjarenbegroting is gerekend met een rentepercentage van 3% voor nieuwe geldleningen (langlopend). Op het moment dat deze middelen benodigd zijn, kan (met inachtneming van de andere wettelijke richtlijnen) ook tijdelijk gekozen worden voor een kortlopende lening. Het risico bestaat dat een langlopende geldlening tegen een hoger percentage afgesloten moet worden dan begroot.

Bouwkostenstijgingen/tegenvallende aanbestedingen	
Omschrijving risico	De bouwkosten zijn de afgelopen jaren fors gestegen, terwijl dit maar voor een klein deel gecompenseerd is in onze budgetten. In het IHP hebben we al rekening gehouden

	met 20% opslag boven op de VNG norm-bedragen (prijspeil 2022). Bij een aanbesteding blijken de daadwerkelijke bouwkosten. Risico aanwezig dat budget niet volstaat.
Impact	Per project kijken we naar de beste manier van aanbesteding (bouworganisatievorm) en budget gestuurd ontwerp. Als er te veel tegenvallers zich gelijktijdig gaan aandienen is temporiseren en prioriteren een optie die de raad heeft. De impact kan fors zijn. Er gaan de komende jaren meerdere grotere projecten spelen, waaronder de unilocatie. Projecten die 40 jaar lang op de begroting drukken.

Inflatie	
Omschrijving risico	Grondstoffen worden duurder door meerdere factoren. Dit leidt ertoe dat niet alle ambities binnen initieel budget kunnen worden uitgevoerd. Dit vraagt of om een bijstelling van budgetten, of om aanpassing van de ambities. Inflatie ontwikkelt zich anders dan voorzien. De inflatie van een specifieke sector, bijvoorbeeld bouw en infra, wijkt sterk af van de nominaal gehanteerde inflatiepercentage.
Impact	Hogere kosten leiden tot hogere uitgaven. Hogere kosten kunnen leiden tot aanpassing van de ambities, dit kan leiden tot imagoschade als de verwachtingen niet zijn bijgesteld. Wanneer er in een uitvoeringsplan de eerste stap niet kan worden genomen vanwege budgetproblemen, kan dit vertraging opleveren in de vervolgstappen. De omvang van het risico is afhankelijk van de uitgave. Het kan aanvaarden, verminderen, vermijden of overdragen ervan zijn. We houden de ontwikkelingen wat betreft stijgende kosten nauwlettend in de gaten. Ook vragen we vaker offertes bij meerdere partijen om zo een marktconforme prijs te genereren. Ook stellen we ambities tijdig bij mocht dat nodig zijn en kijken we kritisch of de ambities nog aansluiten bij de markt. Door hier tijdig op te sturen voorkomen we onverwachte (budgettaire) knelpunten waardoor de planning uit zou kunnen lopen.

Gemeenschappelijke regelingen	
Omschrijving risico	Het risico bestaat dat een gemeenschappelijke regeling te maken krijgt met een financiële tegenvaller, die dan ook de gemeente treft.

Planschade bestemmingsplannen	
Omschrijving risico	Planschade wordt ook wel 'tegemoetkoming in schade' genoemd als gevolg van een planologische maatregel. Bijvoorbeeld vanwege het wijzigen van de functie van een bestaand pand. Onder bepaalde voorwaarden kan een verzoek worden ingediend bij de gemeente (er geldt een wettelijk recht op planschadevergoeding).
Impact	Indien mogelijk leggen we het risico van planschade neer bij degene die verantwoordelijk is voor de planologische wijziging. Omdat de omvang van de verschuldigde vergoedingen per jaar kan verschillen, is er geen vast budget in de begroting opgenomen. Het risico is echter laag.

Fiscale procesbeheersing	
Omschrijving risico	De organisatie is zich niet altijd bewust van fiscale risico's en kansen waardoor mogelijk onnodige risico's worden gelopen. Het is daarom van belang om vast te leggen hoe de organisatie met de fiscaliteit omgaat. De gemeente heeft zich gecommitteerd aan horizontaal toezicht door ondertekening van een convenant (vastlegging afspraken) met de Belastingdienst (2022). Daarin zijn kernwaarden als transparantie, begrip en vertrouwen sleutelbegrippen en vormen daarmee de basis voor een goede fiscale verantwoording..
Impact	Het convenant is een instrument om te komen tot een effectieve en efficiënte werkwijze om de rechtszekerheid te vergroten. Het convenant is gesloten voor een periode van 3 jaar en wordt voor het einde van de looptijd geëvalueerd. Jaarlijks worden de werkprocessen rondom fiscaliteit getoetst en waar nodig aangepast om (mogelijke) risico's te reduceren. Ook vroegtijdige signalering, zorgt voor beperken van fouten/risico's. We zijn actief bezig de fiscale kennis breder in de organisatie verankerd te krijgen. Bij het niet voldoen aan de fiscale verplichtingen kan de Belastingdienst naheffingsaanslagen opleggen eventueel verhoogd met boetes. Bij het niet of niet tijdig voldoen aan de criteria zoals opgesteld door de Belastingdienst vervalt het convenant en zal de gemeente vallen onder een meer retrospectief toezicht met (eveneens de mogelijkheid op) boekonderzoeken en controles.

Opstellen Soortmanagementplan	
Omschrijving risico	De Europese Aanbesteding die wij eerder hebben opgestart voor het opstellen van een Soortmanagementplan (SMP) heeft niet geleid tot gunning. Door de grote vraag naar Soortmanagementplannen (SMP) in heel Nederland, is er momenteel bij ecologische bureaus een zeer grote vraag. Veel ecologische bureaus hebben daardoor geen of beperkt capaciteit voor het aannemen van nieuwe opdrachten. Daarbij komt dat binnen de gemeente Steenwijkerland twee bijzondere vleermuissoorten voorkomen, de Meervleermuis en de Laatvlieger. Daardoor neemt de complexiteit van het onderzoek toe. Beoogde start aanbesteding SMP staat nu op 1 februari 2027.
Impact	Het niet opstellen van een SMP heeft gevolgen voor de isolatieopgave, deze kan zonder SMP maar voor een beperkt deel worden uitgevoerd (6%). Inmiddels is dit percentage in veel kernen behaald en krijgt de gemeente telefoontjes van mensen die graag willen isoleren, maar dit nu niet kunnen. Zonder SMP moet er ook bij sloop en renovatie voor iedere opgave apart onderzoek worden gedaan. Hierdoor nemen de kosten en de proceduredtijd toe. Aanvullend heeft het niet opstellen van een SMP-gevolgen voor de biodiversiteit in onze gemeente. Zonder SMP bestaat de kans namelijk dat vaste nest, rust en verblijfplaatsen van bijzondere diersoorten aangetast worden. Dit kan nadelig uitpakken voor de instandhouding voor deze soorten.

4.2.6. Diverse kengetallen

4.2.6.1. Inleiding

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van een goede controle door de raad op de financiële positie van onze gemeente. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling) van de financiële positie.

De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven dus inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen moeten in samenhang beoordeeld worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de gemeente. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te maken voor de (middel)lange termijn.

We kennen de volgende kengetallen:

- netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit;
- weerstandsratio.

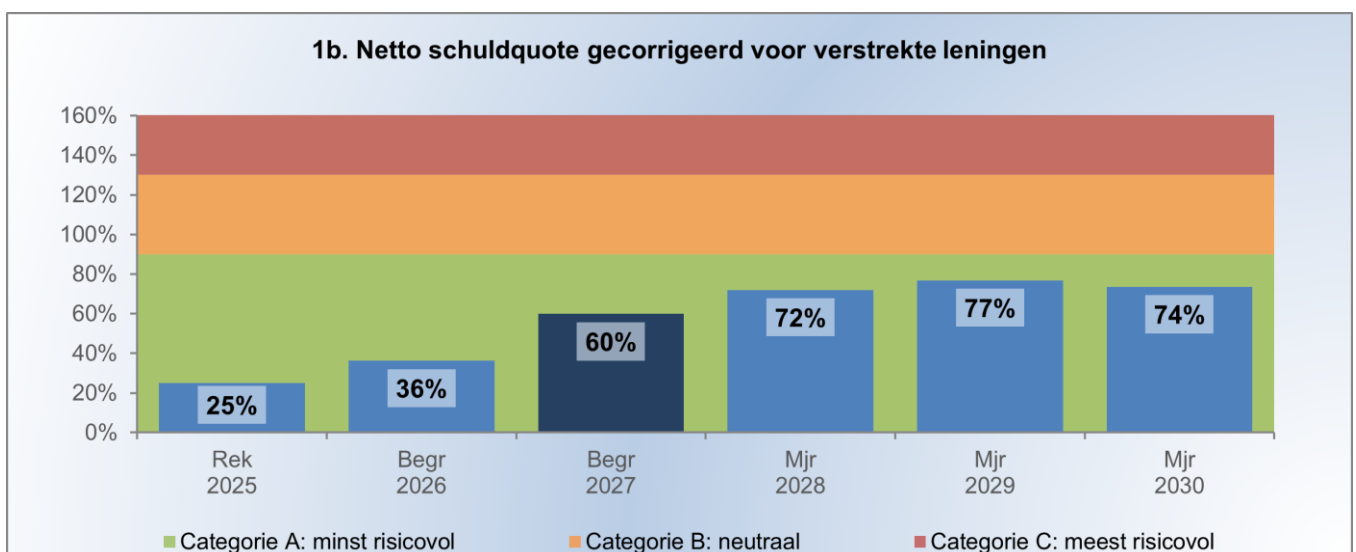
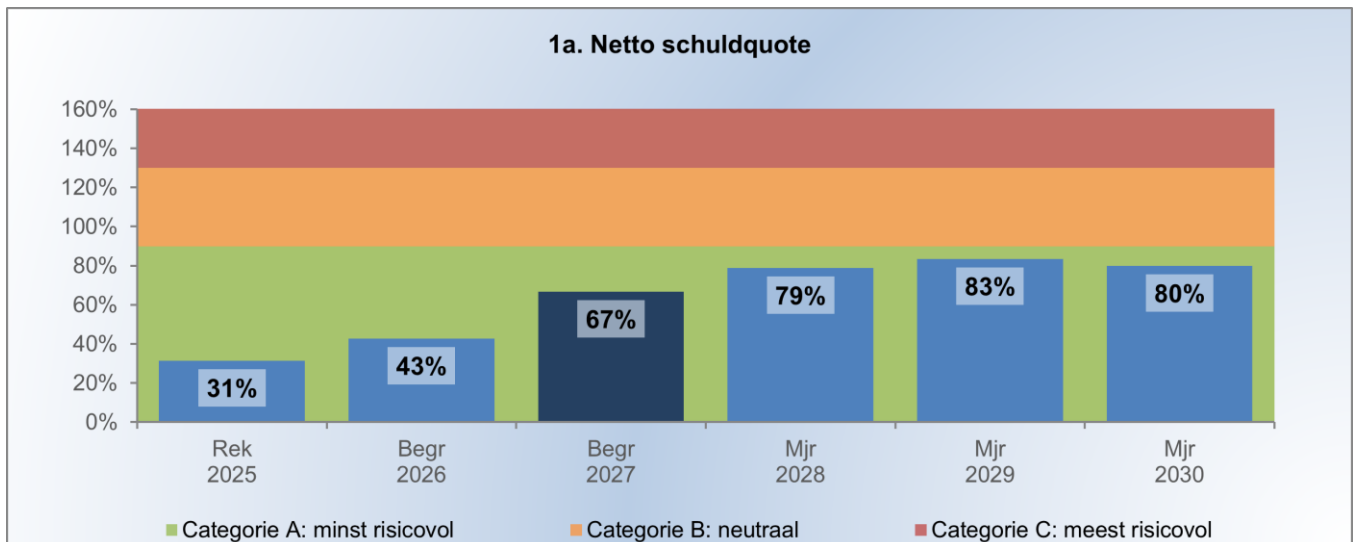
Naast de kengetallen voor het structurele begrotingsevenwicht is een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. Hoe de kengetallen berekend worden, is vastgelegd in een ministeriële regeling. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze heeft geen functie als normeringsinstrument voor het financieel toezicht door de provincies. De invoering van deze kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor de raadsleden inzichtelijker te maken. Voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente worden de kengetallen in samenhang gezien. Het totaalbeeld geeft inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid. Belangrijk is wel om in gedachte te houden dat wij voor de kengetallen gebruik hebben gemaakt van de meest recente informatie. Hierdoor wijken de getallen voor 2026 af van de eerder vastgestelde Programmabegroting.

4.2.6.2. Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de totale baten. Het kengetal geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is, valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten, die vervolgens weer worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Bij de netto schuldquote worden de leningen die we hebben uitstaan buiten beschouwing gelaten en bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen wordt hiermee wel rekening gehouden. Een netto schuldquote tussen 0 en 100% is acceptabel, c.q. wordt als normaal (groen) beschouwd. Als de

netto schuldquote tussen 100 en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, bevindt de gemeente zich in de gevarenzone (rood).

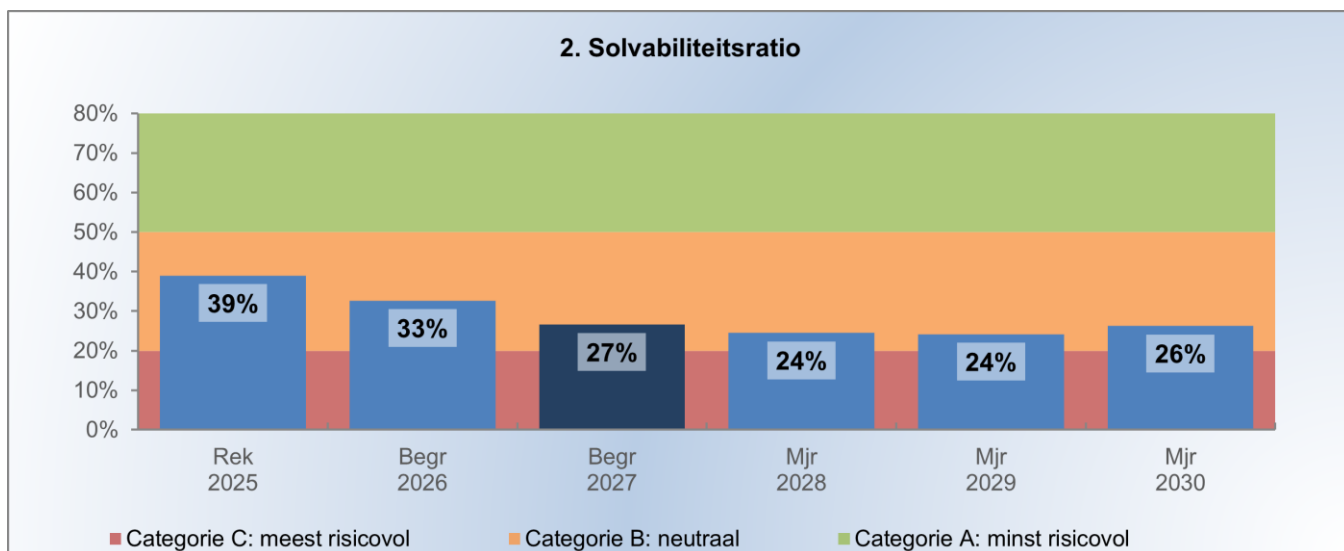
Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie wordt ook gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Gemeenten met veel grond kunnen meer schulden hebben en dus een hogere schuldquote. De gemeente heeft ook leningen voor woningcorporatie Wetland Wonen aangetrokken. Deze leningen worden een op een doorgegeven. Bij de schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd.

4.2.6.3. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Indien er sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (het totaal van de algemene reserves en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van als een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente.

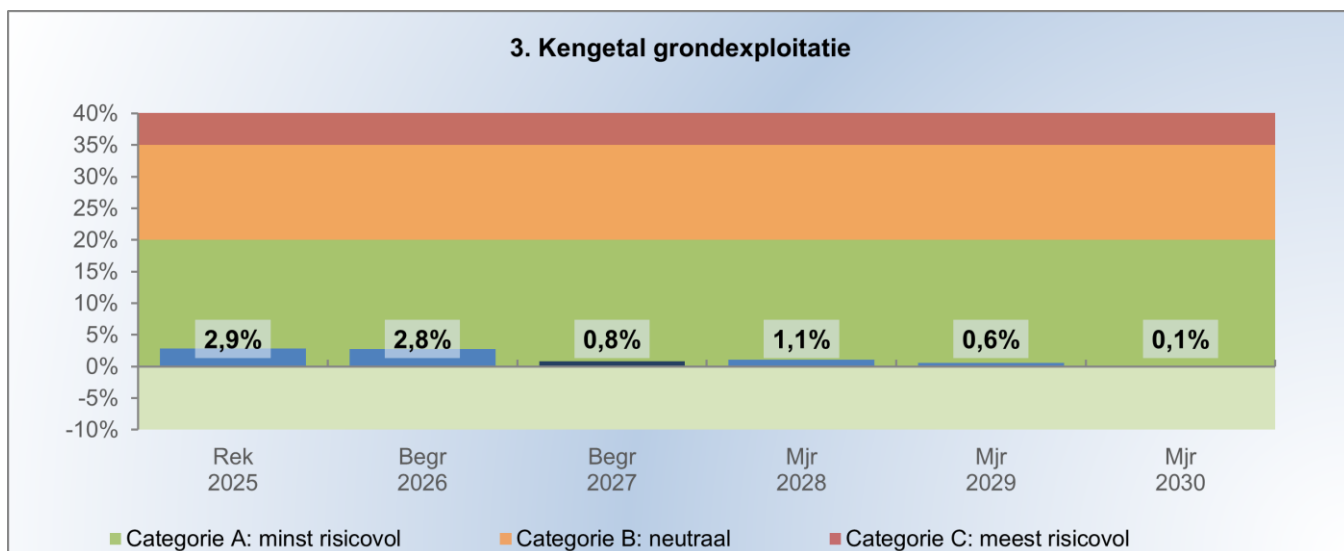

Voor 2027 verwachten we een solvabiliteitsratio van 27%. Meerjarig zien we dat dit nagenoeg gelijk blijft, maar dat deze qua verwachting hoger ligt dan de prognoses in de vorige programmabegroting.

4.2.6.4. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de waarde van de (bouw-)gronden en het totaal aan (geraamde) baten van de gemeente. Hoe lager het percentage des te geringer het risico. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente. Als gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd (verkoop van de gronden). Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt de gemeente relatief een gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet deze worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. De VNG adviseert een norm van 10%.

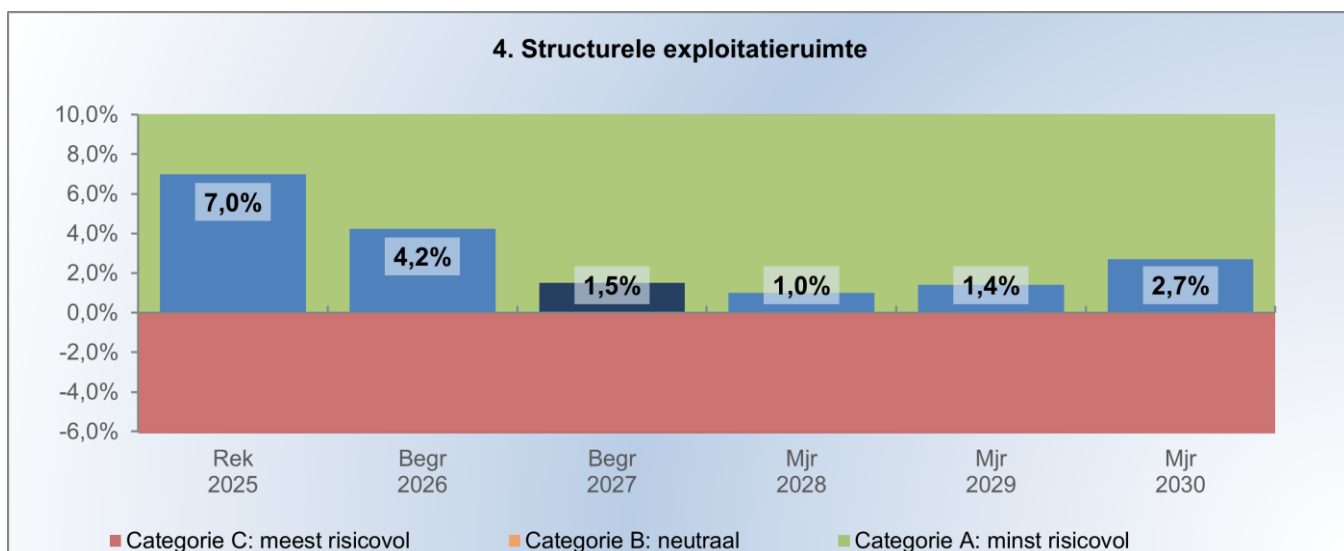
In de komende jaren is een dalende tendens waar te nemen voor wat betreft de ontwikkeling van het kengetal. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van de voorraad bouwgrond. De gemeente Steenwijkerland voert een faciliterend grondbeleid, tenzij vanwege volkshuisvestings- en economische redenen actief grondbeleid gewenst is.

4.2.6.5. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele ruimte is. Hierbij wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten. Deze worden vergeleken met de totale baten van de gemeente. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Dit kengetal is relevant voor de beoordeling van de financiële positie omdat dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de Algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting (OZB).

Zoals uit de volgende grafiek blijkt verwachten wij dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten ter dekken.

4.2.6.6. Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of waarin er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing). Het kengetal vergelijkt de woonlasten in jaar t met de landelijk gemiddelde woonlasten (COELO) in jaar (t-1). Voor 2027 komt dit cijfer uit op 78%. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijke gemiddelde liggen. Een lager percentage laat zien dat de mogelijkheid bestaat om de belastingen in de toekomst te verhogen (potentiële ruimte). Een belastingcapaciteit tussen de 95% en 105% wordt als neutraal beschouwd.

Wij gaan ervan uit dat, ondanks 100% kostendekkendheid van de tarieven, de woonlasten de komende jaren onder het landelijk gemiddelde zullen blijven en we de komende jaren qua belastingcapaciteit 'groen' blijven scoren. Daarmee zijn we dus in staat om financiële tegenvallers op te vangen en/of is er ruimte voor nieuw beleid.

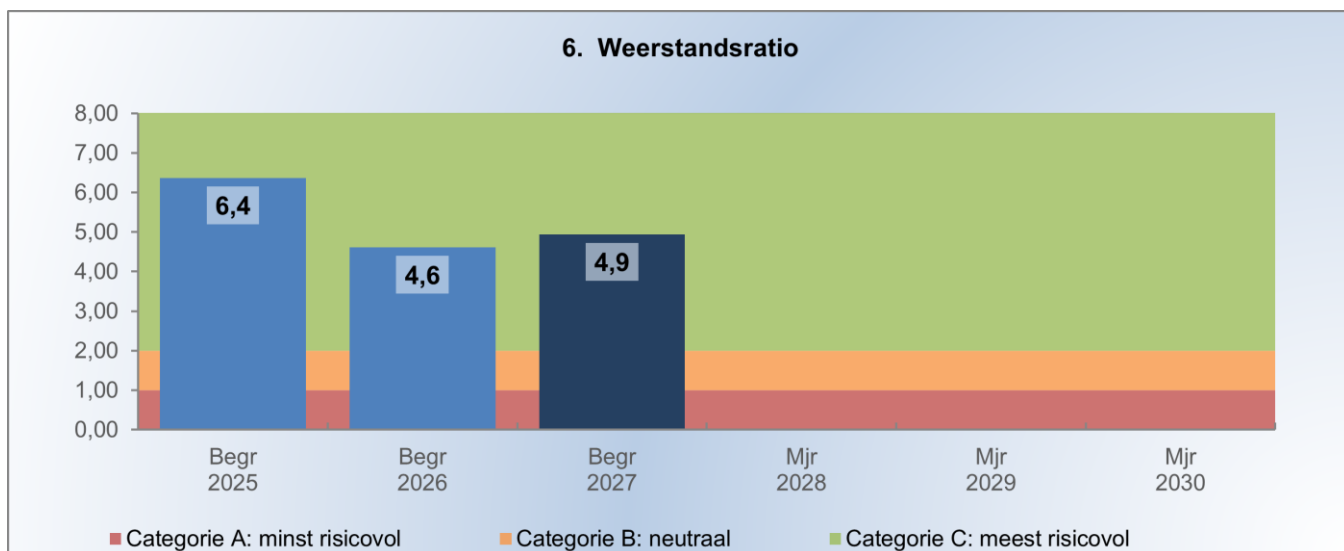
4.2.6.7. Weerstandratio

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De weerstandratio is een hulpmiddel waarbij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit (de totale omvang van de risico's x risicopercentages). De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de Algemene Reserve vaste buffer en onbenutte belastingcapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van de risico's, die de gemeente loopt. Voor de berekening worden omvang en kans van de risico's in een risicomodel ingevoerd. Hieruit volgt een gewogen risicoprofiel voor de gemeente (zie paragraaf 4.2.3).

Bij de vaststelling van de 'Nota Weerstandvermogen en risicomanagement 2019' is afgesproken dat de signaleringswaarde voor de weerstandratio minimaal 1,0 is. Opgemerkt wordt dat deze waarde alleen betrekking heeft op de risico's die kwantificeerbaar zijn³. Onderstaand diagram geeft het actueel beeld van de (ontwikkeling van) de weerstandratio.

Verwachting is dat de weerstandratio in 2027 ruim boven de 2 zal uitkomen. Dit betekent dat de gemeente, zoals het er nu naar uitziet in die jaren over voldoende middelen zal beschikken om eventuele tegenvallers op te vangen.

³ De weerstandratio is vanaf het begrotingsjaar 2020 geïntroduceerd. Voor de jaren 2028 tot en met 2030 zijn geen cijfers beschikbaar, omdat de uitkomsten sterk afhankelijk zijn van de ontwikkeling van het risicoprofiel, de ontwikkeling van de Algemene reserve vaste buffer en de meerjarige ontwikkeling van de onbenutte belastingcapaciteit.

Signaleringwaarden

De gezamenlijke provinciale toezichthouders en het Rijk hebben signaleringswaarden opgesteld voor de verplichte kengetallen. Zij hebben gekozen voor een indeling in drie categorieën. Waarbij kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en C het meest risicovol. In onderstaande tabel zijn de signaleringswaarden opgenomen.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Verplichte kengetallen			
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%
Overige kengetallen			
6. Weerstandsratio	> 2	1 - 2	< 1

Samenvattend is het beeld van de kengetallen voor de gemeente Steenwijkerland de komende jaren als volgt:

Kengetallen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Verplichte kengetallen						
1a. Netto schuldquote	31%	43%	67%	79%	83%	80%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	25%	36%	60%	72%	77%	74%
2. Solvabiliteitsratio	39%	33%	27%	24%	24%	26%
3. Grondexploitatie	3%	3%	1%	1%	1%	0%
4. Structurele exploitatieruimte	7,0%	4,2%	1,5%	1,0%	1,4%	2,7%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	66%	76%	78%	82%	85%	87%
Overige kengetallen						
6. Weerstandsratio	6,4	4,6	4,9			

4.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

4.3.1. Algemeen

De kapitaalgoederen van de gemeente zijn voorzieningen in de openbare ruimte waarvoor investeringen zijn gedaan. Het gaat hierbij om voorzieningen zoals wegen, openbare verlichting, groen, water, riolering en gebouwen. Het onderhoud aan deze voorzieningen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. Het onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Voor het goed onderhouden van de kapitaalgoederen is een aantal zaken belangrijk. Allereerst is het van belang dat bekend is wat moet worden onderhouden en wat de huidige staat van het onderhoud is. Hiervoor maakt de gemeente gebruik van een beheerpakket dat aan de hand van inventarisaties en inspecties in het veld up-to-date wordt gehouden. Vervolgens moet eenduidig bekend zijn wat het gewenste kwaliteitsniveau is. Dit is vastgelegd in de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR), die in 2007 door de gemeenteraad is vastgesteld, en in beleidsdocumenten die per onderdeel beschikbaar zijn. De uitwerking vindt plaats volgens de volgende stappen:

- waar gaat het over (areaal)?
- wat zijn de doelstellingen (beleidskader)?
- wat zijn de financiële consequenties van deze doelstellingen?
- hoe zijn deze consequenties geborgd in de begroting?

4.3.2. Beleids- en beheerplannen

Voor het op orde houden van de kapitaalgoederen binnen de openbare ruimte zijn beleids- en beheerplannen vastgesteld. Uit deze plannen (en bijbehorende meerjarenplanning) wordt jaarlijks een integrale financiële afweging gemaakt en vertaald in de meerjarenbegroting. Hierdoor ontstaat per planjaar een evenwichtig maatregelprogramma voor onderhoud en investeringen in de openbare ruimte. De recente 'Paraplunota Kapitaalgoederen 2026-2031' vormt het kader voor de jaarlijkse 'Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen'.

4.3.2.1. Wegen

Areaal Wegen	Aantal ha.	%
• Asfalt	181	42,6%
• Cementbeton	21	4,9%
• Elementen	188	44,2%
• Onverhard	35	8,2%
	425	100,0%

Beleidskaders

Het beleidskader voor onze wegen is vastgelegd in het beleidsplan beheer en onderhoud wegen & paden (2025). Uitgangspunt is een sterk, betrouwbaar en toekomstbestendig wegennet voor alle gebruikers. Om kostbare reparaties te voorkomen en volledige vervanging uit te stellen investeren we tijdig in onderhoud op – toereikend – basisniveau. Daarvoor zetten we milieuvriendelijke materialen en technieken in. Bermverharding zorgt voor stabiliteit en veiliger plattelandswegen. Uit oogpunt van klimaatadaptatie kiezen we voor halfverharding en faunapassages. Geplande wegwerkzaamheden worden duidelijk gecommuniceerd.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het beleidsplan beheer en onderhoud wegen & paden zijn de financiële consequenties van het vastgestelde kwaliteitsniveau berekend.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Met het vaststellen van het beleidsplan beheer en onderhoud wegen (mei 2025) zijn de onderstaande benodigde onderhoudsbudgetten voor het kwaliteitsniveau 'basis' en de benodigde bedragen voor investeringen in levensduur verlengende maatregelen en bermverhardingen beschikbaar gesteld:

bedragen x € 1.000						
Wegen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Dagelijks beheer	121	191	222	223	223	223
Groot onderhoud	2.076	3.248	2.356	2.103	2.704	2.550
Levensduurverlengend en vervanging	10	440	1.533	460	-	521
Investeringen bermverharding	345	637	637	637	650	450
Totaal	2.552	4.516	4.748	3.423	3.577	3.744

4.3.2.2. Openbare verlichting

Areaal Openbare Verlichting	Aantal	Eenheid
• Lichtmasten	10.977	stuks

Beleidskader

De beleidsvisie openbare verlichting (juni 2025) is in de basis opgesteld samen met 17 andere gemeenten in Overijssel om de eenheid te bevorderen en provinciale doelen op het gebied van duurzaamheid en veiligheid te versterken. Daarbinnen maken wij eigen licht- en beleidskeuzes die passen bij de kenmerken van de gemeente. We zetten in op duurzaam en bewust verlichten. Dat betekent "niet verlichten, tenzij". Voorop staat veiligheid maar zonder lichtvervuiling. Deze aanpak is energiezuinig (inclusief compleet led) en kostenbesparend.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Door de grootschalige vervanging van masten en armaturen wordt bespaard op de onderhoudskosten.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De financiële consequenties die voortvloeien uit de beleidsvisie openbare verlichting en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn als volgt:

bedragen x € 1.000						
Openbare verlichting	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Onderhoud	201	239	248	248	248	248
Energie	329	222	222	222	222	222
Investeringen armaturen	315	611	537	-	-	-
Investeringen masten	354	389	342	-	-	-
Totaal	1.199	1.461	1.349	470	470	470

4.3.2.3. Riolering

Areaal Riool	Aantal	Eenheid
• Vrijverval riolering	413	km
• Persleiding	67	km
• Drukriolering	261	km
• Gemalen	152	stuks
• Randvoorzieningen	12	stuks
• Minigemalen	1.205	stuks

Beleidskader

De beleidskaders voor de riolering zijn vastgesteld in het 'Riool en Water Programma 2023-2028', dat is opgesteld met het waterschap Drents Overijsselse Delta en de zes inliggende gemeenten van het beheergebied 'Reest & Wieden', de zogenaamde werkregio Fluvius.

Een belangrijk aandachtspunt voor het nieuwe 'Riool en Water Programma 2023-2028' is het onderwerp klimaatadaptatie en dan specifiek die aspecten van klimaatadaptatie die verband houden met de gemeentelijke zorgplicht voor hemelwater. Klimaatadaptatie wordt momenteel opgepakt in zowel regionaal verband (Fluvius) als in lokaal verband.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het 'Riool en Water Programma' is niet alleen het beleidskader vastgelegd, maar zijn ook de financiële consequenties bepaald. Per jaar worden de concrete plannen die gebaseerd zijn op het watertakenplan opgenomen in het 'Teamplan Openbare Ruimte'.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De financiële consequenties van het 'Riool en Water Programma' zijn verwerkt in de deze begroting. Naast de kosten voor riolering zijn er ook kosten voor stedelijk water die bij de rioolheffing worden betrokken. Deze kosten worden vermeld bij het onderdeel water. De (globale) opbouw van het budget riolering is in onderstaande tabel weergegeven.

bedragen x € 1.000						
Riolering	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Algemeen	107	225	215	150	150	150
Onderzoek	230	260	260	260	260	260
Planvorming	77	110	110	110	110	110
Onderhoud	636	736	736	736	736	736
Investerings	2.400	1.159	650	1.600	1.600	1.600
Totaal	3.450	2.490	1.971	2.856	2.856	2.856

4.3.2.4. Water & Kunstwerken

Areaal Kunstwerken	Aantal	Eenheid
• Kunstwerken (bruggen, steigers en voorzieningen)	335	stuks
• Havens	11	stuks
• Beschoeiing	ca. 120	km

Areaal Water	Aantal	Eenheid
• Watergangen stedelijk gebied	46	km
• Niet schouwsloten	119	km
• Schouwsloten	207	km
• Greppels	100	km
• Duikers	1.500	stuks

Beleidskader

Het gewenste kwaliteitsniveau van de water- en kunstwerken in de gemeente is vastgelegd in diverse beleidsnota's en plannen. De volgende documenten liggen ten grondslag aan het nagestreefde kwaliteitsniveau:

- beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland 2021-2026;

- beleidsplan Oeververbindingen Steenwijkerland 2022-2027;
- beheerplan Havens 2022-2027;
- Riool en Water Programma 2023-2028.

Met het vaststellen van het beleidsplan Oeverconstructies 2021-2026 is besloten pas te kiezen voor het toepassen van kunststof als vervanging van beschoeiing echt nodig is. Dit is een duurzaam en financieel gunstige maatregel. Voor de oeverconstructies is gekozen voor kwaliteitsniveau 'basis'.

Oeververbindingen worden ook wel civiele kunstwerken genoemd en vormen een belangrijke categorie binnen de kapitaalgoederen. Onder oeververbindingen wordt onder andere verstaan: (beweegbare) bruggen, viaducten en tunnels. Het gelijknamige beleidsplan heeft als doel om als leidraad te fungeren voor het doelmatig en planmatig beheren van de oeververbindingen. Het geeft handvatten voor het beheer en onderhoud en zet de lijn uit voor de komende jaren.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Oeverconstructies

De financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidsplan Oeverconstructies 2021-2026 en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn verwerkt in deze begroting. Er is een deel wat betrekking heeft op investeringen en een deel wat betrekking heeft op planmatig onderhoud.

Oeververbindingen

De financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidsplan Oeververbindingen 2022-2027 en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn verwerkt in deze begroting. Er is een deel wat betrekking heeft op onderhoudsmaatregelen en een deel wat betrekking heeft op vervangingen.

Water

De financiële consequenties gerelateerd aan de baggeropgave zijn gebaseerd op het Riool en Water Programma 2023-2028 en zijn verwerkt in deze begroting. Dit is onderverdeeld in een deel wat gerelateerd is aan de baggeropgave in stedelijk gebied en een deel wat gerelateerd is aan de baggeropgave in landelijk gebied. Daarnaast zijn ook de budgetten voor het maaien en onderhouden van sloten gebaseerd op het Riool en Water Programma en financieel vertaald in de begroting.

Jachthavens en Recreatieve Vijvers

De financiële consequenties die voortvloeien uit het beheerplan Havens 2022-2026 en het vastgestelde onderhoudsniveau (basis) zijn verwerkt in deze begroting. Er is een deel wat betrekking heeft op investeringen en een deel wat betrekking heeft op planmatig onderhoud.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000

Water en kunstwerken	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Onderhoud jachthavens	68	105	105	105	105	105
Onderhoud recreatieve vijvers	67	73	73	73	73	73
Onderhoud bruggen	651	756	756	756	756	756
Beschoeiingen	242	355	324	355	324	324
Baggeren	366	505	505	505	505	505
Maaien stedelijk water	125	179	154	154	154	154
Bestrijding invasieve exoten	94	173	111	111	111	111
Investerings bruggen	40	341	341	341	341	341
Investerings beschoeiingen	240	166	166	166	166	166
Investerings jachthavens	90	95	95	95	95	95
Totaal	1.983	2.748	2.630	2.661	2.630	2.630

4.3.2.5 Openbaar groen, sportvelden en speelvoorzieningen

Areaal Groen- en speelvoorzieningen	Aantal	Eenheid
• Bomen	36.165	stuks
• Gazon	75	ha
• Extensief beheerd gras	90	ha
• Bermen	260	ha
• Hagen	33.000	m2
• Plantsoen	2	ha
• Landschappelijk groen (bos en houtwallen)	95	ha
• Speelplekken	178	stuks

Beleidskader

Openbaar groen heeft betrekking op boombeheer, plantsoenbeheer, maaibeheer en dierenweides. Hierbij zijn de volgende nota's en plannen van belang:

- de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR);
- beleidsnota Groen;
- Visie groen en biodiversiteit;
- Kwaliteitshandboek onderhoud openbare ruimte Gemeente Steenwijkerland.

Voor de speelvoorzieningen zijn de volgende nota's van belang:

- Speelplekkenbeleid (2009-2014);
- Meerjarenplan Spelen (2014-2017);
- Uitvoering motie "Kom mee naar buiten allemaal" (2025) en coalitieprioriteit Speelplaatsen en buurttuinen.

In de beleidsnota Groen zijn de beheerambities met betrekking tot het groen beschreven. Een basis onderhoudsniveau is daarbij het uitgangspunt. Naast het dagelijks beheer zijn de biodiversiteitsopgaven en ambities vastgelegd in een visie groen en biodiversiteit die als bouwsteen wordt opgenomen in de te actualiseren Omgevingsvisie.

In Speelplekkenbeleid is vastgesteld dat de gemeente spelen en bewegen stimuleert en dat daarvoor voldoende speelruimte aangeboden wordt. Er is besloten om deze lijn te continueren. Het onderhoud van de speelvoorzieningen wordt op het basisniveau van 'schoon, heel en veilig' uitgevoerd. In het voorjaar wordt een geactualiseerd speelplan opgeleverd.

Sportvelden

De uitgangspunten voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke sportvelden zijn vastgelegd in:

- Visie op beheer en onderhoud gemeentelijke sportvelden (2020);
- Gebruiks- en onderhoudsreglement gemeentelijke buitensportaccommodaties Steenwijkerland 2021.

Een van de speerpunten uit op de visie op beheer en onderhoud van de sportvelden is het vergroten van het eigenaarschap van buitensportverenigingen als het gaat om 'hun' accommodatie en velden.

Hiertoe is een aantal zaken doorgevoerd, onder meer de overdracht van een aantal taken van gemeente naar vereniging en de introductie van de Right to Challenge. Verenigingen kunnen in dit kader op eigen initiatief aangeven dat zij meer taken van de gemeente willen overnemen (aanvullend op de taken die vanuit de visie zijn overgedragen) en kunnen hiertoe dan ook een bijdrage verwachten. Deze mogelijkheid en wijziging in taken en verantwoordelijkheden zijn doorvertaald in het gebruiks- en onderhoudsreglement van de buitensportaccommodaties in onze gemeente.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Binnen de budgetten van groen zijn er middelen beschikbaar om onderhoud uit te voeren aan de diverse groenobjecten. Er is onderscheid gemaakt in middelen voor onderhoud van openbaar groen, bermenonderhoud, bomenonderhoud en extensief maaien. Het grootste deel van het onderhoudsbudget wordt besteed aan het integrale onderhoudsbestek voor de openbare ruimte. In dit bestek is het verzorgend onderhoud in de openbare ruimte opgenomen. Dit bestek wordt door de Noordwestgroep uitgevoerd in opdracht van de gemeente.

In het Meerjarenplan Spelen is voor een periode van 10 jaar becijferd hoeveel geld er nodig is om op het vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren. In onderstaande tabel zijn de bedragen voor de komende vier jaar weergegeven.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000						
Speelvoorzieningen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Onderhoud speelvoorzieningen	122	628	115	115	115	115
Investerings speelvoorzieningen	215	628	241	589	681	325
Totaal	337	1.256	356	704	796	440

bedragen x € 1.000						
Sportvelden	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Onderhoud sportvelden	564	448	448	448	448	448
Investerings sportvelden	740	140	-	-	-	-
Totaal	1.304	588	448	448	448	448

bedragen x € 1.000						
Openbaar groen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Onderhoud groen	453	630	672	672	672	672
Onderhoud bermen	369	423	423	423	423	423
Onderhoud groen Noordwestgroep	1.329	1.386	1.386	1.386	1.386	1.386
Onderhoud bomen	255	316	316	316	316	316
Extensief maaien gras	62	55	55	55	55	55
Totaal	2.468	2.810	2.852	2.852	2.852	2.852

4.3.2.6. Gebouwen

Areaal Gemeentelijke gebouwen	Aantal	Eenheid
• Binnensport accommodaties	8	stuks
• Buitensport accommodaties	11	stuks
• Gemeentehuis	1	stuks
• Werkplaatsen	2	stuks
• Brandweer	6	stuks
• Musea	5	stuks
• Wijkgebouwen	2	stuks
• Jeugdhonken	2	stuks
• Begraafplaatsen	16	stuks
• Woningen	1	stuks
• Recreatie	16	stuks
• MFC	3	stuks
• Theater	1	stuks
• Overige panden	43	stuks
• Zwembaden	3	stuks

Beleidskader

Van de gebouwen die de gemeente in onderhoud heeft zijn onderhoudsplannen opgesteld. Hierin is het te verrichten onderhoud voor meerdere jaren vastgelegd inclusief de onderhoudskosten waarmee rekening moet worden gehouden. Uitgegaan wordt van drie categorieën onderhoud. Het klachtenonderhoud betreft dagelijks voorkomende calamiteiten en storingen. Daarnaast is er het onderhoud waarvoor servicecontracten zijn afgesloten. Dit betreft voornamelijk technische installaties. Tenslotte is er het planmatig onderhoud.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Op basis van bovengenoemde onderhoudsplannen is voor de periode van 2024–2033 een ‘Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed’ opgesteld. Deze plannen worden ieder jaar bij de jaarrekening geactualiseerd. Dit bedrag is in de voorliggende begroting verwerkt. Uitbreidingen en duurzame maatregelen vallen buiten dit planmatig onderhoud en vergen afzonderlijke investeringen.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het ‘Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed’ is verwerkt in de begroting. Voor het maatschappelijk vastgoed is een voorziening ingesteld. Bij de jaarrekening wordt ieder jaar beoordeeld of er voldoende budget is. Dit tekort/overschot wordt verwerkt in de jaarrekening.

4.3.2.7. Begraafplaatsen

Areaal begraafplaatsen	Aantal	Eenheid
• Begraafplaatsen	16	stuks

Beleidskader

Uitvaart is emotie. Een gedegen beleid en uitvoering is dan ook erg belangrijk. Het gaat om het bieden van verschillende mogelijkheden voor lijkbezorging, rust en gedenken, een respectvolle benadering van nabestaanden en een zorgvuldige ‘nazorg’ in de zin van een correcte administratie en correspondentie. De beleving wordt voor een groot deel gevormd door de aanwezigheid van groen. De aanwezigheid van bijzondere of waardevolle bomen, diverse heesters en planten, kleine zoogdieren, reptielen, insecten en vogels dragen bij aan biodiversiteit. Ook de cultuurhistorische waarde is groot.

We werken binnen de beleidskaders van:

- Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente Steenwijkerland 2016;
- nadere regels voor de graven, asbezorging en grafbedekking op de gemeentelijke begraafplaatsen;
- integrale visie openbare ruimte (IVOR).

bedragen x € 1.000

Begraafplaatsen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Onderhoud groen nabij begraafplaatsen	22	23	23	23	23	23
Openbare begraafplaatsen	311	362	382	362	362	362
<i>Baten begraafplaatsrechten</i>	- 616	- 735	- 735	- 735	- 735	- 735
Totaal	- 283	- 350	- 330	- 350	- 350	- 350

4.4. Paragraaf Financiering

4.4.1. Algemeen

In de 'Paragraaf Financiering' lichten we de financieringsfunctie toe. We gaan in op zowel de algemene ontwikkelingen als de ontwikkelingen in onze gemeente. De algemene ontwikkelingen betreffen de renteontwikkelingen en de wet- en regelgeving. De specifieke ontwikkelingen omvatten de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente.

4.4.2. Ambitie

Het doel is een optimale financiering van de gemeentelijke inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn. Om dit goed uit te voeren, wordt gekeken naar de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt uitgevoerd binnen de normen van onder andere de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) en het financieringsstatuut.

4.4.3. Doelstellingen

Bij de begroting wordt een keuze gemaakt welke investeringen er op korte en lange termijn plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen volgens de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- er is voldoende financiering op korte en lange termijn; zodoende kunnen wij te allen tijde aan onze betaalverplichtingen voldoen;
- de risico's die aan financiële transacties verbonden zijn, worden beheerst en beperkt. Te denken valt onder andere aan renterisico's, koersrisico's en debiteuren-/crediteurenrisico's;
- de rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt;
- de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

4.4.4. Onze inzet

We maken onderscheid tussen financiering en dekking. Bij financiering gaat het om de vraag hoe we aan onze financiële middelen komen (bijvoorbeeld door verkoop van gronden of door het aangaan van geldleningen). Bij dekking gaat het om de vraag hoe we de middelen kunnen aanwenden om de begroting sluitend te houden (bijvoorbeeld opbrengst uitkering gemeentefonds en belastingopbrengsten).

Om vooral de financieringsrisico's te beperken, staan in de Wet fido twee instrumenten genoemd, waarmee we te maken hebben, te weten de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

4.4.5. Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden, aflossingen en rentelasten van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk wordt afgesloten met het risico van snel oplopende rentelasten.

Met behulp van de renterisiconorm wordt bepaald welk renterisico de gemeente loopt op haar vaste schuld (leningen met een looptijd langer dan één jaar). De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen.

Op een begrotingstotaal van € 192,7 miljoen in 2027 (totale lasten inclusief dotaties aan de reserves) bedraagt de renterisiconorm voor onze gemeente € 38,5 miljoen. In 2027 vindt voor een bedrag van € 5,4 miljoen aan aflossingen van bestaande leningen plaats. We zouden nog een nieuwe lening aan mogen trekken voor een bedrag van € 33,1 miljoen.

bedragen x € 1.000

Renterisiconorm	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Renterisico vaste schulden				
Renteherzieningen (o/g)	-	-	-	-
Betaalde aflossingen	5.423	5.433	5.443	5.454
Renterisico vaste schulden	5.423	5.433	5.443	5.454
Toegestane renterisico norm				
Omvang begroting (=grondslag)	192.732	185.369	182.154	179.685
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20%	20%	20%	20%
Toegestane renterisiconorm	38.546	37.074	36.431	35.937
Toets renterisico norm				
Ruimte onder renterisiconorm	33.124	31.641	30.988	30.483
Overschrijding renterisiconorm				

4.4.6. Kasgeldlimiet

In verband met het beperken van renterisico's op de korte schuld moeten gemeenten voldoen aan de kasgeldlimiet. Dit betekent dat de korte schuld voor gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal (lasten) mag bedragen. De korte schuld bestaat uit de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rente typische looptijd korter dan één jaar en de schuld op de rekening-courant. Deze opgenomen gelden zijn bedoeld voor het financieren van lopende uitgaven. In 2027 bedraagt onze limiet € 16,2 miljoen. In verband met regelgeving is het niet toegestaan om meer dan 2 kwartalen achter elkaar de kasgeldlimiet te overschrijden.

4.4.7. Debiteuren-/crediteurenrisico

Onder debiteurenrisico wordt hier verstaan het risico dat uitgezette geldleningen niet worden terugontvangen van marktpartijen.

4.4.8. Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten en daalt de staatsschuld. Schatkistbankieren is ingevoerd voor gemeenten, provincies, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit heeft een positief effect op de omvang van de EMU-schuld. Depositatarieven en inleentarieven worden geharmoniseerd.

De Wet biedt, onder bepaalde voorwaarden, (lagere) overheden de mogelijkheid elkaar leningen te verstrekken. Dit kan voor beide partijen leiden tot gunstige rentecondities. Uit oogpunt van doelmatigheid is in de Wet een drempelbedrag opgenomen. Hiermee kan een bepaald bedrag buiten de schatkist worden gehouden. Voor gemeenten met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen is het drempelbedrag bepaald op 2% met een minimum van € 1.000.000. Voor de onze gemeente geldt in 2027 als drempel 2% van € 192,7 miljoen, ofwel € 3,9 miljoen. Wij mogen dus een positief rekening-courantsaldo hebben van afgerond € 3,9 miljoen, voordat deze middelen worden afgeroomd aan de schatkist.

4.4.9. Leningenportefeuille

Voor de financiering van de gemeentelijke taken wordt niet voor iedere investering apart een lening afgesloten. Dat wordt totaalfinanciering genoemd. Bij projecten van grote omvang kan het zijn dat dit systeem wordt losgelaten. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld een project waarbij er sprake is van een verschil tussen juridisch en economisch eigenaar van een activa.

bedragen x € 1.000

Ontwikkeling leningenportefeuille o/g	2027	2028	2029	2030
Schuldrestant per 1 januari	56.365	50.942	45.510	40.067
Nieuw aangetrokken leningen	-	-	-	-
Extra aflossingen	-	-	-	-
Reguliere aflossingen	5.423	5.433	5.443	5.454
Schuldrestant per 31 december	50.942	45.510	40.067	34.613
Verschuldigde rente	991	876	761	645
Gemiddeld rentepercentage	1,95%	1,93%	1,90%	1,86%

In het overzicht zijn ook de leningen die doorgesluisd zijn naar woningcorporatie Wetland Wonen Groep opgenomen. De restschuld van de langlopende leningen bedraagt per 1 januari 2027 € 2,8 miljoen. Daarover moet € 0,991 miljoen aan rentekosten worden betaald. Dit is inclusief de rentelasten van € 0,121 miljoen voor de doorgesluisde leningen aan Wetland Wonen en transitorische rente. Wij lopen een risico als de woningcorporatie haar betalingsverplichtingen niet nakomt. Het Waarborgfonds Sociale Woningen staat garant voor de betalingen van rente en aflossingen van 3 van de 5 verstrekte leningen.

4.4.10. Rentetoerekening

Het renteschema is hieronder weergegeven.

bedragen x € 1.000

Renteschema		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(+)	- 1.202	- 1.179	- 1.794
b. Externe rentebaten (idem)	(+)	366	446	243
Saldo rentelasten en rentebaten		- 836	- 734	- 1.550
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	29	25	24
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	- 148	- 135	- 121
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	148	135	121
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		- 807	- 709	- 1.526
d1. Rente over eigen vermogen	(+)	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(+)	-	-	-
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente		- 807	- 709	- 1.526
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	(+)	774	643	1.208
Renteresultaat op het taakveld treasury		- 32	- 66	- 318

4.4.11. Kredietrisico's

Het kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen, c.q. publieke instellingen die in voorkomende gevallen in financiële problemen kunnen komen. Onze gemeente heeft naar verwachting in het begrotingsjaar 2027 in beperkte mate te maken met kredietrisico's. De totale omvang van deze leningen per 1-1-2027 bedraagt bijna € 7,4 miljoen (excl. de startersleningen). De ontwikkeling van de verstrekte leningenportefeuille ziet er als volgt uit.

bedragen x € 1.000

Verstrekte leningen	2027	2028	2029	2030
Enexis Holding N.V.	1.016	1.016	1.016	1.016
Wetland Wonen Groep	2.793	2.445	2.086	1.718
N.V. Rova Holding	1.011	1.011	1.011	1.011
Duurzaamheidsleningen maatsch. instellingen ca.	152	138	117	96
Duurzaamheidsleningen particulieren	77	67	58	50
HAP De Tjasker	1.984	1.958	1.931	1.903
Stichting Woonwens Ossenzijl	380	360	339	317
Startersleningen	5.845	5.845	5.845	5.845
Totaal verstrekte leningen	13.258	12.839	12.404	11.956
Rentevergoeding	294	278	261	244
Gemiddeld rentepercentage	2,22%	2,16%	2,10%	2,04%

Voor 2027 is een rentevergoeding van afgerond € 0,294 miljoen begroot.

bedragen x € 1.000

Ontvangen rente	Begroting 2027
Enexis Holding N.V.	14
Wetland Wonen Groep	121
N.V. Rova Holding	81
Duurzaamheidsleningen maatsch.instellingen ca.	2
Duurzaamheidsleningen particulieren	-
HAP De Tjasker	63
Stichting Woonwens Ossenzijl	13
Totaal ontvangen rente	294

4.4.12. Financiering

Binnen de gemeente wordt een omslagrente in rekening gebracht bij de investeringen en de projecten van 0,6%. Voor grondexploitatie hetzelfde rentepercentage van 0,6%. Deze omslagrente is berekend op basis van het investeringsvolume 2027 (inclusief restantkredieten) en bestaat uit de werkelijk betaalde en ontvangen rente. Zodra in de loop van het begrotingsjaar de werkelijke rente sterk afwijkt (>25%) dan is een correctie verplicht voorgeschreven.

4.4.13. Financieringspositie

De financieringspositie geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte, rekening houdend met de investeringen en beschikbare interne en externe middelen. De interne financiering vindt plaats in de vorm van de afschrijvingen ten laste van de exploitatierekening en in de vorm van eigen vermogen (reserves). Voor de externe financiering wordt een beroep gedaan op de geld- en kapitaalmarkt. De boekwaarde van de investeringen en uitgezette leningen wordt per 1 januari 2027 geraamd op € 163,1 miljoen.

bedragen x € 1.000

Financieringsbehoefte	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Boekwaarde				
Boekwaarde vaste activa incl. voorraden	145.872	181.092	200.440	208.191
Boekwaarde leningen u/g/kapitaalverstrekkingen	17.208	16.790	16.354	15.906
Totaal boekwaarde	163.081	197.882	216.794	224.097
Aanwezige financieringsmiddelen				
Eigen vermogen				
Algemene reserves	41.959	36.869	34.978	33.398
Bestemmingsreserves	11.899	11.811	11.761	11.761
Totaal eigen vermogen	53.859	48.680	46.739	45.159
Vreemd vermogen				
Voorzieningen	13.918	12.636	12.513	11.980
Langlopende leningen	61.777	56.365	50.942	45.510
Totaal vreemd vermogen	75.696	69.000	63.455	57.490
Totaal financieringsmiddelen	129.554	117.681	110.194	102.649
Financieringstekort (-/-) c.q. overschot (+/+)	- 33.526	- 80.202	- 106.600	- 121.448

4.4.14. Financieringstekort

Bij de aanvang van het begrotingsjaar 2027 ramen wij een financieringstekort van afgerond € 33,5 miljoen. Dit tekort ontstaat doordat de som van de reserves en voorzieningen en de opgenomen geldleningen per 1 januari 2027 lager

is dan de boekwaarde van de investeringen per 1 januari 2027. Nagenoeg alle transacties vinden plaats via de BNG, onze huisbankier. In de dienstverleningsovereenkomst is geregeld dat wij tot een bedrag van € 12 miljoen 'rood' mogen staan. Daarnaast heeft de gemeente een rekening-courantovereenkomst met de Rabobank 'Meppel-Staphorst-Steenwijkerland'.

4.4.15. Prognose Meerjarenbalans⁴

bedragen x € 1.000

Prognose meerjarenbalans	Realisatie Ultimo 2025	Begroting Ultimo 2026	Begroting Ultimo 2027	MJR Ultimo 2028	MJR Ultimo 2029	MJR Ultimo 2030
Activa						
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	426	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	129.647	142.928	182.285	201.106	209.797	210.887
Financiële vaste activa	13.875	14.505	14.093	13.665	13.225	12.773
FVA: Kapitaalverstrekkingen	1.246	1.246	1.246	1.246	1.246	1.246
FVA: Leningen	12.629	13.259	12.847	12.419	11.978	11.527
FVA: Uitzettingen > 1 jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal vaste activa	143.948	157.434	196.378	214.771	223.022	223.661
Vlottende Activa						
Voorraden	6.511	5.647	1.505	2.023	1.075	126
VR: Bouwgronden in exploitatie	5.647	5.647	1.505	2.023	1.075	126
VR: Overige voorraden	864	-	-	-	-	-
Uitzettingen met een rentetyp. looptijd < 1 jaar	16.086	16.086	16.086	16.086	16.086	16.086
Liquide middelen	4.590	4.590	4.590	4.590	4.590	4.590
Overlopende activa	7.364	7.364	7.364	7.364	7.364	7.364
Totaal vlottende activa	34.552	33.688	29.545	30.064	29.116	28.167
Totaal activa	178.500	191.122	225.923	244.835	252.138	251.828
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen vermogen	69.528	62.437	60.067	59.978	60.930	66.115
EV: Algemene reserves	43.269	41.959	36.869	34.978	33.398	33.639
EV: Bestemde reserves	12.807	11.899	11.811	11.761	11.761	11.761
EV: Reserve rekeningresultaat	13.452	8.578	2.808	1.852	2.532	4.944
EV: Rekeningresultaat naar Algemene reserve			8.578	11.387	13.239	15.771
Voorzieningen	18.666	13.918	12.636	12.513	11.980	11.365
Vaste Schuld met een rentetyp. looptijd > 1 jaar	62.787	61.777	56.365	50.942	45.510	40.067
Financieringsbehoefte		25.469	69.336	93.882	106.198	106.762
Totaal vaste passiva	150.980	163.602	198.404	217.315	224.618	224.308
Vlottende Passiva						
Vlottende schuld met een rentetyp. looptijd < 1 jaar	8.520	8.520	8.520	8.520	8.520	8.520
Overlopende passiva	18.999	18.999	18.999	18.999	18.999	18.999
Totaal vlottende passiva	27.520	27.520	27.520	27.520	27.520	27.520
Totaal passiva	178.500	191.122	225.923	244.835	252.138	251.828

De presentatie van de geprognosticeerde balans sluit aan op de balans van de jaarrekening. In de prognose zitten veel aannames omdat de toekomstige mutaties onzeker zijn. Het vertrekpunt voor deze balans is de jaarrekening

⁴ In de prognose meerjarenbalans zijn de saldi van de voorliggende programmabegroting vertaald in de post 'eigen vermogen'. De overlopende activa en passiva zijn constant gelaten ten opzichte van de laatste vastgestelde jaarrekening.

2025 geweest. Bij de prognose van de eindbalans voor de jaren 2027 t/m 2030 is rekening gehouden met de mutaties voortvloeiende uit:

- het investeringsprogramma 2026–2030;
- actualisatie grondexploitaties;
- de mutaties in de reserves en voorzieningen.

4.4.16. EMU-saldo

De wet Hof is bedoeld voor de beheersing van de schuldenlast en het begrotingstotaal op rijksniveau. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente heeft in de gezamenlijke tekortnorm.

Gemeenten met een sluitende (meerjaren) begroting hebben niet per definitie ook een sluitende begroting in EMU-termen. De belangrijkste oorzaak is dat het Rijk investeringen aan één jaar toerekent (het zogenaamde kasstelsel) terwijl andere overheden en het bedrijfsleven dergelijke uitgaven via afschrijvingen over meerdere jaren uitsmeren (stelsel van baten en lasten).

Sturingsopties om het EMU-saldo in positieve zin te beïnvloeden zijn het afstoten van activa en passiva die niet tot de ‘core business’ van een gemeente horen. Als vervolg daarop kan het noodzakelijk zijn keuzes te maken en ambities te beperken als het gaat om het investeringsprogramma. Voor vastgoedobjecten kan daarbij huur of lease een optie zijn.

bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)		Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	- 7.091	- 2.370	- 89	952	5.185
2.	(-) Mutatie (im)materiële vaste activa	12.855	39.356	18.821	8.692	1.090
3.	(+) Mutatie voorzieningen	- 4.747	- 1.283	- 123	- 532	- 616
4.	(-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 864	- 4.143	519	- 948	- 948
5.	(-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 23.830	- 38.866	- 19.552	- 7.324	4.428

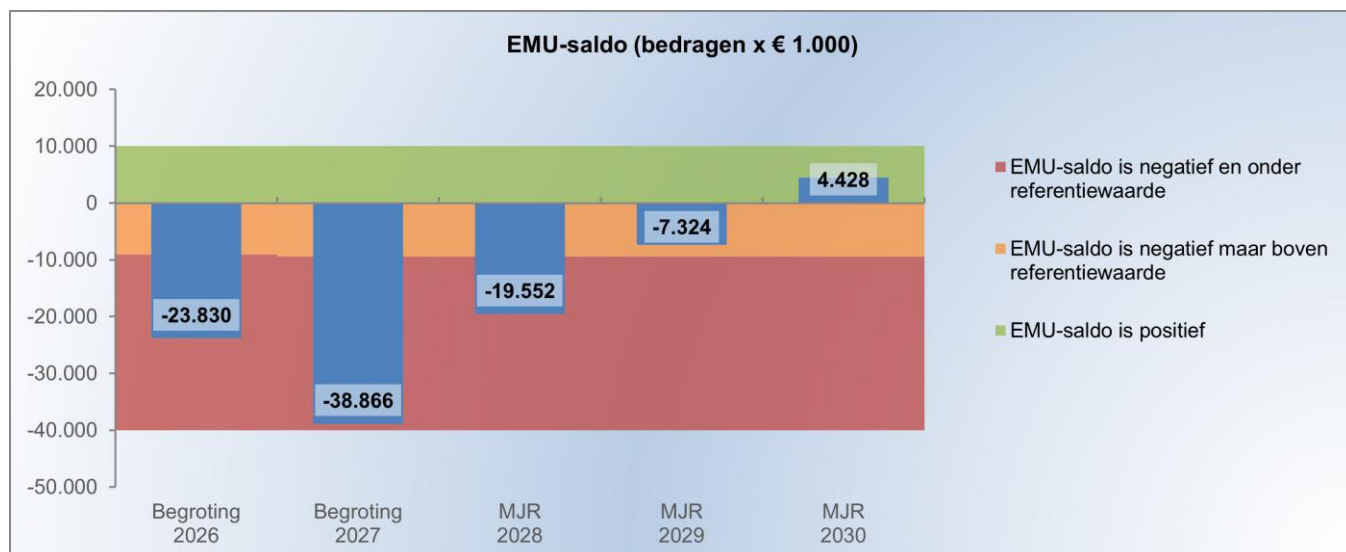
bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)		Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
1.	Mutaties financiële activa					
1a.	(+) Financiële vaste activa	630	- 412	- 428	- 440	- 452
1b.	(+) Uitzettingen	-	-	-	-	-
1c.	(+) Liquide middelen	-	-	-	-	-
1d.	(+) Overlopende activa	-	-	-	-	-
2.	Mutaties financiële passiva					
2a.	(-) Vaste schuld	24.460	38.454	19.124	6.884	- 4.879
2b.	(-) Vlottende schuld	-	-	-	-	-
2c.	(-) Overlopende passiva	-	-	-	-	-
3.	Verwachte boekwinst					
3a.	(-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 23.830	- 38.866	- 19.552	- 7.324	4.428

bedragen x € 1.000

EMU-SALDO referentiewaarde	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
EMU-saldo volgens berekening	- 23.830	- 38.866	- 19.552	- 7.324	4.428
EMU-SALDO referentiewaarde	- 9.089	- 9.460	- 9.460	- 9.460	- 9.460
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde				2.136	13.888
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde	- 14.741	- 29.406	- 10.092		

Voor 2027 bedraagt de referentiewaarde afgerond +/- € 9,5 miljoen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat het EMU-saldi de eerste jaren buiten de gestelde referentiewaarden komen te liggen.

4.5. Paragraaf Openbaarheid

Informatie die de overheid maakt en ontvangt, is in beginsel van de samenleving. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties moeten kunnen zien wat de gemeente doet, welke keuzes worden gemaakt en hoe besluiten tot stand komen. Openbaarheid draagt bij aan een transparante, betrouwbare en controleerbare overheid.

De Wet open overheid (Woo) gaat uit van openbaarheid als uitgangspunt. Dat betekent dat overheidsinformatie niet alleen op verzoek openbaar wordt gemaakt, maar ook actief beschikbaar wordt gesteld. Daarbij geldt dat bepaalde informatie op grond van wettelijke uitzonderingen geheel of gedeeltelijk kan worden afgeschermd, bijvoorbeeld ter bescherming van persoonsgegevens of andere zwaarwegende belangen.

De komende jaren zetten wij in op een open, betrouwbare en toegankelijke overheid, waarbij informatiehuishouding en digitalisering centraal staan. Met ondersteuning van de hiervoor beschikbaar gestelde rijksmiddelen werken wij aan:

- het gefaseerd actief openbaar maken van de wettelijk verplichte informatiecategorieën, conform de landelijke invoeringsplanning;
- het verder verbeteren van de informatiehuishouding, zodat informatie duurzaam toegankelijk, vindbaar en beschikbaar is en blijft;
- het toegankelijker maken van openbaar gemaakte informatie voor inwoners en ondernemers via digitale voorzieningen;
- het versterken van de organisatie door inzet van Woo-expertise en het ondersteunen en trainen van medewerkers in de toepassing van de Woo.

Woo-besluiten zijn rechtstreeks vindbaar via de gemeentelijke website. Hiermee geven wij uitvoering aan de wens om actief openbaar gemaakte informatie beter toegankelijk te maken voor inwoners en ondernemers. Daarnaast werken wij aan de ontwikkeling van Open Steenwijkerland, een centrale webpagina waarop inzichtelijk wordt gemaakt welke informatie de gemeente actief openbaar maakt en waar deze informatie kan worden geraadpleegd.

Op deze manier maken wij openbaarheid steeds meer onderdeel van ons dagelijks handelen. Zo vergroten wij de transparantie van het gemeentelijk bestuur, versterken wij het vertrouwen in de overheid en zorgen wij ervoor dat inwoners beter inzicht hebben in het handelen van de gemeente. Openbaar gemaakte informatie is tevens vindbaar via de landelijke Woo-index.

4.6. Paragraaf Bedrijfsvoering

De ambities en kernwaarden voor de ambtelijke organisatie hebben we met onderstaande infographic weergegeven.

Betrouwbaar en professioneel

We werken professioneel aan een mooi en sterk Steenwijkerland. Wendbaar, omgevingsbewust en als betrouwbare partner. De wensen en behoeften van ons bestuur, en dus van de samenleving stellen we centraal. We denken mee, adviseren, faciliteren en geven ruimte. Met plezier versterken we de samenwerking met onze inwoners en ondernemers voor een duurzame leefomgeving.

Rechtmatigheid en doelmatigheid

Vanuit onze professionaliteit geven we binnen de wettelijke kaders en randvoorwaarden invulling aan ons werk. Rechtmatigheid en doelmatigheid vormen daarbij de basis.

Belangrijke ontwikkelingen rondom rechtmatigheid en doelmatigheid in 2027 betreffen onder andere:

- de aanbesteding voor een nieuwe accountant, die begin 2027 zal worden afgerond;
- het opstellen van een nieuwe frauderisicoanalyse, waarbij specifiek gekeken zal worden naar corruptierisico's;
- het specifiek bespreken van fraudepreventie en -beheersing in college en directie;
- het opstellen van een frauderesponseplan;
- het uitvoeren van een art. 213a doelmatigheidsonderzoek. Welk onderwerp zal in de loop van 2027 worden bepaald.

Wet open overheid (Woo)

De Woo regelt welke informatie de gemeente op eigen initiatief (actief) of op verzoek (passief) naar buiten moet brengen. Het aantal Woo-verzoeken blijft onverminderd hoog en worden complexer en groter. Hadden we in 2019 nog 11 verzoeken, in 2025 waren dit er 96. De verwachting is dat dit de komende jaren niet gaat dalen. We blijven dan ook inzetten op procesverbetering en digitalisering. Ook houden goed contact met verzoekers om de vraag zo scherp mogelijk te krijgen en informatievragen te onderscheiden van Woo-verzoeken. We ondersteunen en trainen medewerkers in de toepassing van de Woo. De druk op onze formatie is hoog als het gaat om de Woo, waar nodig maken we gebruik van externe ondersteuning.

Vanaf 1 januari 2026 zijn Woo-besluiten rechtstreeks vindbaar via de gemeentelijke website. Hiermee geven wij uitvoering aan de wens om actief openbaar gemaakte informatie beter toegankelijk te maken voor inwoners en ondernemers. Daarnaast werken wij aan de ontwikkeling van Open Steenwijkerland, een centrale webpagina waarop inzichtelijk wordt gemaakt welke informatie de gemeente actief openbaar maakt en waar deze informatie kan worden geraadpleegd.

Op deze manier maken wij openbaarheid steeds meer onderdeel van ons dagelijks handelen. Zo vergroten wij de transparantie van het gemeentelijk bestuur, versterken wij het vertrouwen in de overheid en zorgen wij ervoor dat inwoners beter inzicht hebben in het handelen van de gemeente. Openbaar gemaakte informatie is tevens vindbaar via de landelijke Woo-index.

Informatiebeveiliging en -voorziening

Een betrouwbare en toekomstbestendige informatievoorziening is essentieel voor goede gemeentelijke dienstverlening. Zoals ook in het rekenkameronderzoek informatiebeveiliging is geconcludeerd, beschikken we over een goed doordachte en stevig verankerde strategie voor informatievoorziening en informatiebeveiliging. De komende jaren ligt de focus op het verder versterken van cybersecurity en het in 2028 volledig voldoen aan de eisen van de Cyberbeveiligingswet. Om te voldoen aan de hierin opgenomen eisen, zullen in 2027 college en raad getraind worden om hun bestuurlijke verantwoordelijkheid goed te kunnen dragen.

Op het gebied van informatievoorziening en automatisering vernieuwen we de komende jaren een aantal kernsystemen. In 2027 starten we met de implementatie van een nieuw financieel en HR-systeem. Ook vervangen we de burgerzakenapplicatie. Tegelijk vragen de verantwoorde inzet van kunstmatige intelligentie en het vraagstuk van digitale soevereiniteit om aandacht. Daarin wegen we bewust hoe afhankelijk we willen zijn van individuele leveranciers. Zo houden we grip op onze informatievoorziening en maken we keuzes die ook op langere termijn houdbaar zijn.

Inkoop en aanbesteden

Een van de uitgangspunten van ons gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid is maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI). Om dit verder te optimaliseren zal:

- Het toezicht op de naleving van SROI-verplichtingen (Social Return on Investment) door opdrachtnemers aangescherpt worden. Hiervoor is bij de gemeente één persoon aangewezen als centraal aanspreekpunt voor het regionale Expertisecentrum Social Return (ESR);
- Het schoon- en emissieloos bouwen onderdeel worden van aanbestedingsprocedures voor infrastructurele werken. Dit zal geborgd worden door de uitgangspunten van schoon- en emissieloos bouwen te verwerken in de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR).

Toekomstgerichte werkomgeving

Ons gemeentehuis is gebouwd in 1991 (35 jaar geleden) en is sindsdien goed onderhouden, maar niet aangepast aan de eisen van deze tijd. Daarnaast hebben we op installatiegebied een opgave vanuit de ARBO, zoals op het gebied van temperatuur en CO2. De ingreep is bovendien essentieel om een gezonde en toegankelijke werkomgeving te bieden die bijdraagt aan aantrekkelijk werkgeverschap in een krappe arbeidsmarkt.

Eigenaarschap, verbinding en ontwikkeling

Onze medewerkers maken het verschil en zorgen ervoor dat de gemeentelijke taken op een goede wijze worden uitgevoerd. Zij voeren de gemeentelijke taken uit en vertalen met het bestuur de ambities uit het coalitieakkoord 'Daadkrachtig en Dichtbij' naar concrete resultaten voor onze inwoners. In een arbeidsmarkt die structureel krap blijft, kiezen we bewust voor een koers waarin vertrouwen, eigenaarschap en verbinding centraal staan. We investeren in aantrekkelijk werkgeverschap, waarbij medewerkers zich snel thuis voelen, hun talenten kunnen inzetten en zich blijven ontwikkelen.

Weerbaarheid

Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat de maatschappij verhardt en onze medewerkers in hun werk vaker geconfronteerd met agressie en geweld. We investeren in een veilige werkomgeving en het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid van medewerkers bijvoorbeeld door het aanbieden van trainingen en voorlichting. Dit sluit aan op de resultaten van de in 2025 uitgevoerde Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E), die onder andere verbeterpunten op het gebied van scholing en informatievoorziening en huisvesting aan het licht bracht. Deze verbeterpunten werken we in de komende periode verder uit.

Vitaliteit en de duurzaam inzetbare medewerker

De aandacht voor vitaliteit en duurzame inzetbaarheid is gebaseerd op een lange termijn visie, onder het mom 'Hoe jij in je vel zit doet er toe'. We ondersteunen medewerkers bij het vergroten van hun vitaliteit, werkvermogen en inzetbaarheid. De ondersteuning bestaat uit praktische handvatten die medewerkers helpen fit en gemotiveerd te blijven, door voldoening te halen uit werk dat bij hen past. Dit draagt bij aan het behoud van gemotiveerde en enthousiaste medewerkers.

Personele gegevens

In de paragraaf bedrijfsvoering nemen we ook cijfermatige informatie op het gebied van onze medewerkers over de eerste helft van 2026 en ter vergelijking over 2024 en 2025.

Formatie/bezetting

aantal mdw/ fte op Peildatum	2024	2025	2026 Q2
	31-12-24	31-12-25	30-06-26
Aantal medewerkers	473	468	470
Bezetting (aantal mdw in fte)	418.1	416.0	410.9
Formatie (begroting in fte)	438.9	439.5	430.0

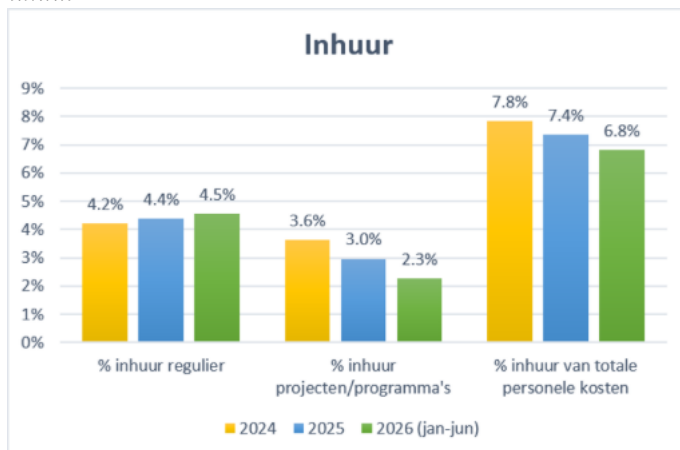
Aantal medewerkers inhuur	57	62	57
Totaal medewerkers inclusief inhuur	530	530	527

fte=full time medewerker

aantal stagiaires	2024	2025	Q2 2026
Stagiaires	18	23	4

Het verschil tussen formatie en bezetting betreft ruimte door bijvoorbeeld zwangerschaps- en ouderschapsverlof, vitaliteitspact en een vacature die nog niet is ingevuld.

Inhuur

Het percentage inhuur is al jaren zeer laag, 6,8% in de eerste helft van 2026. De keuze voor inhuur wordt altijd voorafgegaan door de vraag of medewerkers in dienst genomen kunnen worden. In sommige situaties is inhuur een goede optie, bijvoorbeeld voor inhuur van specialisten of tijdelijke vervanging. Inhuur bij vergelijkbare gemeenten is gemiddeld 17,5 % volgens de benchmark van het A&O fonds gemeenten (2025).

Arbeidsmarkt

In- door- uitstroom			2024	2025	2026
	2024	2025	Q1 en Q2	Q1 en Q2	Q1 en Q2
Instroom (aantal nieuwe mdw)	71	46	43	33	28
Doorstroom (intern andere functie)	6	17	3	7	7
Uitstroom (aantal mdw uit dienst)	54	49	25	22	24
% uitstroom	11.4%	10.5%	5.3%	4.7%	5.1%

De arbeidsmarkt blijft in beweging. De instroom stabiliseert in 2026. Waar in 2024 nog een hoge instroom was door invulling van veel openstaande vacatures, naast vervanging van uitstroom, is dit nu meer in evenwicht. De uitstroom is gelijk aan andere gemeenten met dezelfde omvang (benchmark A&O fonds gemeenten 2025). Het invullen van vacatures door interne kandidaten is in 2025 toegenomen en deze trend heeft zich in 2026 voortgezet.

Vacatures

	2024	2025	Q1 en Q2	Q1 en Q2	Q1 en Q2
Aantal vacatures	89	54	53	27	37
Lopend	3	4	19	4	6
Ingevuld	82	51	31	24	31
waarvan intern ingevuld		12		4	12
Niet ingevuld	4	0	3	0	0

De duur van de werving, de periode tussen het moment dat de vacature wordt uitgezet en het arbeidsvoorwaardengesprek, is gemiddeld 33 dagen. Samen slagen we in deze korte doorlooptijd, door tijd vrij te maken in de agenda voor gesprekken en medewerkers snel te informeren over de resultaten.

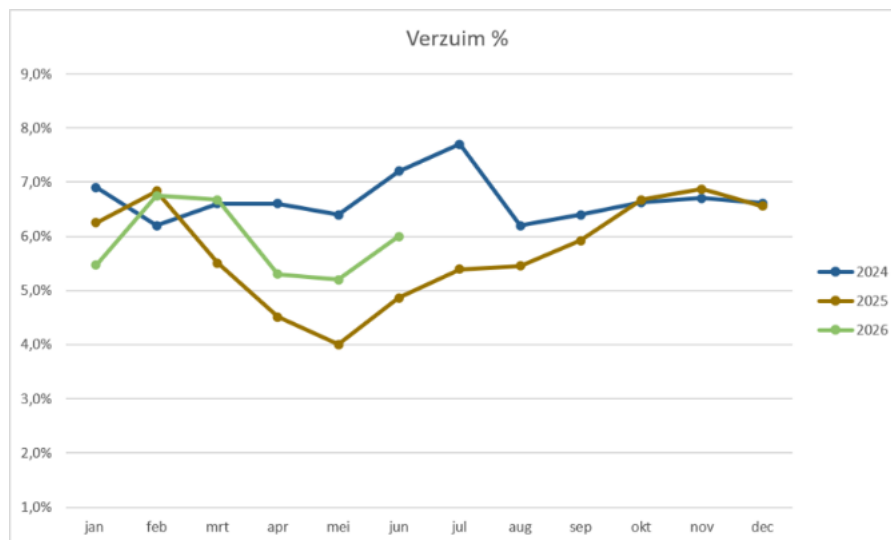
De arbeidsmarkt is gunstig; medewerkers vinden relatief eenvoudig een andere baan. We slagen er ook in om nieuwe medewerkers aan te trekken. Toch merken we dat het invullen van sommige functies meer inspanning vraagt. Vacatures op gebied van o.a. verkeer, ruimtelijke ontwikkeling, riolering en water, juridische en financiële

functies zijn moeilijk te vervullen. Daarom blijven we in 2027 investeren in arbeidsmarktcommunicatie. Om op het juiste moment zichtbaar en aantrekkelijk werkgever te zijn.

Bij omliggende gemeenten en ook landelijk is een vergelijkbaar beeld te zien. De verwachting is dat de arbeidsmarkt in beweging blijft. Aantrekkelijk werkgeverschap is het sleutelwoord. Dat begint bij een goede start voor onze nieuwe collega's. We zetten in op het behouden van medewerkers, door te investeren in hun loopbaan bij de gemeente. In 2027 blijft de focus op vitaliteit en inzetbaarheid en leren en ontwikkelen. We stimuleren ontwikkeling, bieden perspectief en moedigen interne doorstroom aan. Zo zorgen we ervoor dat talenten behouden blijven en medewerkers zich kunnen blijven ontwikkelen binnen onze organisatie.

Ontwikkeling ziekteverzuim

Verzuim			2024	2025	2026
	2024	2025	jan-jun	jan-jun	jan-jun
Verzuim %	6.7%	5.7%	6.7%	5.3%	5.9%
benchmark A&O gemeenten 20000-50000	6.3%	6.5%			

Het verzuim geeft een wisselend beeld. In 2025 daalde het verzuim in de zomer fors. Deze gebruikelijke "zomer-dip" die in 2025 terug was, is in 2026 niet zo diep geworden. Oorzaken van hoger verzuim liggen met name in een stijging of daling van het langdurig verzuim. Het korte verzuim is stabiel laag. Doelstelling voor 2027 is een stabiel lager verzuim over de hele organisatie. Dit doen we door in te zetten op preventie en actieve begeleiding bij verzuim. Ons vitaliteitsprogramma heeft mede tot doel het verzuim zo laag mogelijk te houden.

4.7. Paragraaf Verbonden partijen

4.7.1. Algemeen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente een zetel in het bestuur heeft of stemrecht heeft bij de vergaderingen. Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële middelen in het bedrijf heeft geïnvesteerd, c.q. gestoken. Als het bedrijf failliet gaat, is de kans groot dat de gemeente de beschikbare financiële middelen kwijt is. Ook bij problemen bij de verbonden partij kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld en kunnen kosten verhaald worden op de gemeente.

Een partij die ieder jaar een subsidie krijgt, waar geen tegenprestatie tegenover staat is geen verbonden partij. In de 'Nota Verbonden Partijen' zijn regels vermeld voor het aangaan van diverse nieuwe samenwerkingen. Het proces van deelnemingen is een dynamisch gebeuren.

4.7.2. Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Wij streven ernaar om het bestuurlijk en financieel belang te houden in die organisaties die een bijdrage leveren aan het openbaar belang en waarvan de activiteiten aansluiten bij het beleid zoals dat door de gemeente wordt gevoerd. Beleidswijzigingen voor specifieke verbonden partijen worden voor zover nodig of wenselijk afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

4.7.3. Verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt

De verbonden partijen van de gemeente bestaan uit de gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en publiekrechtelijke rechtspersonen.

4.7.4. Voornemens tot het aangaan, wijzigen en/of beëindigen van nieuwe bestuurlijke participaties

Verwacht wordt dat de gemeente op korte termijn geen bestuurlijke participaties zal aangaan, wijzigen of beëindigen.

4.7.5. Risico's

Bij het deelnemen in een verbonden partij kan de gemeente risico's lopen. Te denken valt onder andere aan:

- hoogte van de dividenduitkering;
- aansprakelijkheid bij faillissement;
- hogere bijdragen bij exploitatietekorten bij gemeenschappelijke regelingen.

4.7.6. Beheersmaatregelen

Om de risico's te beperken zijn de volgende maatregelen getroffen:

- de gemeenschappelijke regelingen moeten jaarlijks vóór 15 april hun ontwerpbegroting en voorlopige jaarrekening naar de gemeenteraden zenden;
- bij de rechtspersonen (onder andere nutsbedrijven) heeft de gemeente, via de portefeuillehouder inspraak bij de behandeling tijdens de aandeelhoudersvergaderingen.

Bij de verschillende programma's worden de specifieke risico's van de verbonden partijen vermeld. Verder treft u in bijlage 8 het overzicht aan van de verbonden partijen.

4.7.7. Resumé

Hieronder treft u een beknopt overzicht aan van dividenduitkeringen, rente-inkomsten en verschuldigde bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.

bedragen x € 1.000

Dividend/renteversoeding	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2. Sterke sociale basis			
N.V. Noordwestgroep te Steenwijk	-	-	-
4. Duurzaamheid, energie en klimaat			
N.V. Rova Holding te Zwolle	195	191	200
7. Financiën en bedrijfsvoering			
Enexis N.V. te Den Bosch	258	203	99
Enexis N.V. te Den Bosch - renteversoeding	14	14	14
CSV Amsterdam B.V.	17	-	-
N.V. Vitens te Apeldoorn	-	-	-
N.V. Rendo te Meppel	1.103	1.421	1.399
N.V. Rova Holding te Zwolle - renteversoeding	81	81	81
Wadinko N.V. te Zwolle	82	82	82
N.V. B.N.G. te Den Haag	325	183	325
Totaal dividend/renteversoeding	2.075	2.174	2.200

bedragen x € 1.000

Gemeentelijke bijdragen	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
5. Leefbaarheid			
Veiligheidsregio IJsselland te Zwolle	3.847	4.029	4.172
2. Sterke sociale basis			
GGD IJsselland te Zwolle	2.039	2.171	2.569
Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland (vh BVO IJsselland)	168	198	-
4. Duurzaamheid, energie en klimaat			
Omgevingsdienst IJsselland (OD)	1.466	1.591	1.780
7. Financiën en bedrijfsvoering			
Collectie Overijssel	-	-	pm
Totaal gemeentelijke bijdragen	7.520	7.989	8.521

bedragen x € 1.000									
Overzicht verbonden partijen	Progr.	Omvang belang	Financiële bijdrage	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Risico's	Verwacht resultaat
			2027	1-1-2027	31-12-2027	1-1-2027	31-12-2027		
Publiekrechtelijke rechtspersonen									
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	7	0,24%	325	nnb	nnb	nnb	nnb	nnb	
Enexis Holding N.V.	7	0,21%	99	5.811.000	5.896.000	7.627.000	8.191.000	185.000	
N.V. Rendo Holding	7	19,98%	1.399	89.160	97.871	149.244	177.988	23.334	
Vitens N.V.	7	1,04%	-	nnb	nnb	nnb	nnb	nnb	
N.V. Rova Holding	4	8,24%	200	48.579	52.614	63.435	77.685	5.492.000	
Wadinko N.V.	7	5,00%	82	85.458	88.458	12.499	14.999	4.500.000	
Noordwestgroep N.V.	2	100,00%	-	nnb	nnb	nnb	nnb	nnb	
Stichtingen									
Stichting Weerribben-Wieden	6		320	nnb	nnb	nnb	nnb	nnb	
Gemeenschappelijke regelingen									
Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD) IJsselland	2		2.569	3.081	3.081	8.069	8.193	-	
Veiligheidsregio IJsselland	5		4.172	3.960	5.750	38.138	51.985	-	
Omgevingsdienst IJsselland	4		1.780	316	367	3.441	9.070	-	
RSJ IJsselland (regionaal servicepunt)	2		-	-	-	-	-	-	
Collectie Overijssel	7		pm	1.318	749	749	1.484	-	

4.8. Paragraaf Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen

4.8.1. Algemeen

In de 'Paragraaf Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen' wordt ingegaan op de vermogenspositie van het grondbedrijf op basis van geactualiseerde exploitatieopzetten van de diverse complexen. Tevens zijn de diverse risico's beschreven.

Op basis van de bijgestelde grondexploitaties is de vermogenspositie van het grondbedrijf in beeld gebracht.

4.8.2. Uitgangspunten

De programma begroting 2027-2030 is gebaseerd op:

- het grondbeleid 2024-2028;
- het volkshuisvestingprogramma 2026-2031;
- de prestatieafspraken Steenwijkerland 2023-2027.

4.8.3. Toelichting op diverse projecten

Wanneperveen

De gemeente ontwikkelt een bijzonder, groen woongebied en nieuw kind centrum in Wanneperveen. De planlocatie grenst aan bestaand bebouwd gebied en ligt in het agrarische landschap tussen de kern Wanneperveen en het natuurgebied de Wieden. Er zijn binnen het plan 18 vrije kavels van 8 vrijstaande en 10 twee-onder-één kapwoningen, 13 kavels in drie blokken voor 13 rijwoningen en 1 kavel voor 6 patio-woningen. Het omgevingsplan is inmiddels vastgesteld en in werking getreden. Ook de grondexploitatie (GREX) is geactiveerd.

Voor de stikstofaspecten is bij de provincie een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit ingediend. Zodra deze vergunning is verleend, kan worden gestart met de uitgifte van de bouw kavels.

Oldemarkt

De gemeente werkt aan de ontwikkeling van woonwijk Oosterbroek II, een aantrekkelijke nieuwe woonomgeving aan de rand van het dorp (ten oosten van de Telwal en ten noorden van de Windsingel). In deze wijk is ruimte voor circa 130 woningen. De gemeente en Roosdom Thijhuis hebben een intentieovereenkomst getekend. Een belangrijke stap in de planvorming is inmiddels gezet: het ontwerp-omgevingsplan heeft ter inzage gelegen.

Steenwijkerwold – De Beek

In Steenwijkerwold is behoefte aan extra woningen. Om te voldoen aan de doelen uit de Woonagenda 2022-2026 moeten er nog ongeveer 72 woningen worden gebouwd. Aan De Beek, aan de rand van het dorp, heeft de gemeente twee kavels in eigendom. Eén van deze kavels ligt momenteel braak en de andere wordt gebruikt als evenemententerrein. De eerste aandacht gaat uit naar de ontwikkeling van de braakliggende locatie. De gemeente werkt hierbij samen met de werkgroep Wonen Steenwijkerwold. Samen wordt gekeken naar een passende invulling van het gebied die aansluit bij de wensen van het dorp. Het ontwerp-omgevingsplan heeft inmiddels ter inzage gelegen. Hiermee is een belangrijke stap gezet in de voorbereiding van de woningbouwontwikkeling. Tijdens de verdere planuitwerking worden het stedenbouwkundig plan, het definitieve omgevingsplan en de grondexploitatie uitgewerkt. Zodra deze plannen gereed zijn, worden ze ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

Uitbreiding bedrijventerrein Vollenhove

Het onderwerp stikstof is van invloed op de mogelijke uitbreiding van het bedrijventerrein Schaarkampen in Vollenhove. De provincie Overijssel heeft aangegeven dat zij tot 1 februari 2027 geen aan natuur gerelateerde

aanvragen zullen behandelen en beraadt zich op de aanpak. Dat betekent dat wij wachten op een reactie van de provincie voordat wij verder gaan met het project.

Blokzijl Noordermaten 4

Het onherroepelijke bestemmingsplan voorziet in 80 woningen. In de eerste fase zijn 34 woningen nagenoeg gerealiseerd. De uitwerking van het overige plangebied wacht op positieve reacties qua stikstof en netcongestie. In dat uitwerkingsgebied wordt rekening gehouden met een planologische procedure, waardoor 8 woningen worden vervangen door de nieuw te bouwen school.

Steenwijk Zuidoost

In Steenwijk Zuidoost is de PFAS-verontreiniging gesaneerd en het bouwrijp maken grotendeels gereed. Het bestemmingsplan is onherroepelijk en de eerste fase van 35 woningen is in de verkoop. Begin 2027 zal de bouw van de koopwoningen en 21 sociale huurwoningen starten.

Belt-Schutsloot

Voor een (gemeentelijk) perceel aan de Vaste Belterweg is een planologische procedure gestart voor de bouw van 21 woningen. Na ontvangst van een positief besluit van de provincie (stikstof) wordt het plan ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad.

Kornputkwartier – Steenwijk

Het bouw- en woonrijp maken van fase 4 is gestart. Het bouwrijp maken is inmiddels afgerond, waarmee tevens de eindfase van het projectgebied Kornputkwartier is aangebroken. Onderdeel van fase 4 is de samenwerking met een bouwonderneming voor de ontwikkeling en verkoop van kavels en woningen in een groot deel van het plangebied. Naar verwachting is circa 50% van de woningen in 2026 verkocht en in aanbouw. De kavels voor vrijstaande koopwoningen en enkele twee-onder-een-kapwoningen worden door de gemeente zelf te koop aangeboden. De locatie "Stormbaan", die onderdeel uitmaakt van de grondexploitatie, wordt in 2026 bouwrijp gemaakt en vervolgens overgedragen aan Woonconcept Wonen Groep (WWG) voor de realisatie van sociale huurwoningen en sociale huurappartementen.

Bergwold - Tuk

De gemeente heeft gronden aangekocht en ontwikkeld op het voormalige terrein van Herwijnen een divers programma aan woningen met ruimte voor de natuur. Er wordt uitgegaan van 40 tot 50 woningen. Het participatieproces loopt nog waarbij de verkeersafwikkeling een zorgpunt is voor de omgeving. De exacte invulling van het plangebied zal in het omgevingsplan worden weergegeven, dat in 2027 in procedure gaat nadat eind 2026 het stedenbouwkundig plan definitief is geworden.

Kalverstraat 19 – Steenwijk

De realisatie van 13 huurappartementen door de ontwikkelaar wordt afgestemd op de locatie waarbij de archeologie en de museumontwikkeling in de Spijkervetstallen aandachtspunten zijn.

Woningbouw Eesveen, voormalig Smiths

De ontwikkeling van woningbouw kan door afspraken met de aanliggende grondeigenaar en de ontwikkelaar een volgende fase in. De onderzoeken en procedures worden opgestart om te komen tot een omgevingsplan voor een gedifferentieerd woningaanbod.

Sint Jansklooster

Het TAM IMRO plan voor de bouw van 22 woningen aan de Schaarkampen is door de raad vastgesteld. Het betreft een particuliere ontwikkeling waarbij een agrarisch bedrijf wordt gestaakt.

4.8.4. Oppen Swolle Vollenhove

Dit betreft een woningbouwlocatie die wordt ontwikkeld door bouwonderneming Heutink. Het ontwerpomgevingsplan voor Oppen Swolle heeft inmiddels ter inzage gelegen. De verwachting is dat de gemeenteraad eind 2026 een besluit neemt over het plan. Het ontwerp voorziet in de realisatie van 271 woningen en een ontsluiting via een nieuwe rotonde aan de Oppen Swolle.

4.8.5. Uitbreiding woonwagenstandplaatsen

Het woonwagenbeleid 2025 wordt nader uitgewerkt, zodat in Steenwijk 14 tot 27 extra woonwagenstandplaatsen kunnen worden toegevoegd aan de bestaande voorraad. Het voornemen is om bij de bestaande locaties aan de Parallelweg en de Verlaatseweg circa zeven extra standplaatsen te realiseren. Daarnaast worden één à twee nieuwe locaties ontwikkeld om te voorzien in de huidige woonbehoefte.

4.8.6. Parameters

Jaarlijks worden de parameters kosten- en opbrengstenstijging ten behoeve van de Meerjarenbegroting Grondexploitaties (MBG) opnieuw vastgesteld. Voor de gemeente heeft Pas BV (Planeconoom) een adviesrapport opgesteld. Bij de onderbouwing van dit adviesrapport is gebruik gemaakt van actuele statistieken, marktanalyses en praktijkervaringen uit recente gebiedsontwikkelingen bij Pas BV.

Bij de analyse is zowel gekeken naar de prijspeilaanpassing op korte termijn, gebaseerd op recente marktontwikkelingen, als naar de langetermijnontwikkeling, waarbij structurele trends en onzekerheden in de bouw- en vastgoedmarkt zijn meegenomen.

In de MBG 2026 en verder zijn de parameters voor de komende begrotingsperiode opnieuw vastgesteld op basis van het adviesrapport van PAS BV. Voor de komende jaren zijn deze als volgt vastgesteld.

Overzicht parameter	1-1-2026	2026	2027	2028 e.v.
Kostenindex	3,75%	3,00%	3,00%	2,50%
Opbrengstenindex	5,00%	4,50%	2,50%	2,50%
Rekenrente	0,60%	0,45%	0,60%	0,60%
Discontovoet	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

4.8.7. Stikstof en gebiedsontwikkeling

Juridisch kader en jurisprudentie intern salderen

Eind 2024 en begin 2025 heeft Raad van State twee uitspraken gedaan over het intern salderen met stikstofruimte. De kern van deze jurisprudentie is dat intern salderen niet langer mag worden betrokken bij de voortoets om te onderbouwen dat een project geen significante gevolgen heeft voor Nature 2000-gebieden. Doordat intern salderen niet meer kan worden toegepast in de voortoets, zijn projecten waarbij stikstofemissie vrijkomt en intern wordt gesaldeerde in beginsel vergunningsplichtig geworden. Hiervoor is een omgevingsvergunning voor Nature 2000-activiteit vereist. Daarnaast moet een passende beoordeling worden opgesteld en dient te worden onderbouwd dat wordt voldaan aan het additionaliteitsvereiste.

Provinciale situatie en vergunningverlening in Overijssel

De provincie Overijssel neemt inmiddels deze natuurvergunningaanvragen weer in behandeling. De afhandeling van deze aanvragen verloopt in de praktijk echter zeer afwachtend en vertraagd.

Dit heeft twee voornamen redenen:

Landelijke keuzes bufferzones

Er worden op dit moment landelijke keuzes gemaakt ten aanzien van de instelling van bufferzones van 500 tot 1000 meter rondom Natura 2000-gebieden. Zolang hierover landelijk geen definitieve helderheid bestaat, hanteert de provincie een terughoudende lijn bij het beoordelen van aanvragen.

Beoordelingswijze Gedeputeerde Staten van Overijssel

Gedeputeerde Staten (GS) beraadt zich nog over een nieuwe beoordelingswijze voor de vergunningverlening. Op dit moment neigt deze koers eerder naar een nieuwe vorm van bestuurlijke afwegingen per casus dan naar een vastomlijnd beleidskader. Dit maakt een onderbouwing bij een additionaliteitstoets zeer complex en zorgt vaak voor vertraging.

Mogelijke consequenties voor ontwikkelinvesteringen

De combinatie van de jurisprudentie van de Raad van State, de trage provinciale vergunningverlening en de onzekerheid over kaders kan directe gevolgen hebben voor de projecten en grondexploitaties.

Vertraging in doorlooptijden

De afwachtende houding bij de vergunningverlening door de provincie leidt tot langere doorlooptijden voor ruimtelijke projecten (zoals woningbouw en bedrijventerreinen).

Verhoogde onderbouwingsplicht

Ontwikkelingen vragen om een extra zorgvuldige en uitgebreide ecologische en juridische onderbouwing (passende beoordeling en additionaliteitstoets). Dit leidt tot ook tot langere doorlooptijden.

Impact op grondexploitaties

De vertraging bij ruimtelijke projecten kunnen financiële risico's met zich mee brengen, waaronder stijgende rente- en voorbereidingskosten en een verlate gronduitgifte. In de grondexploitaties dient hiermee rekening gehouden bij het bepalen van de fasering en het risicoprofiel.

Actieve projectmonitoring

Gezien de bestuurlijke afwegingen binnen de provincie en de landelijke besluitvorming nu nog niet duidelijk zijn, bestaat er een risico dat bij lopende projecten in sommige gevallen tijdig bijgestuurd moet worden om juridische risico's te beperken.

4.8.8. Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente is verwoord in de 'Nota Grondbeleid 2024-2028'. Conform deze nota voeren we de komende jaren een faciliterend grondbeleid uit, tenzij vanwege volkshuisvestings- en economische redenen actief grondbeleid gewenst is. Voor verdere inhoud van het grondbeleid wordt verwezen naar de genoemde nota.

4.8.9. Woningbouw

Het Volkshuisvestingsprogramma 2026-2031 vervangt de Woonagenda Steenwijkerland 2022-2026. In het Volkshuisvestingsprogramma wordt ook gekeken naar thema's die raken aan wonen, zoals duurzaamheid en leefbaarheid. Het Volkshuisvestingsprogramma straks ook gebruikt om nieuwe afspraken te maken met de corporaties en hun huurdersverenigingen. Dit document hangt als programma onder de Omgevingsvisie.

De woningbouwopgave richt zich op het realiseren van circa 1.600 tot 2.100 extra woningen tot 2035 voor de lokale woningbehoefte. Daarnaast bestaat de ambitie om op de langere termijn nog eens 1.000 tot 1.500 woningen toe te voegen, voornamelijk in Steenwijk, om tegemoet te komen aan de bovenregionale woningvraag. Deze omvangrijke opgave kan niet uitsluitend worden gerealiseerd met gemeentelijke projecten. Daarom wordt nadrukkelijk ingezet op samenwerking met partners, waaronder woningcorporaties, zorgorganisaties, dorpsbelangen, inwoners, ontwikkelaars en bouwbedrijven. Het Volkshuisvestingsprogramma biedt een helder inzicht in de woningbehoefte binnen de gemeente en vertaalt deze naar een maatwerkgerichte aanpak per kern.

De verwachting per 1-1-2026 is dat vanuit de gemeentelijke grondexploitaties de gronden onder 256 te realiseren woningen worden uitgegeven waarvan 55 stuks particulier en 201 stuks projectmatig. Iets meer dan de helft daarvan bevindt zich in het project Kornputkwartier in Steenwijk. De verwachting is dat het merendeel van de gronduitgifte in de jaren 2026 t/m 2028 plaats zal vinden, namelijk totaal 213 stuks. De gronden onder de 256 te realiseren woningen zijn als volgt verdeeld naar woningtype:

Te realiseren woningen		Aantal	Percentage
Sociaal		65	25%
Rijwoning		102	40%
2 [^] 1-kap		48	19%
Vrijstaand		41	16%
Totaal		256	100%

4.8.10. Bedrijven

Nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen, zoals Schaarkampen te Vollenhove, lopen op dit moment veel vertraging op door de stikstof problematiek. De provincie Overijssel heeft aangegeven dat zij tot 1 februari 2027 geen natuur gerelateerde aanvragen zullen behandelen en beraadt zich op de aanpak. Dit betekent dat wij op dit moment alleen nog aanbod hebben op Esserwold, Woldmeenthe en Boterberg-Zuid.

In de visie Steenwijk is wel rekening gehouden met uitbreiding en/of nieuwe ontwikkel locaties maar dit is een lange termijn ontwikkeling. Voor de korte termijn wordt er op dit moment gekeken of er beweging is te krijgen op het Zonnepark Oldemarkt en nieuwe invulling voor de kavels op de Woldmeenthe.

Ook zijn voorzichtige gesprekken met de gemeente Meppel voor de ontwikkeling van een gezamenlijke bedrijventerrein

4.8.11. Resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel zijn de geprognosticeerde resultaten weergegeven van de grondexploitaties voor woningbouw en bedrijventerreinen.

bedragen x € 1.000

Resultaten grondexploitaties	Boekwaarde 1-jan-2026	Verwacht saldo (- = positief; + = negatief)	
		Eindwaarde	Startwaarde
Woningbouw onderhanden	5.759	- 2.510	- 2.181
Industrieterreinen onderhanden	- 111	- 640	- 523
Totaal	5.648	- 3.150	- 2.704

In de tabel worden zowel de startwaarde als eindwaarde weergegeven. De eindwaarde komt tot stand door alle resultaten die in de toekomst worden behaald bij elkaar op te tellen. Door alle toekomstige resultaten terug te rekenen naar vandaag de dag (netto contante waarde) en deze vervolgens bij elkaar op te tellen ontstaat het totale resultaat op startwaarde voor het grondbedrijf.

Het verwachte resultaat op startwaarde per 1 januari 2026 van alle grondexploitaties woningbouw en bedrijventerreinen bedraagt circa € 2,7 miljoen voordelig.

In onderstaande tabel is de winstverwachting voor de komende begrotingsperiode 2027-2030 weergegeven.

bedragen x € 1.000

Meerjarige winstprognose Grondexploitatie	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Woningbouw	164	269	548	324	377
Bedrijventerreinen	189	-	-	-	-
Verwachte prognose grondexploitatie	354	269	548	324	377

In totaal wordt er circa € 1,87 miljoen aan winst verwacht tot en met 2030.

4.8.12. Risico's

Het risicoprofiel van het gemeentelijke grondbedrijf wordt jaarlijks bepaald op basis van de RISMAN-methode. Hierin wordt ingegaan op algemene risico's en project specifieke risico's. Van de project specifieke risico's wordt vervolgens aangegeven of deze kwantitatief of kwalitatief van aard zijn. De beide soorten risico's worden omgezet in een bedrag voor de hoogte van het risico per project. Uitgangspunt is dat de kans dat alle onderkende risico's zich op exact hetzelfde moment zullen voordoen 75% is (met een bandbreedte van 105%). Dit percentage sluit aan bij de richtlijnen die worden gehanteerd door de Vereniging van Grondbedrijven (70-80%). Dit leidt vervolgens tot de risicobepaling in de vorm van één risicobedrag, oftewel het risicoprofiel. In de tabel hieronder is een overzicht te zien van de risicobepaling. Het actuele risicoprofiel van het grondbedrijf bedraagt circa € 1,274 miljoen.

bedragen x € 1.000

Risico's grondexploitatie	Risicobepaling
Woningbouw	1.080
Industrieterreinen	194
Totaal	1.274

Het risicoprofiel van het grondbedrijf wordt tezamen met overige risico's, afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit in de Algemene Reserve vaste buffer.

Bijlage 1. Vervangingsinvesteringen

Bedragen x € 1

Vervangingsinvesteringen	Investering	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
DIRECTIE					
Openbare werken (Tractie)					
Te reserveren voor 2028- 2030	1.440.000	-	54.850	119.713	129.806
Beschikbaar te stellen voor 2027	435.000	69.600	53.340	52.080	50.820
Totaal benodigd	1.875.000	69.600	108.190	171.793	180.626
Totaal beschikbaar		66.784	112.056	164.830	160.462
In te boeken verkopen		-	-	-	-
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		- 2.816	3.866	- 6.963	- 20.164
Ondersteuning (ICT)					
Te reserveren voor 2028- 2030	400.000		28.000	55.250	81.750
Beschikbaar te stellen voor 2027	100.000	28.000	27.250	26.500	25.750
Totaal benodigd	500.000	28.000	55.250	81.750	107.500
Totaal beschikbaar		28.708	56.635	60.621	110.188
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		708	1.385	- 21.129	2.688
Facilitair					
Te reserveren voor 2028- 2030	190.000		15.700	23.690	31.470
Beschikbaar te stellen voor 2027	47.500	15.700	7.990	7.780	7.570
Totaal benodigd	237.500	15.700	23.690	31.470	39.040
Totaal benodigd, incl. bedrijfsvoering		-	-	-	-
Totaal beschikbaar		17.016	25.056	33.184	38.604
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		1.316	1.366	1.714	- 436
DIRECTIE: Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		- 792	6.617	- 26.378	- 17.912
BEGRAAFPLAATSEN					
Begraafplaatsen					
Te reserveren voor 2028- 2030	40.000	-	-	6.200	6.050
Beschikbaar te stellen voor 2027	-	-	-	-	-
Totaal benodigd	40.000	-	-	6.200	6.050
Totaal beschikbaar		-	-	6.355	6.201
BEGRAAFPLAATSEN: Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		-	-	155	151
TOTAAL: Tekort (-) / Overschot (+) kap.lasten		- 792	6.617	- 26.223	- 17.761
TOTAAL: Beschikbaar te stellen krediet voor 2027	582.500				
Beschikbare vrijvallende kapitaallasten		5.191	3.454	6.004	5.567
Ten gunste van/ten laste van begrotingssaldo		- 4.399	- 10.071	20.219	12.194
Restant vrijvallende kapitaallasten (- is tekort)		-	-	-	-

Bijlage 2. Resultaat programmabegroting per taakveld

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten						
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning	- 33.285	- 30.787	- 31.030	- 31.357	- 32.950	- 30.979
0.1 Bestuur	- 5.019	- 2.916	- 2.840	- 2.620	- 2.620	- 2.617
0.2 Burgerzaken	- 2.497	- 2.355	- 2.282	- 2.271	- 2.271	- 2.271
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 5.129	- 2.479	- 2.905	- 2.761	- 2.675	- 2.853
0.4 Overhead	- 19.503	- 22.499	- 23.594	- 24.238	- 25.849	- 23.719
0.5 Treasury	- 301	- 428	- 488	- 595	- 587	- 571
0.61 OZB woningen	- 756	- 827	- 781	- 781	- 781	- 781
0.62 OZB niet-woningen	- 1	- 75	- 76	- 76	- 76	- 76
0.64 Belastingen overig	- 14	- 52	- 53	- 53	- 53	- 53
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gem	-	-	936	936	936	936
0.8 Overige baten en lasten	- 66	844	1.052	1.102	1.027	1.027
1. Veiligheid	- 5.452	- 5.807	- 6.029	- 5.828	- 5.828	- 5.828
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 3.877	- 4.061	- 4.247	- 4.247	- 4.247	- 4.247
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 1.575	- 1.746	- 1.781	- 1.581	- 1.581	- 1.581
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 10.291	- 13.445	- 11.681	- 11.798	- 12.153	- 12.119
2.1 Verkeer en vervoer	- 8.604	- 11.361	- 9.676	- 9.755	- 10.134	- 10.064
2.2 Parkeren	- 166	- 253	- 296	- 295	- 294	- 290
2.3 Recreatieve havens	- 102	- 146	- 154	- 154	- 157	- 161
2.4 Economische havens en waterwegen	- 1.336	- 1.613	- 1.474	- 1.513	- 1.487	- 1.523
2.5 Openbaar vervoer	- 83	- 72	- 81	- 81	- 81	- 81
3. Economie	- 2.972	- 6.477	- 3.106	- 2.690	- 2.555	- 2.485
3.1 Economische ontwikkeling	- 1.771	- 2.374	- 1.512	- 1.116	- 1.116	- 1.116
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	35	- 1.273	- 291	- 291	- 191	- 121
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 16	- 118	- 18	- 18	- 18	- 18
3.4 Economische promotie	- 1.220	- 2.712	- 1.285	- 1.264	- 1.230	- 1.230
4. Onderwijs	- 5.478	- 10.648	- 8.487	- 8.632	- 8.852	- 8.858
4.2 Onderwijshuisvesting	- 2.185	- 7.529	- 5.383	- 5.559	- 5.780	- 5.786
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 3.294	- 3.120	- 3.104	- 3.073	- 3.073	- 3.073
5. Sport, cultuur en recreatie	- 13.086	- 19.497	- 15.182	- 13.388	- 12.809	- 12.892
5.1 Sportbeleid en activering	- 742	- 656	- 655	- 655	- 655	- 655
5.2 Sportaccommodaties	- 3.525	- 4.041	- 3.631	- 4.024	- 3.369	- 3.371
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	- 1.109	- 1.054	- 1.392	- 1.504	- 1.499	- 1.576
5.4 Musea	- 794	- 6.497	- 890	- 890	- 889	- 889
5.5 Cultureel erfgoed	- 805	- 401	- 184	- 184	- 184	- 184
5.6 Media	- 1.235	- 1.331	- 1.316	- 1.088	- 1.100	- 1.099
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 4.876	- 5.517	- 7.115	- 5.042	- 5.112	- 5.118

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
6. Sociaal domein	- 88.177	- 93.665	- 84.000	- 82.773	- 79.857	- 79.919
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 14.834	- 19.513	- 10.067	- 9.810	- 9.823	- 9.807
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	- 68	- 51	- 52	- 52	- 52	- 52
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	- 913	- 1.153	- 1.029	- 952	- 813	- 813
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	- 166	- 556	- 342	- 342	- 342	- 342
6.3 Inkomensregelingen	- 22.159	- 24.179	- 23.829	- 23.814	- 23.814	- 23.814
6.4 WSW en beschut werk	- 8.294	- 8.282	- 7.908	- 7.769	- 7.729	- 7.807
6.5 Arbeidsparticipatie	- 4.783	- 3.868	- 4.147	- 4.027	- 4.028	- 4.028
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	- 946	- 1.144	- 1.144	- 1.144	- 1.144	- 1.144
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	- 6.985	- 8.077	- 8.469	- 8.259	- 5.557	- 5.557
6.712 Begeleiding (WMO)	- 6.405	- 6.127	- 6.077	- 6.027	- 5.977	- 5.977
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	- 16	- 30	- 30	- 30	- 30	- 30
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	- 1.095	- 837	- 829	- 829	- 829	- 829
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	- 9.016	- 10.495	- 10.637	- 10.280	- 10.279	- 10.279
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	- 12	- 11	- 10	- 10	- 10	- 10
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	- 1.550	- 1.628	- 1.624	- 1.624	- 1.624	- 1.624
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	- 4.466	- 4.550	- 4.903	- 4.903	- 4.903	- 4.903
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	- 155	- 158	- 156	- 156	- 156	- 156
6.791 PGB WMO	- 311	- 253	- 203	- 203	- 203	- 203
6.792 PGB Jeugd	- 540	- 785	- 779	- 779	- 779	- 779
6.811 Beschermd wonen (WMO)	- 8	- 32	- 33	- 33	- 33	- 33
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	- 330	- 200	-	-	-	-
6.821 Jeugdbescherming	- 1.545	- 1.449	- 1.445	- 1.445	- 1.445	- 1.445
6.822 Jeugdreclassering	- 173	- 289	- 287	- 287	- 287	- 287
6.91 Coördinatie en beleid WMO	- 1.500	-	-	-	-	-
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	- 1.909	-	-	-	-	-
7. Volksgezondheid en milieu	- 18.386	- 17.944	- 19.097	- 17.330	- 17.376	- 17.456
7.1 Volksgezondheid	- 2.888	- 2.840	- 2.594	- 2.594	- 2.594	- 2.594
7.2 Riolering	- 4.311	- 4.256	- 4.464	- 4.445	- 4.466	- 4.527
7.3 Afval	- 5.476	- 5.563	- 6.461	- 6.435	- 6.435	- 6.435
7.4 Milieubeheer	- 4.985	- 4.516	- 4.764	- 3.043	- 3.064	- 3.088
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 726	- 770	- 813	- 812	- 816	- 812
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	- 8.488	- 11.440	- 11.511	- 9.475	- 7.800	- 7.471
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 2.270	- 2.236	- 2.766	- 2.387	- 2.237	- 2.230
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	- 1.930	- 3.750	- 4.377	- 2.782	- 1.326	- 1.312
8.3 Wonen en bouwen	- 4.288	- 5.454	- 4.368	- 4.306	- 4.237	- 3.929
Totaal Lasten	- 185.616	- 209.712	- 190.123	- 183.271	- 180.180	- 178.008

Alle taakvelden	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning	134.389	133.749	138.026	133.669	132.906	135.342
0.1 Bestuur	35	11	11	11	11	11
0.2 Burgerzaken	984	953	1.003	929	929	929
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.767	703	492	641	639	562
0.4 Overhead	1.418	1.568	1.559	1.559	1.559	1.559
0.5 Treasury	2.003	2.200	2.028	2.126	2.324	2.323
0.61 OZB woningen	5.375	5.429	5.625	5.625	5.625	5.625
0.62 OZB niet-woningen	3.657	3.828	3.924	3.924	3.924	3.924
0.63 Parkeerbelasting	29	12	12	12	12	12
0.64 Belastingen overig	5	48	48	48	48	48
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gem	118.874	118.999	123.324	118.793	117.835	120.350
0.8 Overige baten en lasten	242	-	-	-	-	-
1. Veiligheid	258	232	238	238	238	238
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	229	200	205	205	205	205
1.2 Openbare orde en veiligheid	29	32	33	33	33	33
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	680	1.954	534	594	912	763
2.1 Verkeer en vervoer	536	1.746	394	454	772	623
2.3 Recreatieve havens	58	62	63	63	63	63
2.4 Economische havens en waterwegen	81	141	71	71	71	71
2.5 Openbaar vervoer	5	6	6	6	6	6
3. Economie	3.968	4.545	3.519	3.519	3.519	3.519
3.1 Economische ontwikkeling	271	-	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	799	302	120	120	120	120
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	22	30	31	31	31	31
3.4 Economische promotie	2.876	4.213	3.368	3.368	3.368	3.368
4. Onderwijs	1.388	1.092	1.052	1.052	1.052	1.052
4.2 Onderwijshuisvesting	-	45	79	79	80	80
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.388	1.048	973	973	973	973
5. Sport, cultuur en recreatie	2.122	3.754	773	721	721	721
5.1 Sportbeleid en activering	403	122	3	3	3	3
5.2 Sportaccommodaties	922	921	690	690	690	690
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	24	0	0	0	0	0
5.4 Musea	32	2.688	4	4	4	4
5.5 Cultureel erfgoed	313	5	5	5	5	5
5.6 Media	44	- 1	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	384	19	72	20	20	20

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
6. Sociaal domein	33.055	35.576	22.307	23.401	23.502	23.502
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	12.010	10.055	202	181	181	181
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	49	275	1	1	1	1
6.3 Inkomensregelingen	16.286	18.249	18.614	18.614	18.614	18.614
6.5 Arbeidsparticipatie	1.175	40	40	40	40	40
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	24	59	60	60	60	60
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	503	399	390	658	658	658
6.712 Begeleiding (WMO)	14	-	-	-	-	-
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-	-	-	647	648	648
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	- 272	-	-	-	-	-
6.811 Beschermd wonen (WMO)	3.123	6.500	3.000	3.200	3.300	3.300
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	142	-	-	-	-	-
7. Volksgezondheid en milieu	16.739	14.543	14.588	14.601	14.589	14.691
7.1 Volksgezondheid	501	267	12	12	12	12
7.2 Riolering	6.433	6.524	6.748	6.762	6.750	6.852
7.3 Afval	6.884	6.994	6.969	6.967	6.967	6.967
7.4 Milieubeheer	2.301	107	107	107	107	107
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	619	650	753	753	753	753
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	5.211	7.175	6.717	5.387	3.693	3.366
8.1 Ruimte en leefomgeving	37	76	78	78	78	78
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.899	3.806	4.521	3.206	1.526	1.564
8.3 Wonen en bouwen	3.274	3.293	2.118	2.104	2.089	1.724
Totaal Baten	197.809	202.621	187.753	183.182	181.132	183.193
Saldo van baten en lasten	12.194	- 7.091	- 2.370	- 89	952	5.185
Mutatie reserves						
Toevoegingen						
0. Bestuur en ondersteuning	- 12.003	- 17.612	- 2.609	- 2.098	- 1.974	- 1.677
0.10 Mutaties reserves	- 12.003	- 17.612	- 2.609	- 2.098	- 1.974	- 1.677
Totaal Toevoegingen	- 12.003	- 17.612	- 2.609	- 2.098	- 1.974	- 1.677
Onttrekkingen						
0. Bestuur en ondersteuning	13.261	33.281	7.787	4.040	3.554	1.436
0.10 Mutaties reserves	13.261	33.281	7.787	4.040	3.554	1.436
Totaal Onttrekkingen	13.261	33.281	7.787	4.040	3.554	1.436
Mutatie reserves	1.258	15.669	5.178	1.942	1.580	- 241
Resultaat	13.452	8.578	2.808	1.852	2.532	4.944

Bijlage 3. Audit-programma, jaarschijf 2027

In deze bijlage staan de processen onderzocht gaan worden. Door het vaststellen van deze programmabegroting door de gemeenteraad wordt de onderzoeksopdracht voor 2027 bekrachtigd.

WETTELIJKE VEREISTEN		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
ENSIA	Beheersing	In beeld brengen of de informatieveiligheid conform regelgeving wordt uitgevoerd.
SISA	Financiële beheersing	Beoordeling van de besteding van de specifieke uitkeringen van het Rijk.
WPG	Beheersing	In beeld brengen of er wordt voldaan aan de wet politiegegevens.
FISCALE WET- EN REGELGEVING		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
BTW, VPB, IB47 en WKR	Financiële beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond BTW, vennootschapsbelasting, inkomen uit overige werkzaamheden en de . werkkostenregeling conform wordt uitgevoerd.
SAMENLOOP ACCOUNTANTSCONTROLE		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Begrotingsrechtmatigheid	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van het huidige planning- en control instrumentarium. Vaststellen dat de uitgaven passen binnen de geautoriseerde begroting.
Inkopen (incl. betalingsverkeer en prestatielevering)	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Aanbestedingen	Financiële beheersing	In beeld brengen of aanbestedingsprocedures worden uitgevoerd conform de geldende interne en externe beheersingsmaatregelen. Controleren of (indien vereist) een aanbestedingsprocedure (juist) wordt gevolgd.
Investerings en kapitaalgoederen	Financiële beheersing	Vaststellen dat investeringen en activering plaatsvinden o.b.v. de van toepassing zijnde verordening. Vaststellen dat de activa passen binnen de geautoriseerde begroting.
Personeel en salarisadministratie/WKR/WNT	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Belastingen en heffingen	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen (volledigheid van de opbrengst/jaarlijkse herwaardering). Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Uitkeringen en inkomensoverdrachten (incl. participatie)	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.

WMO	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat voorzieningen worden verleend conform de in de verordening gestelde voorwaarden.
Jeugdzorg	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat voorzieningen worden verleend conform de in de verordening gestelde voorwaarden.
Grondbedrijf	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Omgevingsvergunning	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Subsidieverstrekking	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat subsidie is verleend conform de in de subsidieverordening gestelde voorwaarden.
Subsidiebaten	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Leges burgerzaken	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Opbrengsten huren en pachten	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Leerlingenvervoer	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Treasury	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Leges	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Afsluitproces inclusief memoriaalboekingen	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Mutaties en Reserves	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen. Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Begraven	Financiële beheersing	Vaststellen dat de uitvoering plaatsvindt conform geldende wet- en regelgeving.
Algemene uitkering	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Oekraïne	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Verbonden partijen	Financiële beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.

Bijlage 4. Verloop reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Realisatie Ultimo 2025	Begroting Ultimo 2026	Begroting Ultimo 2027	MJR Ultimo 2028	MJR Ultimo 2029	MJR Ultimo 2030
Saldo rekening						
Te verdelen rekeningsaldo	13.452	0	0	0	0	0
Totaal Saldo rekening	13.452	0	0	0	0	0
Algemene reserve						
Algemene reserve - vaste buffer	11.703	12.790	13.280	13.280	13.280	13.280
Algemene reserve - vrij besteedbaar	31.566	29.170	23.589	21.698	20.118	20.359
Totaal Algemene reserve	43.269	41.959	36.869	34.978	33.398	33.639
Bestemmingsreserves overig						
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	103	103	103	103	103	103
Reserve energiecompensatie - maatsch. instellingen	2.761	2.761	2.761	2.761	2.761	2.761
Reserve koppengeld	461	461	453	453	453	453
Reserve startersleningen	4.455	5.455	5.955	5.955	5.955	5.955
Reserve volkshuisvesting	5.027	3.120	2.540	2.490	2.490	2.490
Totaal Bestemmingsreserves overig	12.807	11.899	11.811	11.761	11.761	11.761
Totaal	69.528	53.859	48.680	46.739	45.159	45.400

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Realisatie Ultimo 2025	Begroting Ultimo 2026	Begroting Ultimo 2027	MJR Ultimo 2028	MJR Ultimo 2029	MJR Ultimo 2030
Voorzieningen						
Egalisatievoorziening reiniging	1.323	939	724	510	296	82
Voorziening groot onderhoud wegen	1.169	257	289	577	263	103
Voorziening riolering (exploitatie)	2.415	1.713	1.098	806	527	144
Voorziening RVU	165	81	2	0	0	0
Vz Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	6.565	3.914	3.586	3.713	3.884	3.894
Vz betaalde pensioenen wethouders	2.577	2.389	2.200	2.200	2.200	2.200
VZ Buddenbaum	10	-	-	-	-	-
Vz overdracht wethouderspensioenen	2.125	2.355	2.585	2.585	2.585	2.585
Vz spaarverlof	1.749	1.835	1.965	2.095	2.225	2.355
Vz wachtgeldten collegeleden	567	435	186	27	1	1
Totaal Voorzieningen	18.666	13.918	12.636	12.513	11.980	11.365
Totaal	18.666	13.918	12.636	12.513	11.980	11.365

Bijlage 5. Incidentele baten en lasten per programma

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves -	Begroting	MJR	MJR	MJR
1. Wonen en fysieke leefomgeving	2027	2028	2029	2030
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1. Startersleningen	- 500	-	-	-
2. Fietsverbinding Meppelerweg (voorbereiding)	- 50	-	-	-
3. Ecologisch bermbeheer	- 50	-	-	-
4. Randweg Ossenzijl	- 50	-	-	-
5. Onderzoek vergroenen	- 40	-	-	-
6. Actualiseren omgevingsvisie	- 50	- 10	-	-
7. Gebiedsdekkend omgevingsplan	- 326	- 257	- 107	- 100
8. Realisatieplan gebiedsontwikkeling	- 430	- 120	- 120	- 120
9. Woningbouw	- 290	- 290	- 290	-
10. Deelfietsnetwerk	- 49	- 53	- 54	- 56
11. Woonwagenstandplaatsen	- 80	- 50	-	-
12. Ontwikkeling spoorzone	- 200	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 2.115	- 780	- 571	- 276
Incidentele baten				
13. Startersleningen	500	-	-	-
14. Realisatie stimuleren woningbouw	350	350	350	-
Totaal incidentele baten	850	350	350	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 1.265	- 430	- 221	- 276
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	- 350	- 350	- 350	-
Reserve startersleningen	- 500	-	-	-
Totaal incidentele toevoegingen	- 850	- 350	- 350	-
Incidentele onttrekkingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	1.535	730	571	276
Reserve volkshuisvesting	580	50	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen	2.115	780	571	276
Mutatie reserves (incidenteel)	1.265	430	221	276
Incidenteel resultaat	-	-	-	-

Toelichting grote bedragen:

1. & 13. Startersleningen: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.
7. Gebiedsdekkend omgevingsplan: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.
8. Realisatieplan gebiedsontwikkeling: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.
9. Woningbouw: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.
14. Realisatie stimulans woningbouw (PPN 2026-2030): betreft landelijke regeling die gemeenten beloont voor het versnellen en realiseren van betaalbare woningen in de periode 2025-2029. De bijdrage bedraagt € 7.000 per woning.

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 2. Sterke sociale basis	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1 Alleenverdienerscompensatie	- 15	-	-	-
2 Complex ouderschap na scheiding	- 42	- 42	-	-
3 Doorontwikkeling toegang Sociaal Domein	- 59	- 30	-	-
4 Sterke sociale gemeenschappen	- 360	- 610	- 610	- 610
5 Matching tool werk en inkomen	- 20	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 496	- 682	- 610	- 610
Incidentele baten				
6 Beschermd wonen	1.000	1.200	1.200	1.300
Totaal incidentele baten	1.000	1.200	1.200	1.300
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	504	518	590	690
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	- 1.000	- 1.200	- 1.200	- 1.300
Totaal incidentele toevoegingen	- 1.000	- 1.200	- 1.200	- 1.300
Incidentele onttrekkingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	496	682	610	610
Totaal incidentele onttrekkingen	496	682	610	610
Mutatie reserves (incidenteel)	- 504	- 518	- 590	- 690
Incidenteel resultaat	-	-	-	-

Toelichting grote bedragen:

4. Sterke sociale gemeenschappen: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

6. Beschermd wonen (PPN 2026-2030): de uitvoering van deze regeling vindt plaats door centrumgemeente Zwolle. De middelen die ontvangen worden, vallen hoger uit dan de gemaakte kosten. Het verschil wordt jaarlijks naar rato uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. In de komende jaren worden positieve verrekeningen verwacht van rond de € 3 miljoen, hiervan is € 2 miljoen als structureel geraamd en het overige (verder oplopende) deel als incidenteel.

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 3. Werk en economie	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1 Projectleider ontsluitingsweg koepad	- 65	-	-	-
2 Agenda regio Zwolle	- 266	-	-	-
3 Gebiedsgerichte aanpak bedrijventerreinen	- 70	- 70	- 70	-
4 Handhaving illegale bewoning op bedrijventerreinen	- 100	- 100	-	-
Totaal incidentele lasten	- 501	- 170	- 70	-
Incidentele baten				
Totaal incidentele baten	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 501	- 170	- 70	-
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
	-	-	-	-
Totaal incidentele toevoegingen	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	501	170	70	-
Totaal incidentele onttrekkingen	501	170	70	-
Mutatie reserves (incidenteel)	501	170	70	-
Incidenteel resultaat	-	-	-	-

Toelichting grote bedragen:

2. Agenda regio Zwolle (PPN 2026-2030): de gemeente is partner in Regio Zwolle en heeft zich gecommitteerd aan de uitvoering hiervan. Eerder is bij de perspectiefnota alleen de extra bijdrage voor de eerste drie jaren (2024–2026) geclaimd, vanwege de financiële druk in aanloop naar het zogenoemde ravijnjaar. Aangezien de samenwerking tot en met 2027 loopt, wordt nu alsnog de laatste aanvullende bijdrage opgevoerd.

4. Handhaving illegale bewoning op bedrijventerreinen: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 4. Duurzaamheid, energie en klimaat	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1 Opstellen plan van aanpak circulair materialenplan	- 25	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 25	-	-	-
Incidentele baten				
Totaal incidentele baten	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 25	-	-	-
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Totaal incidentele toevoegingen	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	25			-
Totaal incidentele onttrekkingen	25	-	-	-
Mutatie reserves (incidenteel)	25	-	-	-
Incidenteel resultaat	-	-	-	-

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 5. Leefbaarheid	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1 Bijdrage verbouwing dorps huis Paasloo	- 74	-	-	-
2 Voorbereiding IHP Blokzijl	-	-	- 100	- 100
3 Centraliseren IHP budget	- 195	- 18	-	-
4 Bijdrage exploitatietekort bibliotheek	- 155	-	-	-
5 Bijdrage dorps huis De Zandbelt	- 92	-	-	-
6 Bijdrage mfc Willemsoord	- 288	-	-	-
7 Kleine bijdrage groot gebaar	- 50	- 100	- 100	- 100
8 Actualisatie sportakkoord	- 84	- 84	-	-
9 Aanleg struinp pad Vollenhoverkanaal	- 81	-	-	-
10 Aanleg survivalbaan Vollenhove	- 2.057	-	-	-
11 Tijdelijke bezetting bij handhaving	- 100	-	-	-
12 IHP Sint Jansklooster	- 5	- 5	-	-
Totaal incidentele lasten	- 3.181	- 207	- 200	- 200
Incidentele baten				
Totaal incidentele baten	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 3.181	- 207	- 200	- 200
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Totaal incidentele toevoegingen	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	3.181	207	200	200
Totaal incidentele onttrekkingen	3.181	207	200	200
Mutatie reserves (incidenteel)	3.181	207	200	200
Incidenteel resultaat	-	-	-	-

Toelichting grote bedragen:

3. Centraliseren IHP budget (PPN 2023-2027): uitvoering van onderhoud en aanpassingen bij diverse scholen op basis van het in 2023 vastgestelde herijkte Integraal Huisvestingsplan Onderwijs.
4. Bijdrage exploitatietekort bibliotheek (NJN 2026): deze extra bijdrage vloeit voort uit de huidige financiële uitgangspunten en reeds aangegane verplichtingen. Een structurele herijking van de financiële afspraken vindt plaats bij de vaststelling van het nieuwe meerjarenplan. Tot dat moment wordt het bestaande beleid gecontinueerd.
6. MFC Willemsoord: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.
10. Aanleg survivalbaan Vollenhove (raadsbesluit oktober 2026): betreft de realisatie van de survivalbaan, inclusief gezamenlijk gebouw met ijsclub; de inrichting van de openbare ruimte rondom de survivalbaan; de realisatie van een struinp pad langs het Vollenhoverkanaal en externe inhuur (circa 2 jaar).

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 6. Vitaal platteland	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1 Gebiedsarrangement	- 53	- 33	-	-
2 Doorontwikkeling mobiliteits hubs	- 30	-	-	-
3 Voortzetting programma vitaal platteland	- 191	- 252	- 350	- 350
Totaal incidentele lasten	- 274	- 285	- 350	- 350
Incidentele baten				
Totaal incidentele baten	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 274	- 285	- 350	- 350
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Totaal incidentele toevoegingen	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	274	285	350	350
Totaal incidentele onttrekkingen	274	285	350	350
Mutatie reserves (incidenteel)	274	285	350	350
Incidenteel resultaat	-	-	-	-

Toelichting grote bedragen:

3. Voortzetting programma vitaal platteland: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 7. Financiën en bedrijfsvoering	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1 Veiligheid, weerbaarheidstraining	- 5	- 3	- 3	-
2 Huisvesting Vendelweg/eenm.onderhoud gemeentehuis	- 200	-	-	-
3 Professionalisering website	- 30	- 88	-	-
4 Samenwerking met inwoners, ondernemers en partners	- 136	-	-	-
5 Taxeren objecten voor de brand- en stormverzekering	- 23	-	-	-
6 Begeleiding nieuw college	- 20	-	-	-
7 Gereserveerde middelen survivalbaan ca.	130	-	-	-
8 Interne projectleider diverse investeringen Vollenhove	- 75	- 75	-	-
9 Verbouwing gemeentehuis	- 500	- 1.750	- 1.750	-
Totaal incidentele lasten	- 859	- 1.916	- 1.753	-
Incidentele baten				
Storting algemene reserve - vaste buffer	490	-	-	-
Totaal incidentele baten	490	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 369	- 1.916	- 1.753	-
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Algemene reserve - vaste buffer	- 490	-	-	-
Totaal incidentele toevoegingen	- 490	-	-	-
Incidentele onttrekkingen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	859	1.916	1.753	-
Totaal incidentele onttrekkingen	859	1.916	1.753	-
Mutatie reserves (incidenteel)	369	1.916	1.753	-
Incidenteel resultaat	-	-	-	-

Toelichting grote bedragen:

2. Huisvesting Vendelweg (PPN 2024-2028): noodzakelijke aanpassingen in verband met achterstallig onderhoud (o.a. CV, toiletgroepen, schilderwerk, vloerbedekking).
4. Samenwerking met inwoners, ondernemers en partners: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.
10. Verbouwing gemeentehuis: zie hoofdstuk 3.6 Beleidskeuzes.

Bijlage 6. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma

bedragen x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Structurele toevoegingen				
1. Wonen en fysieke leefomgeving	- 269	- 548	- 324	- 377
2. Sterke sociale basis	-	-	- 100	-
3. Werk en economie	-	-	-	-
4. Duurzaamheid, energie en klimaat	-	-	-	-
5. Leefbaarheid	-	-	-	-
6. Vitaal platteland	-	-	-	-
7. Financiën en bedrijfsvoering	-	-	-	-
Totaal Structurele toevoegingen	- 269	- 548	- 424	- 377
Structurele onttrekkingen				
1. Wonen en fysieke leefomgeving	-	-	-	-
2. Sterke sociale basis	-	-	-	-
3. Werk en economie	-	-	-	-
4. Duurzaamheid, energie en klimaat	-	-	-	-
5. Leefbaarheid	-	-	-	-
6. Vitaal platteland	-	-	-	-
7. Financiën en bedrijfsvoering	336	-	-	-
Totaal Structurele onttrekkingen	336	-	-	-
Totaal	68	- 548	- 424	- 377

De bedragen die staan vermeld bij het programma Wonen en fysieke leefomgeving en Werk en economie hebben betrekking op de geprognostiseerde winstverwachting van de grondexploitaties.

Bijlage 7. Verbonden partijen

De verbonden partijen in deze bijlage zijn onderverdeeld naar de volgende categorieën:

- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen;
- gemeenschappelijke regelingen.

We hebben momenteel geen relaties met verbonden partijen die vallen in de 4^e categorie, de 'overige verbonden partijen'.

Als beleidslijn voor de raming van het dividend wordt het werkelijk ontvangen dividend over het voorgaande jaar gehanteerd, tenzij het bestuur van de verbonden partij andere besluiten over het te voeren dividendbeleid heeft genomen. Verder is geprobeerd vooruit te kijken tot en met het komende begrotingsjaar. Een aantal verbonden partijen heeft deze gegevens niet verstrekt. De bedragen in de tabellen zijn afkomstig uit de jaarrekeningen van de verschillende verbonden partijen.

Vennootschappen en coöperaties

bedragen x € 1.000

Bank Nederlandse Gemeenten N.V.					
Vestigingsplaats:	Den Haag				
Aantal Aandelen:	129.675		Nominaal per stuk € 2,50		
Zeggenschap:	0,24%				
Vertegenwoordiger:	wethouder Gernaat				
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Tier-1 ratio	Bedrijfsresultaat
2025	325	4.863.000	110.701.000	42%	172.000
2026	325	nnb	nnb	nnb	nnb
2027	325	nnb	nb	nnb	nnb

Activiteiten	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven te voorzien in kredietverlening aan decentrale overheden en in kredietverlening onder garantie van overheden.
Inhoudelijk belang	Het is een publiek belang dat de gemeente op een zo goedkoop mogelijke manier kan lenen om de rentekosten zo laag mogelijk te houden. Ook zijn de financiële zekerheden en stabiliteit van maatschappelijk belang.
Bestuursprogramma	Financiën en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	Nederlandse overheden (50% Rijk en 50% gemeenten, provincies en waterschappen).

Ontwikkelingen	In ons land zijn volop kansen om te investeren in maatschappelijke thema's, zoals woningbouw, energie, infrastructuur, hoogtechnologische innovatie en defensie. Het publiek domein werkt nauw samen met publieke en private financiers om deze investeringen mogelijk te maken en te versnellen. Een duidelijke investeringsstructuur is essentieel. De recente aankondiging van de fusie van Invest NL en Invest International een nationale investeringsinstelling benadrukt de sterke samenwerking binnen het Nederlandse financieringslandschap. Deze nieuwe instelling zal zich richten op risicovollere investeringen, terwijl BNG zich blijft focussen op laag-risicofinancieringen, bij voorkeur met een borgingsprofiel. En in dit kader wordt het
----------------	--

	besluit in Brussel toegejuicht om borging mogelijk te maken voor de financiering van middenhuurwoningen. Het versterkt de positie van de BNG en helpt de investeringsopgave voor de woningbouw daadwerkelijk vooruit. In april jl. is een aangescherpte strategie gepresenteerd. Centraal staat hierin de overgang van een traditionele kolommenstructuur naar een ketengerichte manier van samenwerken. De nieuwe inrichting vergroot de effectiviteit, efficiëntie en bestuurbaarheid van BNG. Deze ontwikkeling gaat ook gepaard met de noodzakelijke kostenreducties en een geleidelijke personeelsreductie tot 2029. Tegelijkertijd blijft er ruimte voor het aantrekken van nieuw talent dat aansluit bij de vereiste competenties van de nieuwe werkwijze. Een speerpunt is de versterking en herinrichting van de IT-organisatie. Tot eind 2024 was de IT grotendeels uitbesteed aan een externe partij. BNG heeft nu gekozen voor een strategische koerswijziging om deze afhankelijkheid te verminderen en de IT-diensten meer te spreiden en deels ook weer in eigen huis te brengen. Met deze aanpak beoogt de bank om de effectiviteit en efficiëntie van de IT te verbeteren als ook het risicobeheer te optimaliseren. Het succes van deze zou zich eind 2028 moeten vertalen in een grotere kredietportefeuille als indicatie van klanttevredenheid en marktgerichtheid, lagere operationele kosten, een vergelijkbare nettowinst, een krachtiger ESG-profiel, grip op operationele en financiële risico's en trotse, breed inzetbare, tevreden medewerkers. Er wordt op dit moment een reorganisatie voorbereid, om de besturing overzichtelijker te make en om de slagvaardigheid van de organisatie te vergroten. Het uitkeringspercentage van de nettowinst bedraagt de komende jaren naar verwachting weer 50%. Daarom acht de bank het niet verantwoord om nu al een uitspraak te doen over de te verwachten nettowinst over 2026. Het uitkeringspercentage van de nettowinst bedraagt de komende jaren weer 50%.
Risico's	Het financieel risico is beperkt tot de deelname aandelenkapitaal. Financiers hebben vertrouwen in de bank dat het risico van kredietverlening aan de BNG bank beperkt is, gezien het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de staat.

bedragen x € 1.000

Enexis Holding N.V.						
Vestigingsplaats:		Den Bosch				
Aantal Aandelen:		304.012 Norminaal per stuk € 1,--				
Zeggenschap:		0,21%				
Vertegenwoordiger:		wethouder Gernaat				
Jaar	Dividend	Rente inkomsten	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2025	258	14	5.538.000	5.949.000	48%	254.000
2026	203	14	5.811.000	7.627.000	43%	400.000
2027	99	14	5.896.000	8.191.000	42%	185.000

Activiteiten	Enexis is verantwoordelijk voor: - distribueren en transporteren van energie; - het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie;
--------------	--

	- het ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten mits deze binnen de wettelijke grenzen vallen.
Inhoudelijk belang	Om de consument te beschermen tegen een monopolist is wettelijk bepaald dat netbeheerders in publieke handen blijven.
Bestuursprogramma	Financiën en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.

Ontwikkelingen	In verband met de nieuwe Wet collectieve warmtevoorziening treffen zowel Enexis, provincies, gemeenten en Energiebeheer Nederland (EBN) voorbereidingen voor een actieve rol bij de ontwikkeling van initiatieven in het verzorgingsgebied. In het strategisch plan is gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen: 1. <i>Enexis stuurt op maatschappelijk optimale energiekeuzes</i> Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe. 2. <i>Enexis biedt iedereen altijd toegang tot energie</i> Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten. 3. <i>Klanten weten wat ze aan Enexis hebben</i> Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen. Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben (klimaatverandering en energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties).
Risico's	Het risico voor de aandeelhouder is gering omdat Enexis in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer opereert. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist. Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Verwacht wordt dat dit een laag risico oplevert voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van maximaal € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.

N.V. Rendo Holding					
Vestigingsplaats:	Meppel				
Aantal Aandelen:	198		Nominaal per stuk € 453,78		
Zeggenschap:	19,98%				
Vertegenwoordiger:	wethouder Gernaat				
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs- resultaat
2025	1.103	86.026	126.916	40%	11.200
2026	1.421	89.160	149.244	37%	16.651
2027	1.399	97.871	177.988	35%	23.334

Activiteiten	Rendo houdt zich als regionale netbeheerder van elektriciteit- en gasnetten primair bezig met het ontwerp, de bouw en het beheer van energienetwerken. Daarnaast houdt zij zich bezig met activiteiten gericht op onderhoud, verhuur en verkoop van energieverbruikstoestellen en adviseert of participeert onder andere in duurzaamheids- en innovatieprojecten op gebied van energie.
Inhoudelijk belang	Het is van een publiek belang dat er een betrouwbare, betaalbare en schone energievoorziening is op de korte en lange termijn. De wet verplicht een splitsing van gasbedrijven in een leverings- en productiedeel, waarbij het leveringsdeel in publieke handen blijft. Het publiek belang kan het best behartigd worden in een privaatrechtelijke deelname.
Bestuursprogramma	Financiën en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	Gemeenten Hogeveen, Meppel, Staphorst, Zwartewaterland, Steenwijkerland, Coevorden, Hardenberg, Westerveld en De Wolden.

Ontwikkelingen	N.V. RENDO opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Autoriteit Consumenten & Markt (ACM). Elke 3 tot 5 jaar stelt de ACM de tarieven vast. Met ingang 2027 wordt de reguleringssystematiek gewijzigd waarbij de individuele kosten van een systeembeheerder de hoogte van de tarieven bepalen i.p.v. de gemiddelde kosten van de sector. Ook wordt de hoogte van de tarieven gedurende een reguleringsperiode sneller aangepast n.a.v. kostenontwikkelingen. Wel hechten zowel de systeembeheerders als ACM belang van een stabiele tariefsontwikkeling. Daardoor worden de nacalculaties die betrekking hebben op de voorgaande reguleringsperiode nu niet verwerkt in de tarieven t+2, maar gespreid over de gehele reguleringsperiode (2027 t/m 2031). De spreiding is nog niet bekend. De afgegeven verwachtingen reflecteren deze wijziging nog niet volledig. Gezien de onzekerheden op de energiemarkt (zoals onder andere de hogere kosten/netverliezen), de gewijzigde reguleringssystematiek is er op dit moment nog geen uitspraak mogelijk over het resultaat en de daaraan gekoppelde dividendverwachting en -uitkering). In december 2026 wordt de begroting 2027 vastgesteld. Dan kan een betere verwachting worden uitgesproken.
Risico's	De N.V. RENDO Holding bestaat uit RENDO Beheer. RENDO Beheer is weer opgesplitst in Rendo Netwerken, Enavi, N-TRA, RE-NET en RE-NET Hogeveen. Gezien de aard van de activiteiten is Rendo Netwerken een vrij stabiele vennootschap. Bij een eventuele overname in verband met sectorordening vervalt het dividend. De opbrengst is dan naar verwachting (aanzienlijk) lager dan de huidige

	dividendopbrengst. In verband met de energietransitie moet ook Rendo forse investeringen doen.
--	--

bedragen x € 1.000

Vitens N.V.						
Vestigingsplaats:		Zwolle				
Aantal Aandelen:		60.227 Nominaal per stuk € 56,50				
Zeggenschap:		1,04%				
Vertegenwoordiger:		wethouder Gernaat				
Jaar	Dividend	Rente inkomsten	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2025	-	-	809.100	1.846.000	31%	129.800
2026	-	-	nnp	nnp	nnp	nnp
2027	-	-	nnp	nnp	nnp	nnp

Activiteiten	Het doel van Vitens is een betrouwbare en onafhankelijke watervoorziening tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.
Inhoudelijk belang	Het is wettelijk vastgelegd dat de aandelen van waterbedrijven alleen in publieke handen mogen zijn, omdat de drinkwatervoorziening een publiek belang is. Het belang wordt het beste verwezenlijkt door middel van een privaatrechtelijke deelname.
Bestuursprogramma	Financiën en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	Provincies Overijssel, Utrecht, Flevoland, Gelderland, Drenthe en Friesland en gemeenten in deze provincies.

Ontwikkelingen	De financierbaarheid van de sterk gestegen investeringsbehoefte van de drinkwaterbedrijven is op termijn niet gegarandeerd. Dit leidt op korte termijn al tot problemen bij een enkel drinkwaterbedrijf. De drinkwaterbedrijven moeten de komende jaren flink investeren om de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwater te garanderen. Vitens gaat zich verder verdiepen in alternatieve financieringsvormen. Verder zijn er extern de nodige ontwikkelingen die van invloed zijn op de bedrijfsvoering. Om hier grip op te krijgen is er in 2025 een trendanalyse voorbereid. Hierbij wordt gekeken naar ontwikkeling van verschillende domeinen, namelijk demografie, ecologie, sociaal, technologie, economie en politiek. Daarom zijn de volgende onderdelen geïdentificeerd: - technologische disruptie (Snelle ontwikkeling van AI biedt kansen voor efficiëntie, maar vraagt om datakwaliteit, cybersecurity, governance en energiezuinige toepassingen.); - geopolitieke spanningen (Risico op verstoring van toeleveringsketens en cyberdreigingen; noodzaak tot strategische inkoop en cyberweerbaarheid.); - arbeidsmarktkrapte (Structureel tekort aan technisch personeel; samenwerking en automatisering worden nog belangrijker.); - maatschappelijke dynamiek (toename van desinformatie over waterkwaliteit en verdere opkomst van fleswater als statussymbool vragen om communicatie en positionering van drinkwater.); - regeldruk en onzekerheid (toenemende regeldruk en onvoorspelbaarheid over regels beïnvloedt vergunningen en investeringen.);
----------------	--

	- nieuwe waterclaims (Groei van waterstofproductie kan lokaal zorgen voor extra vraag naar drinkwater; vraagt om strategische afstemming en lobby.). De komende jaren wordt verwacht dat Vitens geen dividend zal uitkeren aan de aandeelhouders.
Risico's	De deelneming brengt voor de gemeente een gering risico met zich mee. Vitens opereert maar zeer beperkt in een concurrerende omgeving, de marktrisico's zijn daarom beperkt. De operationele risico's zijn niet klein omdat het product moet voldoen aan hoge kwaliteitseisen.

bedragen x € 1.000

N.V. Rova Holding						
Vestigingsplaats:		Zwolle				
Aantal Aandelen A:		579	Nominaal per stuk € 113,45			
Zeggenschap:		8,24%				
Vertegenwoordiger:		wethouder Gernaat				
Jaar	Dividend	Rente inkomsten	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2025	191	81	43.033	64.185	0	5.127
2026	200	81	48.579	63.435	44%	5.546
2027	200	81	52.614	77.685	40%	5.492

Activiteiten	Het op financieel, milieutechnisch en maatschappelijk verantwoorde wijze exploreren en exploiteren van afvalzorgplicht van gemeenten.
Inhoudelijk belang	Het is van een publiek belang dat de gemeente de afvalverwerking tegen de zo laag mogelijke maatschappelijke kosten uitvoert. Het publiek belang kan behartigd worden door middel van een publieksrechtelijk deelname op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR).
Bestuursprogramma	Duurzaamheid, energie en klimaat.
Deelnemende partijen	Rova werkt voor 23 gemeenten. Dit is een werkgebied van ongeveer 850.000 inwoners en verdeeld in 3 regio's: IJssel-Vecht, Achterhoek en Eemland.

Ontwikkelingen	Ook de komende jaren rekent Rova op stijgende uitvoeringskosten en volatiele grondstofmarkten. Het is en blijft daarom de nadrukkelijke opdracht om uitvoeringskosten strak te managen. Met name personeelskosten en kosten voor materieel en activa zullen de komende jaren verder stijgen. De kostenstijging bij materieel en activa worden deels veroorzaakt door investeringen in verduurzaming (transitie naar zero-emissie). Dit alles vraagt een actieve sturing op kosten en jaarplannen, zowel in de uitvoerende afdelingen als bij de indirecte functies. Over deze en andere ontwikkelingen is Rova voortdurend in gesprek met de deelnemende gemeenten, zodat er geen verrassingen zijn en tijdig beheersmaatregelen kunnen worden getroffen om de kosten voor de inwoners van de gemeenten beheersbaar te houden. Naast bedrijfsvoeringskosten hebben gemeenten ook te maken met dalende opbrengsten van grondstoffen en met hogere van verwerkingskosten. In de komende jaren zal onder andere de doorvoering van een CO2-heffing op het verbranden van restafval doorwerken in de gemeentelijke afvalstoffenheffing. Waar de huidige nationale heffing op dit moment nog wordt getemperd door een dispensatieregeling,
----------------	--

	zal deze de komen jaren gaan stijgen, zeker als de Europese Commissie in 2026 besluit om het Europese ETS-systeem van toepassing te verklaren op afvalverbranders. Daarnaast wordt met belangstelling gekeken naar de plannen van het Rijk om via maatwerkafspraken met afvalverbranders verduurzaming en de circulaire economie te stimuleren. Andere ontwikkeling is dat steeds meer private partijen zich terugtrekken op de gemeentelijke afvalmarkt. Dit omdat de ontwikkelingen in de markt een andere aanpak voor de inzameling van afval vragen om het afval uiteindelijk te kunnen recycleren. Hier is veel kennis voor nodig omdat processen anders moeten worden aangepakt. Schaalvergroting door toetreding van met name aangrenzende gemeenten zorgt ervoor dat Rova meer middelen heeft om te kunnen inspelen op deze ontwikkelingen. Om vervuiling tegen te gaan wil Rova de proef met wegen op de PMD omzetten in definitief. Dat geeft wel een verhoging van de kosten maar hopelijk minder afkeur en daarmee minder verbrandingskosten. Verder wil zij de proef met AI voortzetten en t.z.t. ook invoeren. Hier gaat het om het terugdringen van vervuiling in de gft-container. Wat hiervoor de extra kosten zijn is nog niet duidelijk (is nog proef).
Risico's	Het risico is beperkt tot deelname aandelenkapitaal en een renterisico bij herziening van het percentage van de achtergestelde lening die door gemeente Steenwijkerland in 2001 is verstrekt. Deze lening is met ingang van 2026 met uitzondering van een bedrag van € 2,7 miljoen verlengd met 5 jaar, met een optie tot verlenging met telkens 5 jaar. Gedurende de looptijd is de lening vrij van aflossing. Deze lening met de A-aandeelhouders die zijn opgenomen bij de financiële herstructurering in 2001, zijn achtergesteld ten opzichte van bancaire financiers.

bedragen x € 1.000

Wadinko N.V.						
Vestigingsplaats:	Zwolle					
Aantal Aandelen:	130			Nominaal per stuk € 100,--		
Zeggenschap:	5,00%					
Vertegenwoordiger:	wethouder Gernaat					
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs- resultaat	
2025	82	86.958	10.425	89%	3.451	
2026	82	86.958	10.249	90%	3.583	
2027	82	88.458	14.999	86%	4.500	

Activiteiten	Het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in de provincie Overijssel, waaronder bedrijven die werkzaam zijn op het gebied van kunststoffen en milieutechnieken en het bevorderen van de werkgelegenheid in de provincie, één en ander in de ruimste zin van het woord.
Inhoudelijk belang	Wadinko heeft tot doel het creëren van werkgelegenheid door middel van het stimuleren van bedrijvigheid. Dit is van maatschappelijk belang, maar strikt genomen geen publiek belang omdat het een normale economische activiteit betreft. Er zijn concurrerende particuliere initiatieven die met vergelijkbare participaties hetzelfde doel bereiken.

Bestuursprogramma	Financiën en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel en 20 gemeenten in Overijssel plus gemeenten Meppel, Noordoostpolder, Urk en Westerveld.

Ontwikkelingen	In de aandeelhoudersvergadering van 2027 wordt een nieuw meerjarenbeleidsplan gepresenteerd. Dat heeft mogelijk gevolgen voor het dividendbeleid. Het resultaat van Wadinko is in grote mate afhankelijk van verkopen van participaties. De verwachting nu is een resultaat van € 4,5 miljoen in 2027. Verder verwacht zij in 2027 een deel van haar investeringen te financieren met een lening. Dit heeft als gevolg dat de stand van het vreemd vermogen toeneemt. In de aandeelhoudersvergadering van juni 2021 is besloten om de komende 5 jaar een bedrag van € 1,5 miljoen als dividenduitkering per jaar uit te keren.
Risico's	De participatiemaatschappij zorgt ervoor dat zij invloed uitoefent op de ondernemingen waarin zij participeert via een Raad van Commissarissen of een aandeelhoudersovereenkomst. Het is echter niet te zeggen welke risico's Wadinko precies loopt met betrekking tot de aangegane participaties. Wel is zij van mening dat het risico van fraude met de governancestructuur rondom (des)investeringen, betalingsorganisatie en het beperkte contant geldverkeer voldoende is gemitigeerd. Van nature is het businessmodel hoog risicovol. Het desinvesteren van de belangen kan met relatief grote winsten of verliezen gepaard gaan.

bedragen x € 1.000

Noordwestgroep N.V.					
Vestigingsplaats:	Steenwijk				
Aantal Aandelen:	1.200		Nominaal per stuk € 453,78		
Zeggenschap:	100,00%				
Vertegenwoordiger:	wethouder Bunt				
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2025	1.062	1.045	3.217	25%	-
2026		1.045	nbn	nbn	-
2027		1.045	nbn	nbn	-

Activiteiten	Noordwestgroep (NWG) is een sociale onderneming en participatiebedrijf. Het doel is om duurzaam en eerlijk werk te bieden voor iedereen uit Steenwijkerland die wil en kan werken.
Inhoudelijk belang	Het publiek belang, mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking aan het arbeidsproces laten deelnemen, is wettelijk gezien een taak van de gemeente en wordt o.a. verwezenlijkt via de Noordwestgroep N.V.
Bestuursprogramma	Sterke sociale basis.
Deelnemende partijen	Gemeente Steenwijkerland.

Ontwikkelingen	De raad heeft in 2020 de rol en positie van de NoordWestGroep NV (NWG) in de uitvoering van de Participatiewet voor een periode van zes jaar vastgesteld. Daarbij vervult NoordWestGroep NV de functie van arbeidsontwikkelbedrijf in de vorm van een sociale onderneming.
----------------	--

	De doelgroep van sociale werkvoorzieningen verandert. Het aantal WSW-medewerkers neemt geleidelijk af, terwijl het aantal medewerkers dat werkzaam is via beschut werk en de Banenafpraak groeit. Daarnaast wijzigt het Rijk vanaf 2027 de verdeelsystematiek van de Rijksbijdrage voor beschut werk, zodat deze beter aansluit bij de feitelijke behoefte van gemeenten. Deze wijziging heeft betrekking op de verdeling van het beschikbare budget tussen gemeenten en heeft geen invloed op de hoogte van de vergoeding per beschutwerkplek. Om de sociale infrastructuur toekomstbestendig te maken hebben gemeenten van het Rijk de opdracht gekregen om samen met hun sociaal ontwikkelbedrijf een ontwikkelplan op te stellen. Voor deze opgave stelt het Rijk vanaf 2025 incidenteel middelen beschikbaar en wordt ondersteuning geboden via de VNG. De uitwerking hiervan vindt plaats in samenhang met de bredere ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Tegen de achtergrond van de financiële opgave van de gemeente en de ontwikkeling van de omzet van NWG is aan NWG de opdracht meegegeven om vanaf 2026 de gemeentelijke bijdrage structureel met € 200.000 te verlagen.
Risico's	De afbouw van de WSW leidt tot een dalende Rijksbijdrage voor deze doelgroep. Tegelijkertijd neemt het aandeel medewerkers in beschut werk en de Banenafpraak toe. Voor deze doelgroepen zijn de beschikbare rijksvergoedingen lager dan voor de WSW, terwijl de ondersteunings- en begeleidingsbehoefte veelal vergelijkbaar blijft. Dit leidt tot toenemende financiële druk op de uitvoering van deze wettelijke taken. De opgave om te komen tot een toekomstbestendige sociale infrastructuur vraagt om keuzes voor de toekomstige inrichting van arbeidsontwikkeling, participatie en beschut werk. Daarbij moeten de maatschappelijke opdracht van de gemeente, de samenhang met het sociaal domein en de positionering van NWG en gemeente in samenhang worden beschouwd. De verschillende ontwikkelrichtingen brengen maatschappelijke, financiële en bestuurlijke kansen en risico's met zich mee die zorgvuldige uitwerking en afweging vragen.

Stichtingen en verenigingen

bedragen x € 1.000

Stichting Weerribben-Wieden					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2025	300	n nb	n nb	n nb	n nb
2026	366	n nb	n nb	n nb	n nb
2027	320	n nb	n nb	n nb	n nb

Activiteiten	In de stichtingsakte is het doel van de stichting als volgt omschreven “Het bewerkstelligen van aantoonbare maatschappelijke (economische en ecologische) meerwaarde voor het gebied Weerribben-wieden (Steenwijkerland) met als hart het Nationaal Park, alsmede het verbinden van beide entiteiten”. De activiteiten zijn daarop gericht. Hier is in de loop van de tijd het behouden van de leefbaarheid aan toegevoegd. Er is een aanpassing van de statuten in voorbereiding waaraan dit wordt toegevoegd.
Inhoudelijk belang	De Stichting Weerribben-Wieden ziet voor zichzelf een aantal rollen. Deze rollen liggen op het initiatie-, participatie- en communicatieproces als <u>Gebiedsfacilitator</u> , het aanjagen en verbinden van initiatieven uit het gebied als <u>Gebiedsprojecten-ontwikkelaar</u> , het profileren van het gebied als <u>Gebiedspromotor</u> en het geven van gevraagd en ongevraagd advies als <u>Gebiedsboard</u> . Hiermee wordt het individueel belang van de afzonderlijke gebiedspartijen (waaronder de gemeente) in samenwerking opgepakt.
Bestuursprogramma	Vitaal platteland.
Deelnemende partijen	Stichting Weerribben-Wieden is een organisatie van, voor en uit het gebied. In het bestuur van de Stichting hebben vertegenwoordigers van de volgende partijen zitting: - Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Steenwijkerland; - Business Club Steenwijkerland, account toerisme; - LTO Noord, Afd. Steenwijkerland; - Natuurmonumenten, gebiedseenheid De Wieden; - Staatsbosbeheer, regiodirectie Oost; - Ondernemersplatform Steenwijkerland; - Contactpersonen voor inwoners en Plaatselijke Belangen; - Rietsector; - Duurzame ambachtelijke ondernemers en cultuur(historie); - Gemeente Steenwijkerland.
Vertegenwoordiger	Wethouder Slomp-Dekkers.

Ontwikkelingen	De stichting heeft voor de komende jaren een beleidsprogramma vastgesteld met de volgende doelen: - versterken landschaps- en gebiedskwaliteiten; - robuustere natuur ontwikkelen; - recreatie in balans; - samenleving steviger verbinden;
----------------	--

	- streekproductennetwerk “Lekkers uit de Kop” en “ Boeren van Blokzijl” en - overige projecten. De gemeente draagt jaarlijks circa € 300.000 bij aan de Stichting op basis van een dienstverleningsovereenkomst. De helft van dit bedrag wordt ingezet voor de algemene organisatie. De andere helft voor de (toeristische) gebiedspromotie. Daarnaast heeft het Rijk besloten tot 2030 extra geld beschikbaar gesteld voor de 22 Nationale Parken. De provincie Overijssel zorgt voor cofinanciering.
Risico's	De Stichting Weerribben-Wieden is een stichting zonder winstoogmerk. Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het leveren van een jaarlijkse financiële bijdrage.

Gemeenschappelijke regelingen

bedragen x € 1.000

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD) IJsselland					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2025	2.039	4.345	11.178	28%	819
2026	2.171	3.081	8.069	28%	-
2027	2.569	3.081	8.193	27%	-

Activiteiten	De GGD IJsselland bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de ruim 500.000 inwoners van 11 gemeenten in de regio IJsselland.
Inhoudelijk belang	De gemeente heeft de wettelijke taak om de gezondheid van de burgers te bevorderen en te beschermen tegen ziekten en calamiteiten. Daarnaast is de gemeente verplicht een gemeenschappelijke gezondheidsdienst te hebben. Het publiek belang kan het best gediend worden door middel van een publiekrechtelijke deelname op basis van de WGR.
Bestuursprogramma	Sterke sociale basis.
Deelnemende partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente heeft een zetel in het bestuur. Het bestuur bestaat uit de vertegenwoordigers van de colleges. Iedere gemeente heeft 1 stem.
Vertegenwoordiger	Wethouder Bunt.

Ontwikkelingen	De wettelijke taken, ambities en beleidsthema's worden beïnvloed door de ontwikkelingen om ons heen. De belangrijkste trends en ontwikkelingen voor 2027, aanvullend op de programmalijnen onderverdeeld naar landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen op het gebied van publieke gezondheid, ontwikkelingen wetgeving en organisatieontwikkelingen, zijn: • uitbreiding van fte voor infectieziekenbestrijding (IZB) om zo te investeren in het versterken van IZB en pandemische paraatheid (VIP); • wegvallen van de taak Medische Arrestantenzorg (MAZ) binnen de Forensische geneeskunde (FG). Het is nog onduidelijk hoe hier landelijk mee omgegaan wordt. De GGD verwacht in 2027 een tekort op FG van ongeveer € 200.000 en structureel een tekort van € 300.000-400.000 per jaar; • nadere notitie van de GGD over de geactualiseerde kostprijs, reserves en voorzieningen die ter besluitvorming wordt voorgelegd aan het algemeen bestuur. Dit om kritisch te kijken naar mogelijkheden voor structurele kostenbeheersing en een doelmatige inrichting van de organisatie.
Risico's	In de programmabegroting 2027 van de GGD worden een aantal risico's vermeld met een gemiddeld tot minimale risicoklasse. De GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Deze valt binnen de bandbreedte en is daarmee voldoende. In het risicoprofiel voor 2027 wordt nog geen rekening gehouden met de overgang van RSJ IJsselland naar de GGD IJsselland. Dit zal nog nader worden uitgewerkt en in de volgende programmabegroting (2028) worden opgenomen.

Veiligheidsregio IJsselland						
Jaar	Bijdrage	Opbrengst huurkazernes	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits- ratio	Bedrijfs- resultaat
2025	3.824	208	5.523	41.850	12%	645
2026	4.029	200	3.960	38.138	9%	-
2027	4.172	205	5.750	51.985	10%	-

Activiteiten	Veiligheidsregio IJsselland werkt met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis in de regio IJsselland.
Inhoudelijk belang	De brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en het bieden van geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen zijn alle publieke belangen. Deze belangen kunnen het beste behartigd worden door middel van een gemeenschappelijke regeling op basis van de WGR.
Bestuursprogramma	Leefbaarheid.
Deelnemende partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Aandeel en zeggenschap	Gemeenten hebben zitting in het algemeen bestuur. Iedere gemeente heeft 1 stem.
Vertegenwoordiger	Burgemeester De Groot.

Ontwikkelingen	De programmabegroting 2027 bouwt voort op de ingezette koers van de Veiligheidsregio IJsselland. De veiligheidsregio blijft investeren in een risicogerichte werkwijze, een toekomstbestendige uitruk- en crisisorganisatie en het versterken van de weerbaarheid van de samenleving. Daarmee blijft zij ook in 2027 in staat haar kerntaken uit te voeren: het beperken van risico's, het versterken van de veiligheid en het bestrijden van incidenten. Daarvoor investeert zij in vakmanschap van medewerkers, in verbinding met haar partners en in een sterke interne binding met het vak en collega's. Het doel is de veiligheid in IJsselland te versterken. Dit doet zij onder andere door: - risicogericht te werken als basis te nemen voor haar werk; - doorontwikkeling van de uitrukorganisatie: evenwichtig, op maat, dynamisch en flexibel; - de crisisorganisatie inzetbaar te laten zijn voor klassieke crises, maar ook voor meer onvoorziene en langdurige crises; - samen te werken met haar partners aan het versterken van de weerbaarheid van de samenleving.
Risico's	Veiligheidsregio IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Door een landelijke bezuiniging van 10% op de rijksbijdrage moet de Veiligheidsregio besparen. Dit doet de Veiligheidsregio door investeringen uit te stellen en formatie tijdelijk niet in te vullen. Daarnaast worden tijdelijk extra middelen voor informatievoorziening en crisisbeheersing niet ingezet.

	Verder houdt de Veiligheidsregio een weerstandsvermogen aan voor risico's die zich kunnen voordoen en impact kunnen hebben op haar bedrijfsvoering. Deze risico's komen voort uit een risicoanalyse die periodiek wordt geëvalueerd.
--	--

bedragen x € 1.000

Omgevingsdienst IJsselland					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2025	1.794	898	8.239	9%	108
2026	1.646	316	3.441	8%	-
2027	1.780	367	9.070	4%	-

Activiteiten	De Omgevingsdienst (OD) is een gemeenschappelijke regeling op het gebied van de milieuwetgeving, -regelgeving en -handhaving.
Inhoudelijk belang	Het is een publiek belang dat de gemeente de wettelijke milieutaken uitvoert op een regionale schaal om zo minder kwetsbaar en meer efficiënt te zijn.
Bestuursprogramma	Duurzaamheid, energie en klimaat.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel en de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente heeft een zetel in het bestuur. Het bestuur bestaat uit de vertegenwoordigers van de colleges en gedeputeerde staten.
Vertegenwoordiger	Wethouder Smit.

Ontwikkelingen	De belangrijkste ontwikkeling voor 2027 is het bestendigen van de eerder ingezette route naar een robuuste Omgevingsdienst. De inzet op het zogenaamde rode spoor betreft een eerder bestuurlijk onderschreven ontwikkelrichting, gericht op het voldoen aan landelijke robuustheidscriteria, op het gebied van strafrechtelijke handhaving, bodemtoezicht, opleiding en innovatie. In de afgelopen periode is bestuurlijk nadrukkelijk verkend of voor dit rode spoor structurele financiële ondersteuning vanuit het Rijk mogelijk zou zijn. Deze bijdrage is niet beschikbaar gekomen. Gelet hierop is het bestuurlijk consistent om de voor het rode spoor noodzakelijke bijdrage in de begroting op te nemen. De inzet op nieuwe wettelijke opgaven, zoals de implementatie van de Kaderrichtlijn Water. Het betreft bindende Europese regelgeving die resultaatverplichtingen kent voor Nederland en daarmee voor decentrale overheden. Voor gemeenten en provincie betekent dit dat toezicht en vergunningverlening rondom (indirecte) lozingen aantoonbaar op orde moeten zijn. Deze wettelijke opgave kent geen beleidsruimte, maar vraag om een tijdige en uitvoerbare invulling. De inzet die in de begroting is opgenomen, is noodzakelijk om deze verplichtingen zorgvuldig na te kunnen komen, met een fasering die aansluit bij de uitvoeringspraktijk en de beschikbare capaciteit in de regio. Verder is in overeenstemming met het BBV de risico-inventarisatie technisch verankerd in de begroting.
----------------	---

Risico's	De Omgevingsdienst IJsselland is in 2018 gestart. Doordat er beperkt historische gegevens zijn, brengt dit onzekerheden in de begroting met zich mee. Zo moeten uitvoering en ontwikkeling tegelijkertijd plaatsvinden, terwijl de overgedragen capaciteit zich vooral bezighoudt met uitvoering. Vermeldenswaardig is dat wij taken hebben ingebracht en voor de daarbij behorende capaciteit betalen. Aanvullende, niet standaard ingebrachte, taken kan de OD wel voor ons uitvoeren, deze worden dan aanvullend in rekening gebracht. Hierbij gaat het in ieder geval om specialistische advisering t.a.v. gaswinning en geluidsmetingen bij evenementen, maar daarnaast bijvoorbeeld ook mogelijke aanvullende metingen (geluid, gevaarlijke stoffen) bij handhavingstrajecten.
----------	--

bedragen x € 1.000

Collectie Overijssel					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2027	pm	749	1.484	34%	-

Activiteiten	Collectie Overijssel voert vanaf 1 januari 2027 voor de gemeente de wettelijke taken ten aanzien van de overgebrachte archieven uit. Collectie Overijssel vervult ook de rol van gemeentearchivaris en houdt daarmee het wettelijk voorgeschreven toezicht op de archieven die de gemeente nog niet heeft overgebracht. Daarnaast zijn er publiekstaken gericht op presentatie, promotie en educatie.
Inhoudelijk belang	Het is een publiek belang dat de archieven van de gemeente duurzaam worden beheerd en toegankelijk zijn voor inwoners en onderzoekers. De gemeente is hiertoe verplicht op grond van de Archiefwet en heeft deze taak ondergebracht bij Collectie Overijssel. De archieven en collecties zijn daarnaast een deel van het cultureel erfgoed van Steenwijkerland, dat Collectie Overijssel voor een breed publiek ontsluit.
Bestuursprogramma	Financiën en bedrijfsvoering.
Deelnemende partijen	De colleges van de gemeenten Zwolle, Deventer, Steenwijkerland, Raalte, Dalfsen en Ommen. Het Rijk treedt per 1 januari 2027 uit de regeling.
Vertegenwoordiger	Burgemeester De Groot en Wethouder Bunt.

Ontwikkelingen	Collectie Overijssel heeft met het meerjarenbeleidsplan 'Duurzaam Innoveren' de koers uitgezet voor de periode 2025-2029, met de nadruk op duurzaam beheer en digitale toegankelijkheid van de collecties. Samen met de Atheneumbibliotheek bouwt Collectie Overijssel een nieuw Collectiecentrum aan de Hanzeweg in Deventer, dat naar verwachting in 2029 wordt opgeleverd. Deze ontwikkeling en de Archiefwet 2026 hebben geleid tot toetreding van Steenwijkerland, Raalte en Dalfsen per 1 januari 2027. Toetreding van andere Overijsselse gemeenten en de Provincie Overijssel wordt voorzien. Het ministerie van OCW herzielt zijn rol in de
----------------	--

	Regionaal Historische Centra en treedt per 1 januari 2027 uit de gemeenschappelijke regeling. In het wijzigingsbesluit is vastgelegd dat deze uittreding geen financiële, personele of organisatorische gevolgen heeft.
Risico's	De risico's van de bouw van het Collectiecentrum worden binnen de gemeenschappelijke regeling beheerst. De raad wordt hierover geïnformeerd via de begroting en kan daarop een zienswijze indienen. Het weerstandsvermogen is toereikend.

Bijlage 8. Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Steenwijkerland	Nederland (gemiddeld)
0. Bestuur en ondersteuning				
0.01 Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2027	11	
0.02 Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2027	10	
0.03 Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2027	1036	
0.04 Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2027	1,98	
0.05 Overhead	% van totale lasten	2027	11,59	
1. Veiligheid				
1.01 Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2025	13	10
1.02 Winkeldiefstal	per 1.000 inwoners	2025	7	21
1.03 Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2025	3	5
1.04 Diefstal uit woning	per 1.000 inwoners	2025	1	1
1.05 Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2025	4	6
2. Economie				
2.01 Functiemenging	%	2024	48	55
2.02 Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw 15 tm 64 jr	2024	200	191
3. Onderwijs				
3.01 Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	8	7
3.02 Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	24	28
3.03 Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2024	2	2
4. Sport, cultuur en recreatie				
4.01 Niet- sporters	%	2024	46	43
5. Sociaal domein				
5.01 Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2024	679	850
5.02 Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2025	203	281
5.03 Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64jr	2025	219	218
5.04 Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inwoners	2025	720	720
5.05 Netto arbeidsparticipatie	%	2025	73	73
5.06 Kinderen in uitkeringsgezin	%	2024	5	6
5.07 Werkloze jongeren	%	2024	2	2
5.08 Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	9	11
5.09 Jongeren met jeugdbescherming	%	2025	1	1
5.10 Jongeren met delict voor rechter	%	2023	1	1
5.11 Jongeren met jeugdreclassering	%	2025	0	0
6. Volksgezondheid en milieu				
6.01 Omvang huishoudelijke restafval	kg per inwoner	2024	67	148
6.02 Bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2024	38	43
7. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
7.01 Gemiddelde WOZ waarde	x € 1.000	2026	374	439
7.02 Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2024	8	8
7.03 Demografische druk	%	2026	82	71
7.04 Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2026	861	993
7.05 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2026	894	1091

Op grond van het BBV dienen gemeenten de effecten van beleid toe te lichten door een vaste set met beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarrekening. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl. Bij elk van deze indicatoren is een omschrijving en nadere toelichting vermeld.

Bijlage 9. Bestedingsplan

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
In begroting 2027-2030 opgenomen						
1. Wonen en fysieke leefomgeving						
1.1a Aanpassingen Vendelweg en aanleg rotonde Gasthuislaan	- 1.080	S	- 86	- 85	- 83	- 82
1.1b Idem, bijdrage Spuk Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen	445	S	36	35	34	34
1.2a Herinrichting Kloosterweg Sint Jans klooster	- 424	S	-	- 27	- 27	- 26
1.2b Idem, te ontvangen bijdragen van derden	83	S	-	-	-	-
1.3a Monitoring en evaluatie ecologisch bermbeheer		I	- 50	-	-	-
1.3b Idem		S	-	- 3	- 3	- 3
1.4a Ruimtelijke procedure woonwagendstandplaatsen		I	- 80	- 50	-	-
1.4b Idem, ten laste van reserve volkshuisvesting		I	80	50	-	-
1.5 Woningbouw		I	- 290	- 290	- 290	-
1.6 Voorbereiden fietsverbinding Meppelerweg rotonde Schansweg		I	- 50	-	-	-
1.7 Actualisatie omgevingsvisie		I	- 50	- 10	-	-
1.8 Gebiedsdekkend omgevingsplan		I	- 326	- 257	- 107	- 100
1.9 Gebiedsontwikkeling Tuk, Steenwijk Zuid en Spoorzone		I	- 430	- 120	- 120	- 120
1.10 Randweg Ossenzijl		I	- 50	-	-	-
1.11a PAK'M deelfietsennetwerk		I	- 196	- 261	- 267	- 272
1.11b Idem, te ontvangen bijdragen van derden		I	147	208	212	217
1.12 Onderzoek vergroenen openbare ruimte		I	- 40	-	-	-
1.13a Waterbeheer openbare ruimte		S	- 262	- 262	- 262	- 262
1.13b Idem, vrijvallend budget		S	10	10	10	10
1.13c Idem, ten laste van voorziening riolering		S	137	137	137	137
1.14a Startersleningen		I	- 500	-	-	-
1.14b Idem, dekking uit reserve volkshuisvesting		I	500	-	-	-
2. Sterke sociale basis						
2.1 Sterk contractmanagement Sociaal Domein		S	- 92	- 92	- 92	- 92
2.2 Regenboogbeleid		S	- 25	- 25	- 25	- 25
2.3 Aanpak complex ouderschap na scheiding		I	- 42	- 42	-	-
2.4 Doorontwikkeling toegang sociaal domein		I	- 59	- 30	-	-
2.5 Sterke sociale gemeenschappen		I	- 360	- 610	- 610	- 610
2.6a Matchingtool Werk en inkomen		I	- 20	-	-	-
2.6b Idem		S	- 30	- 30	- 30	- 30
2.7 Voorkoming suïcide		S	- 21	- 21	- 21	- 21
3. Werk en economie						
3.1 Bijdrage meerjare agenda regio Zwolle 2027		I	- 266	-	-	-
3.2 Gebiedsgerichte aanpak bedrijventerreinen		I	- 70	- 70	- 70	-
3.3 Illegale bewoning bedrijventerreinen		I	- 100	- 100	-	-

Bestedingsplan	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
<u>4. Duurzaamheid, energie en klimaat</u>						
4.1a Hergebruik van grondstoffen en materialen		I	- 25	-	-	-
4.1b Idem		S	- 6	- 6	- 6	- 6
4.2a Noodfonds energie en voorzetting Fixteam		I	- 79	- 90	- 60	-
4.2b Idem, dekking vanuit budget CDOKE en uitvoering notitie nieuwe energie		I	79	90	60	-
4.3a Onderzoek, uitvoering en juridische ondersteuning netcongestie		I	- 150	-	-	-
4.3b Idem, dekking vanuit budget CDOKE		I	150	-	-	-
<u>5. Leefbaarheid</u>						
5.1a Theaterspecifieke investeringen De Meenthe	- 1.086	S	- 52	- 106	- 104	- 101
5.1b Verhoging huur De Meenthe		S	52	106	104	101
5.1.c Verhoging subsidie De Meenthe		S	- 52	- 106	- 104	- 101
5.2a Toekomstbestendig maken: Dorpshuis De Botter		S	- 30	- 30	- 30	- 30
5.2b Toekomstbestendig maken: Dorpshuis De Zandbelt		I	- 147	-	-	-
5.2c Idem, te ontvangen bijdragen van derden en reeds bestaand budget		I	55	-	-	-
5.3a Versterking Mfc Willemsoord		I	- 553	-	-	-
5.3b Idem, te ontvangen bijdragen van derden en reeds bestaand budget		I	265	-	-	-
5.4 Bibob-onderzoeker		S	- 94	- 94	- 94	- 94
5.5 Uitbreiding Boa formatie		S	- 146	- 146	- 146	- 146
5.6 Verhoging exploitatiesubsidie de Buze		S	- 125	- 125	- 125	- 125
5.7 Verhoging subsidiebedragen evenementen, cultuur en sport		S	- 118	- 118	- 118	- 118
5.8 Actualisatie sportbeleid		I	- 84	- 84	-	-
5.9 Kleine bijdrage groot gebaar		I	- 50	- 100	- 100	- 100
5.10a Verduurzaming vastgoed		I	- 75	-	-	-
5.10b Idem, dekking vanuit budget CDOKE		I	75	-	-	-
<u>6. Vitaal platteland</u>						
6.1a Voortzetting programma Vitaal Platteland		I	- 350	- 350	- 350	- 350
6.1b Idem, dekking ten laste van bestaand budget		I	159	98	-	-
<u>7. Financiën en dienstverlening</u>						
7.1a Personenlift gemeentewerf	- 35	I	- 3	- 3	- 3	- 3
7.1b Idem, beheerkosten		S	- 1	- 1	- 1	- 1
7.2a Beveiliging werf en de Deukten (camera)	- 30	I	- 7	- 7	- 7	- 7
7.2b Beveiliging werf en de Deukten (afsluiting deuren)	- 35	I	- 3	- 3	- 3	- 3
7.2c Idem, beheerkosten		S	- 2	- 2	- 2	- 2
7.3 Professionalisering website		I	- 30	- 88	-	-
7.4 Samenwerking met inwoners, ondernemers en partners		I	- 136	-	-	-
7.5 Coördinatie Woo verzoeken		S	- 59	- 59	- 59	- 59
7.6 Gerichte uitvoeringskracht		S	- 200	- 200	- 200	- 200
7.7a Toekomstgerichte werkomgeving		I	- 500	- 1.750	- 1.750	-
7.7b Idem	- 11.000	S	-	-	- 1.112	- 1.088
Totaal bestedingsplan	- 13.162		- 4.826	- 5.118	- 5.822	- 3.678

Bijlage 10. Investerings jaarschijf 2030

bedragen x € 1.000

Meerjarenbeeld	Investering	S / I	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Aanpassen jaarschijf (bermen)	- 450	S				- 36
Aanpassen jaarschijf (levensduurverlengende maatregelen)	- 521	S				- 42
Aanpassen jaarschijf (routekaart bouwkundig energieneutraal mv 2050))	- 215	S				- 12
Aanpassen jaarschijf (routekaart installaties energieneutraal mv 2050))	- 215	S				- 21
Aanpassen jaarschijf (bruggen)	- 375	S				- 24
Aanpassen jaarschijf (oeverconstructies)	- 170	S				- 14
Aanpassen jaarschijf (jachthavens)	- 100	S				- 6
Aanpassen jaarschijf (IHP)	- 150	S				- 5
Aanpassen jaarschijf (speelvoorzieningen)	- 325	S				- 42

Bijlage 11. Begrotingssubsidies 2027

In deze Programmabegroting zijn de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het beleid. Een deel van deze middelen wordt door het college ingezet door een gemeentelijke subsidie/bijdrage te verstrekken.

Het gaat hier om subsidies waarvoor geen aparte onderliggende subsidieregeling van toepassing is, maar waar de gemeente ervoor gekozen heeft om het subsidiebedrag te verstekken conform de benoeming in de Programmabegroting. Voorwaarde voor een begrotingssubsidie is dat de begroting de subsidieontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, vermeldt. Om welke ontvangers dit gaat kunt u hieronder lezen.

1. Galerie Steenwijk € 24.049
2. Stichting Lokale Omroep Steenwijkerland (SLOS) € 37.424
3. Stichting Aangepast Vervoer In voormalig Brederwiede (Stavib) € 25.625
4. Stichting Present € 16.493
5. Stichting Vizier € 22.115
6. Stichting Tactus Verslavingszorg € 32.775
7. Accrete Kinderopvang € 53.157
8. Stichting Simant (maatschappelijke stage) € 20.500
9. Stichting Simant (rebound voorziening) € 29.000
10. Stichting Simant (schoolmaatschappelijk werk) € 19.475
11. Stichting Cultuurklik € 96.637
12. Stichting Duurzaam Steenwijkerland € 267.000
13. Stichting Openbare Bibliotheek Kop van Overijssel € 1.252.650
14. Stichting De Meenthe € 584.579
15. Stichting M.O.L. € 30.000
16. Stichting Halt € 15.206
17. Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD, aanvullende activiteiten voor 18- € 164.602
18. Veilig Verkeer Nederland afdeling Steenwijkerland € 16.810
19. Stichting Multifunctioneel Centrum Dalzicht € 13.600
20. Stichting M.F.A. Vollenhove de Burght € 10.200
21. Blink Kunstcollectief € 66.634
22. Stichting Cultuur Historisch Centrum Land van Vollenhove € 3.100
23. Stichting Instituut Collectie Krop € 3.000
24. Stichting Oud Blokzijl/museum Het Gildenhuis € 3.100
25. Stichting Senioren Platform Steenwijkerland € 4.995
26. Stichting Vrijwillige Hulpdienst Oldemarkt e.o. € 1.500
27. Stichting Vrijwillige Hulpdienst Steenwijk e.o. € 900
28. Slachtofferhulp Nederland € 12.931
29. Stichting Boutique zero zero € 5.125
30. Stichting Voedselbank Steenwijkerland € 10.250
31. Stichting Kopje Cultuur € 11.500
32. Vereniging Nederland en Oranje Dwarsgracht € 908
33. Senioren StudieKring Steenwijkerland e.o. € 300
34. Stichting Stadsmuseum Steenwijk € 3.000
35. Tuba Moskee Steenwijk - Dag van de Dialoog € 2.700

- 36. Stichting Veteranen Steenwijkerland € 5.000
- 37. Stichting 't Olde Maat Uus € 3.100
- 38. Stichting Sportservice Steenwijkerland € 1.300.000
- 39. Stichting Zwembad 't Tolhekke € 118.528
- 40. Stichting Poppodium de Buze € 125.000
- 41. Stichting Regenboog € 16.000
- 42. Dorpshuis De Botter € 30.000

Verder hebben wij met Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden een samenwerkingsovereenkomst. Hoewel zich dit niet kwalificeert als begrotingssubsidie hebben wij in de overeenkomst met de stichting afgesproken, dat wij in de begroting opnemen welk bedrag de stichting per jaar maximaal ontvangt. Voor 2027 gaat het om een bedrag van € 331.888.